

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika, Slovenská republika, Rakouská
republika a Řecká republika**

Tereza Vacková

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Vacková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Slovenská republika, Rakouská republika a Řecká republika

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic, the Slovak Republic, the Republic of Austria and the Hellenic Republic

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je analýza vývoje nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie, konkrétně v České republice, Slovenské republice, Rakouské republice a Řecké republice. Cílem teoretické části práce je definovat základní ekonomické pojmy, jako jsou nezaměstnanost, její příčiny, druhy, její důsledky, měření nezaměstnanosti a další faktory nezaměstnanosti.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou základních částí, teoretické a praktické. V teoretické části práce bude použita deskriptivní metoda, pomocí níž budou popsány pojmy z oblasti nezaměstnanosti. Zdrojem pro zpracování této části bude odborná literatura k danému tématu. V praktické části práce bude použita analýza dat, která bude zaměřena na vývoj nezaměstnanosti v průběhu 10 let v jednotlivých vybraných zemích EU a následně analýza, která bude provedena pomocí komparativní metody porovnávající vývoj nezaměstnanosti mezi vybranými zeměmi EU. Zdrojem k praktické části budou internetové stránky Českého statistického úřadu a Eurostatu.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, měření nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, nezaměstnanost ve státech EU

Doporučené zdroje informací

Božena Buchtová, Josef Šmajš, Zdeněk Boleloucký. *Nezaměstnanost*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

BRČÁK, J. – STARÁ, D. – SEKERKA, B. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

Český statistický úřad. [Online] [Citace: 23. 1 2018.]

https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

Eurostat. [Online] [Citace: 23. 1 2018.] <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.

Tomáš Pavelka, Tomáš Löster, Petr Makovský, Jana Langhamrová. *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice*. Slaný : Melandrium, 2011. ISBN 978-80-86175-76-8.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 02. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Slovenská republika, Rakouská republika a Řecká republika " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 10. 03. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za vedení, cenné rady, ochotu a vstřícnost, kterou mi během vypracovávání práce věnoval. V neposlední řadě bych ráda poděkovala celé své rodině, která mě během celého studia podporovala.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika, Slovenská republika, Rakouská republika a Řecká republika

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie, konkrétně v České republice, Slovenské republice, Rakouské republice a Řecké republice, od roku 2008 do roku 2017. Po analýze následuje porovnání zjištěných výsledků a vyhodnocení, které zemi se daří nejlépe a z jakých důvodů. Země byly vybrány tak, aby byly zastoupeny různé výše míry nezaměstnanosti.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, jako jsou nezaměstnanost, její příčiny, druhy, její důsledky, měření nezaměstnanosti a další faktory nezaměstnanosti. V této části je dále okrajově popsáno téma nezaměstnanost a zdraví, což je velmi důležité téma. Je zde také vysvětlena politika zaměstnanosti, která se snaží dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po práci. Tato část práce je zpracována na základě studia odborné literatury.

Praktická část je zaměřena na analýzu vývoje nezaměstnanosti v jednotlivých zemích, porovnání výsledků a také zjišťování příčin nezaměstnanosti. Zdrojem k praktické části jsou internetové stránky Českého statistického úřadu a Eurostatu.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, měření nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, nezaměstnanost ve státech EU.

Unemployment in selected counties of the European Union – the Czech Republic, the Slovak Republic, the Republic of Austria and the Hellenic Republic

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to analyse unemployment in selected countries of the European Union. Namely in the Czech Republic, the Slovak Republic, the Republic of Austria and the Hellenic Republic from 2008 to 2017. After the analysis follows the comparison of detected results and evaluation which country is the best and for what reasons. The countries were selected to represent different rates of unemployment.

The bachelor's thesis consists of two parts: theoretical and practical. The theoretical part explains the basic terms such as unemployment, its causes, types, its consequences, measurement of unemployment and other factors of unemployment. This part also marginally describes the issue of unemployment and health, which is a very important topic. It also explains the employment policy, which seeks to achieve balance between offer and inquiry for jobs. This part of thesis is based on the study of professional literature.

The practical part is focused on the analysis of the development of the unemployment in individual countries, the comparison of the results and the identification of the causes of unemployment. The source for the practical part is the website of the Český statistický úřad and Eurostat.

Keywords: unemployment, labour market, development of unemployment, types of unemployment, measurement of unemployment, causes and consequences of unemployment, unemployment in EU countries.

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Trh práce	13
3.2 Nezaměstnanost.....	15
3.3 Míra nezaměstnanosti.....	17
3.4 Přirozená míra nezaměstnanosti.....	19
3.5 Druhy nezaměstnanosti	22
3.6 Příčiny nezaměstnanosti	23
3.7 Dopady nezaměstnanosti.....	24
3.8 Doba trvání a frekvence nezaměstnanosti.....	25
3.9 Okunův zákon	26
3.10 Rozpočtové saldo a přirozená míra nezaměstnanosti.....	27
3.11 Phillipsova křivka.....	28
3.11.1 Původní mzdová Phillipsova křivka	29
3.11.2 Phillipsova křivka a přirozená míra nezaměstnanosti	30
3.11.3 Modifikovaná Phillipsova křivka.....	32
3.11.4 Rozšíření Phillipsovy křivky, peněžní iluze a dlouhodobá Phillipsova křivka	33
3.12 Význam práce pro člověka.....	35
3.13 Nezaměstnanost a zdraví.....	36
3.14 Politika zaměstnanosti v České republice	37
3.14.1 Nárok na podporu v nezaměstnanosti.....	39
3.15 Politika zaměstnanosti ve Slovenské republice.....	41
3.16 Politika zaměstnanosti v Rakouské republice	42
3.17 Politika zaměstnanosti v Řecké republice.....	45
4 Vlastní práce	47
4.1 Nezaměstnanost v České republice	47
4.2 Nezaměstnanost ve Slovenské republice	54
4.3 Nezaměstnanost v Rakouské republice	64
4.4 Nezaměstnanost v Řecké republice.....	69
5 Výsledky a diskuse	78
6 Závěr	87

7 Seznam použitých zdrojů.....	90
7.1 Seznam literatury.....	90
7.2 Seznam internetových zdrojů.....	92

Seznam grafů

Graf 1 - Poptávka po práci.....	13
Graf 2 - Nabídka práce.....	14
Graf 3 - Trh práce.....	15
Graf 4 - Modifikovaná Phillipsova křivka.....	32
Graf 5 - Rozšířená Phillipsova křivka o očekávání.....	34
Graf 6 - Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice.....	47
Graf 7 - Vývoj míry nezaměstnanosti ve Slovenské republice.....	55
Graf 8 - Vývoj míry nezaměstnanosti v Rakouské republice.....	64
Graf 9 - Vývoj míry nezaměstnanosti v Řecké republice.....	70
Graf 10 - Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích EU.....	78
Graf 11 - Tempo růstu reálného HDP ve vybraných zemích EU.....	82

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Dosažené vzdělání (ISCED-A).....	48
Tabulka 2 - Minimální mzda v České republice.....	52
Tabulka 3 - Minimální mzda ve Slovenské republice.....	60
Tabulka 4 - Minimální mzda v Řecké republice.....	76

1 Úvod

Tato práce se zabývá nezaměstnaností, která je jedním ze závažných ekonomických a sociálních problémů. Nezaměstnanost nezatěžuje pouze Českou republiku, ale týká se také všech členských států Evropské unie. Z toho důvodu je tato práce zaměřena na nezaměstnanost v některých vybraných státech EU. Země byly vybrány tak, aby v této práci byly zastoupeny různé výše míry nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost je závažný problém, který může postihnout každého z nás, a proto je tak důležité se mu věnovat a snažit se, aby počet nezaměstnaných byl co nejnižší. Tato situace není tíživá jen pro daného jedince, ale zasahuje i celou rodinu. V případě, že je jedinec nezaměstnaný dlouhodobě, může to vést k finančním či psychickým problémům, které mohou mít za následek nepokoje v rodině. S tímto problémem souvisí také to, že kvůli nezaměstnanému musí ostatní daňoví poplatníci platit vyšší daně. Je to z toho důvodu, protože za něj musí zaplatit neodváděné daně, které by jinak nezaměstnaný zaplatil sám, kdyby byl nadále zaměstnán. Dalším důvodem, proč musí platit vyšší daně je ten, že musí platit daně na sociální dávky pro nezaměstnaného a jeho rodinu, na které má díky tomu, že je nezaměstnaný, právo.

Zásadní roli při řešení tohoto problému hraje stát. Nezaměstnanost se snaží řešit politikou zaměstnanosti. Pokouší se snižovat nezaměstnanost například tím, že nezaměstnaným osobám nabízí různé rekvalifikační kurzy, aby jim usnadnil hledání nového pracovního místa. Dále podporuje tvorbu nových pracovních míst v soukromých firmách i veřejných institucích nebo podporuje začínající podnikatele.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část obsahuje popis základních pojmů, jako je trh práce, nezaměstnanost, nástroje politiky zaměstnanosti, Okunův zákon, Phillipsova křivka, nezaměstnanost a zdraví a další pojmy, které s nezaměstnaností úzce souvisí. Praktická část je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti v průběhu 10 let v zemích Evropské unie, a to konkrétně v České republice, Slovenské republice, Rakouské republice a Řecké republice. V praktické části je nejprve provedena analýza nezaměstnanosti jednotlivých vybraných zemí, poté následuje porovnání všech zemí a vyhodnocení, které zemi se daří nejlépe a proč.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie v rozmezí 10 let, následně jednotlivé výsledky mezi sebou porovnat, zjistit, v jaké zemi je míra nezaměstnanosti nejnižší a v jaké nejvyšší, a také zjistit příčiny nezaměstnanosti. Cílem teoretické části je definovat základní ekonomické pojmy, jako jsou nezaměstnanost, její příčiny, druhy, její důsledky, měření nezaměstnanosti a další faktory nezaměstnanosti. Součástí teoretické části je také důležité téma politika zaměstnanosti, která s nezaměstnaností úzce souvisí. Cílem politiky zaměstnanosti je dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Na této politice se podílí stát, zaměstnavatelé, zaměstnanci a odbory a společně se snaží dosáhnout stanovených cílů. Záměrem politiky zaměstnanosti je snižování nezaměstnanosti, prostřednictvím odstraňování nevhodných podmínek pro cílové skupiny obyvatelstva.

2.2 Metodika

Tato bakalářská práce je tvořena teoretickou a praktickou částí. V teoretické části je použita deskriptivní metoda, pomocí níž jsou popsány základní pojmy z oblasti nezaměstnanosti, jako jsou nezaměstnanost, její příčiny, druhy, její důsledky, měření nezaměstnanosti, politika zaměstnanosti a další pojmy z oblasti nezaměstnanosti. Zdrojem pro zpracování této části je odborná literatura vztahující se k danému tématu.

Praktická část je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti ve vybraných evropských zemích v rozmezí 10 let, kdy je použita analýza dat ke zjištění míry nezaměstnanosti v jednotlivých letech, následně je provedena analýza, která prostřednictvím komparativní metody porovnává vývoj nezaměstnanosti mezi vybranými evropskými zeměmi. Zdrojem k praktické části jsou internetové stránky Českého statistického úřadu a Eurostatu.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

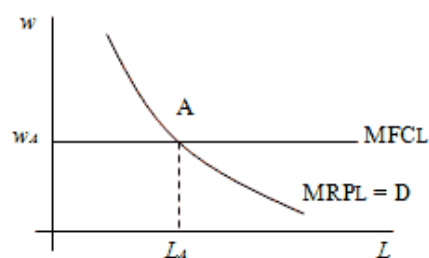
Na trhu práce se setkávají firmy a domácnosti, přičemž firmy zde poptávají pracovní síly a naopak při určité mzdové úrovni nabízejí lidem práci (Brčák Josef, a další, 2014). Podle Roberta Holmana je trh práce nedokonalým trhem, protože informace v něm obsažené jsou neúplné. Osoby nejsou informovány o všech pracovních pozicích, které jsou volné, a naopak podniky nevědí o všech osobách, které práci hledají. Než se osoby o vhodné volné pracovní pozici dozvědí, jsou nějakou dobu bez práce a díky tomu se zvyšuje nezaměstnanost. Pokud je prováděn průzkum trhu, je možné pozorovat, že během určitého období určité procento lidí práci opustí. Toto číslo je označováno jako míra ztráty práce. Naopak je také možné pozorovat, jaké procento nezaměstnaných během toho samého období práci najde. Toto je označováno jako míra nalezené práce (Holman, 2010).

V knize Josefa Brčáka a kolektivu je uvedeno, že poptávka po práci má klesající charakter vzhledem ke mzdové sazbě. Čím nižší je mzdová sazba, tedy cena práce, tím více firmy budou práci poptávat (Brčák Josef, a další, 2014). Poptávka po výrobním faktoru odráží mezní produktivitu faktoru. K zvýšení mezního produktu dojde, pokud mají zaměstnanci k dispozici lepší kapitálové statky. Dále také pracovníci, kteří jsou zkušenější a vzdělanější, budou dosahovat vyšší mezní produktivity než pracovníci s menším lidským kapitálem (Samuelson, a další, 2010).

Graf 1 - Poptávka po práci

$$\text{MRPL} = \text{MFCL} = w$$

$$\text{MRPL} = \text{MPPL} * P$$

Zdroj: www.miras.cz

Nabídka práce má rostoucí charakter, protože čím vyšší je mzdová sazba, tím více lidí práci nabízí (Brčák Josef, a další, 2014). Nabídka práce také označuje množství hodin, které jsou lidé ochotni věnovat na výdělečnou činnost. Paul A. Samuelson a kolektiv

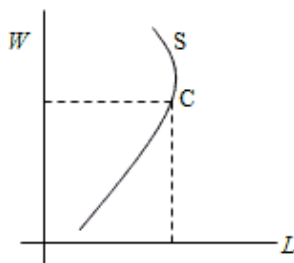
ve své knize uvádí, že nabídka práce má tři hlavní faktory, a to odpracované hodiny, participace pracovní síly a imigrace, (Samuelson, a další, 2010).

Z grafu nabídky je zřejmé, že pokud dojde ke zvýšení mezd, tak se množství nabízené práce nejprve zvyšuje a poté snižuje. Tento jev je způsoben tím, že na pracovníka působí substituční a důchodový efekt. Substituční efekt ovlivňuje osoby tím způsobem, že spotřebovávají více statku, jehož relativní cena klesá, a naopak spotřebovávají méně statku, jehož relativní cena roste. Oproti tomu důchodový efekt značí, že s vyšší mzdou je vyšší i příjem, díky tomu si lidé mohou koupit více statků a služeb. Na pracovníkovi je, aby se rozhodl, který efekt je silnější, avšak jednoznačná odpověď neexistuje, protože záleží na situaci (Samuelson, a další, 2010).

Druhým faktorem nabídky práce je participace pracovní síly, kdy jednou z největších změn byl silný příliv žen do pracovní síly. Jedním z důvodů zvýšení počtu pracujících žen jsou rostoucí reálné mzdy, které pro ženy zaměstnání zatraaktivnily.

Posledním faktorem nabídky práce je imigrace. Novými legálními imigranty se zabývá složitý systém kvót. Tento systém zvýhodňuje kvalifikované pracovníky a jejich rodiny (Samuelson, a další, 2010).

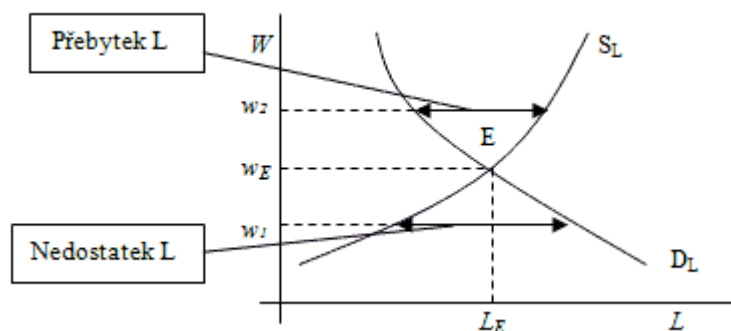
Graf 2 - Nabídka práce

Zdroj: www.miras.cz

V místě, kde se setkává poptávka po práci a nabídka práce, dochází k tzv. vyčištění trhu práce, který se tím dostává se do rovnováhy. V této situaci je poptáváno a nabízeno rovnovážné množství práce při rovnovážné mzdové sazbě. Pokud je mzdová sazba vyšší než rovnovážná, dochází k přebytku na trhu práce a vzniká nezaměstnanost. Pokud je mzdová sazba nižší, je na trhu práce nedostatek volné pracovní síly (Brčák Josef, a další, 2014).

Graf 3 - Trh práce

Zdroj: www.miras.cz

O dobrovolnou nezaměstnanost jde v tom případě, kdy lidé při dané mzdové sazbě, nemají zájem pracovat. Pokud však pracovat mají zájem, ale nemohou práci najít, jedná se o osoby nedobrovolně nezaměstnané.

Klasický model trhu práce předpokládá, že mzdy jsou dokonale flexibilní a dochází v rámci vzájemného působení na trhu k utváření rovnováhy, trh se vyčistí, všichni, kdo jsou ochotni pracovat, práci získají a firmy najdou při dané mzdové sazbě pracovníky a obsadí volná pracovní místa. V tomto případě ekonomika operuje na úrovni potenciálního produktu a nezaměstnanost je pouze na úrovni přirozené míry (Brčák Josef, a další, 2014).

Keynesiánský model trhu práce předpokládá, že nominální mzdy jsou nepružné a nedochází v krátkém období k utváření rovnováhy na trhu práce a v ekonomice se tedy vyskytuje nezaměstnanost, která převyšuje její přirozenou míru. Rovnováze na trhu práce může bránit například zavedená minimální mzda a také to, že mzdy samy o sobě nejsou pružné. Trh práce úzce souvisí s trhem peněz, a především s tím, jak se mění cenová hladina peněz (Brčák Josef, a další, 2014).

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedním z ukazatelů výkonnosti národního hospodářství a je důsledkem nerovnováhy na trhu práce. K nezaměstnanosti dochází, pokud se v ekonomice nacházejí osoby, které nejsou v pracovním poměru a ani samy nepodnikají. Dá se říci, že v každé ekonomice se vyskytují nezaměstnaní, je však nutné rozlišovat nezaměstnanost krátkodobou, která vzniká z přirozených příčin, a nezaměstnanost nedobrovolnou, kdy osoby hledající práci nemohou najít na trhu práce uplatnění.

Nezaměstnanost provází vývoj tržního hospodářství a je současně jevem, který s sebou přináší negativní ekonomické i sociální důsledky. Nezaměstnanost znamená ztrátu statků a služeb, které by mohly být nezaměstnanými vyrobeny. Součástí ztráty jsou i dávky v nezaměstnanosti, které vytváří podmínky pro to, aby nezaměstnanost byla snesitelnější, ale však na druhé straně zatěžují státní rozpočet. Avšak určitá míra nezaměstnanosti se považuje za prospěšnou, a to konkrétně do 5 až 7 %, protože zaměstnavatelé mají možnost si zvolit zaměstnance a ti si své práce více váží (Brčák Josef, a další, 2014).

Nezaměstnanými nejsou všichni, kteří nejsou v pracovněprávním vztahu nebo nepodnikají, je nutné přesně určit skupinu obyvatel, která se do výpočtu ukazatelů vztahovaných k nezaměstnanosti zahrnuje.

Podle definice Eurostatu se za nezaměstnané považují osoby:

- 15leté a starší (není stanovena věková hranice),
- bez práce (nebyly v pracovněprávním vztahu),
- hledající aktivně práci (registrovaly se na úřadu práce nebo u soukromé agentury zprostředkovávající práci, využívají inzerce, snaží se založit vlastní firmu, podaly žádost o pracovní povolení nebo hledají zaměstnání jiným způsobem),
- připravené nastoupit do práce (jsou během referenčního období k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání).

Osoby, které nesplňují alespoň jednu z těchto vlastností, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky aktivní (Brčák Josef, a další, 2014).

Konkrétně mezi zaměstnané, dle Tomáše Pavelky a kolektivu, patří osoby starší 15 let, které v průběhu referenčního týdne vykonávaly alespoň jednu hodinu práci a patřily tak do jedné z následujících skupin:

- placení zaměstnaní,
- členové produkčních družstev,
- zaměstnaní ve vlastním podniku (Pavelka, a další, 2011).

Placení zaměstnaní se dále mohou dělit na osoby, které jsou opravdu v práci, a na osoby, které jsou sice zaměstnané, ale nejsou v práci. Osoby, které jsou opravdu v práci, jsou osoby, které v průběhu referenčního týdne prováděly práci za mzdu, a tato odměna jim byla následně vyplacena. Osoby, které jsou zaměstnané, ale v práci nebyly přítomny, jsou osoby, které v referenčním týdnu měly formální vztah k zaměstnání, ale dočasně v práci nebyly. Do skupiny zaměstnaných patří také učni, kteří dostávají mzdu.

Dále sem patří i profesionální příslušníci armády a osoby na mateřské dovolené, které před začátkem této dovolené pracovaly.

Další skupina nese název Členové produkčních družstev, která je v rozdělení výše samostatná, ale pokud se jedná o mezinárodní srovnání, patří pod skupinu zaměstnaných osob (Pavelka, a další, 2011).

Poslední skupinou jsou zaměstnaní ve vlastním podniku a ti se také dělí na dvě skupiny, a to na skupinu, kde jsou dané osoby opravdu v práci, a na osoby, které pracují v podniku, ale nejsou v práci. Osoby, které byly v práci, jsou osoby, které během referenčního týdne vykonávaly práci, za kterou následně dostaly mzdu. Naopak osoby, které jsou v podniku, ale ne v práci, jsou osoby, které díky nějaké příčině nebyly v průběhu referenčního týdne dočasně v práci ve svém vlastním podniku (Pavelka, a další, 2011).

3.3 Míra nezaměstnanosti

V knize Gregoryho N. Mankiwna je uvedeno, že úkolem měřit nezaměstnanost je pověřen Úřad práce České republiky, který spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Úřad práce jednou měsíčně vydává informace o nezaměstnanosti a ostatní charakteristiky trhu práce, například jednotlivé typy zaměstnání, délka průměrného pracovního týdne a délka nezaměstnanosti. Tyto informace jsou poskytovány od 60 000 domácností a tento výzkum je součástí Šetření současné populace. Úřad práce dále zařadí každého dotazovaného staršího 15 let do jedné ze tří kategorií, a to zaměstnaný, nezaměstnaný, ekonomicky neaktivní (Mankiw, 2000).

Míra nezaměstnanosti vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, tedy na skupině lidí zaměstnaných a nezaměstnaných. Netýká se ekonomicky neaktivního obyvatelstva, jakou jsou například děti a důchodci.

Do roku 2012 vycházel ukazatel míry registrované nezaměstnanosti z podílu všech dosažitelných uchazečů o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám.

V současné době je Českým statistickým úřadem vykazován podíl nezaměstnaných (evidovaných na Úřadech práce) na obyvatelstvu ve věku 15-64 let (Brčák Josef, a další, 2014).

V knize Josefa Brčáka a kolektivu je uvedeno, že míra nezaměstnanosti na daném území a v určitý časový úsek je měřena jako počet nezaměstnaných osob (**U**) k pracovním silám (**L**). Pracovní síly se skládají ze zaměstnaných osob (**E**), tedy z těch, kteří práci mají, a z nezaměstnaných osob (**U**), což jsou ti, kteří práci aktivně hledají. Tuto skupinu

zaměstnaných a nezaměstnaných můžeme označovat také jako ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

Míra nezaměstnanosti (u) je tedy podíl počtu nezaměstnaných na počtu ekonomicky aktivních obyvatel.

Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti:

$$u = \frac{U}{E + U} = \frac{U}{L} \quad (1)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Kromě míry nezaměstnanosti existuje více ukazatelů, jedním z nich je například tzv. míra pracovní participace (účasti) (L_p). Vyjadřuje poměr pracovních sil (ekonomicky aktivního obyvatelstva) (L) k počtu osob v produktivním věku (F) (například ve věku nad 15 let a pod 65 let) na určitém území k danému období.

Vzorec pro výpočet míry pracovní participace:

$$L_p = \frac{L}{F} \quad (2)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Do skupiny ekonomicky neaktivního obyvatelstva patří ty osoby, které nejsou součástí skupiny označované jako pracovní síla. Patří sem například lidé ve starobním důchodu, osoby v domácnosti, studenti nebo lidé, kteří se vzdali hledání další práce.

Nezaměstnanost může být vykazována také jako absolutní počet nezaměstnaných. Pro srovnání má však větší vypovídací schopnost míra nezaměstnanosti, a to z hlediska regionu, věkových skupin, podle vzdělání, pohlaví, sektoru, oboru apod. (Brčák Josef, a další, 2014).

Ukazatel míra nezaměstnanost má však i své nedostatky, jako například to, že nepostihuje osoby, které musí „nedobrovolně“ pracovat na nižší týdenní či měsíční pracovní dobu. Dalším problémem je také zachycení sezónní nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

V každém státě probíhají metody statistického šetření a zjišťování údajů o nezaměstnanosti jiným způsobem. Provádí se například na základě výběrového šetření reprezentativního souboru domácností či na základě údajů o volných pracovních místech evidovaných na úřadech práce. Je obtížné srovnávat nezaměstnanost mezi jednotlivými státy, protože statut nezaměstnaného získávají osoby v různých státech na základě různých kritérií a zjištěná míra nezaměstnanosti ne vždy zobrazuje skutečnou situaci na trhu práce, zvláště v méně rozvinutých zemích (Brčák Josef, a další, 2014).

Vhledem k tomu, že v této práci je porovnávána nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie, je míra nezaměstnanosti porovnávána na základě definice Mezinárodní organizace práce. Tato míra je také nazývána jako Obecná míra nezaměstnanosti. Podle této definice je míra nezaměstnanosti vyjádřena jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Tato míra je vyjádřena v procentech. Pracovní síla představuje celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných osob.

Nezaměstnanými osobami jsou dle této definice osoby ve věku 15 až 74 let, které:

- jsou bez práce během referenčního týdne,
- mohou začít pracovat během následujících dvou týdnů,
- práci aktivně hledaly v posledních čtyřech týdnech, nebo práci již našly a měly by do ní nastoupit v příštích třech měsících (Eurostat, 2019).

3.4 Přirozená míra nezaměstnanosti

V případě, kdy je skutečný produkt (Y) na úrovni potenciálního produktu (Y^*), existuje v ekonomice pouze přirozená míra nezaměstnanosti (u^*). Pokud je však produkt (Y) pod úrovní potenciálního produktu (Y^*), tak není plně využíváno výrobního faktoru práce a někteří lidé jsou nezaměstnaní.

Pokud se v ekonomice $Y=Y^*$, jde o přirozenou míru nezaměstnanosti, tedy takovou míru, která nastává, jestliže je ekonomika v dlouhodobé rovnováze. V dlouhém období změny agregátní poptávky neovlivňují zaměstnanost ani produkt. Přirozená míra nezaměstnanosti (u^*) se také specifikuje jako míra nezaměstnanosti, při níž je skutečná a očekávaná míra inflace stejná, a tedy neexistuje při ní tendence k zrychlování či zpomalování inflace. Přirozená míra je proto také označována jako míra nezaměstnanosti, která neakceleruje růst inflace.

Přirozená míra nezaměstnanosti je také statisticky vysvětlena jako dlouhodobý poměr skutečných měř nezaměstnanosti. Tvoří ji nezaměstnanost frikční a strukturální (Brčák Josef, a další, 2014).

Ekonomika se neustále mění podél dlouhodobé vývojové tendence „trendové linie“. Skutečný produkt se střídavě pohybuje pod a nad úrovní potenciálního produktu, a s tím souvisí změny nezaměstnanosti (u) pod a nad její přirozenou míru (u^*). Přirozená míra nezaměstnanosti a přirozená úroveň produktu jsou úrovně těchto veličin, kterých je dosahováno při dlouhodobé ekonomické rovnováze. Ekonomika nereaguje na změny

v agregátní poptávce, produkt, a tedy i nezaměstnanost, se nemění (Brčák Josef, a další, 2014).

Přestože se míra nezaměstnanosti nemění, trh práce je neustále v pohybu, dochází ke změně pracovníků mezi skupinami zaměstnaných a nezaměstnaných, popřípadě skupinou osob mimo pracovní sílu. Na přirozenou míru působí mnoho faktorů neboli determinantů. Obecnými determinanty přirozené míry nezaměstnanosti jsou čas, který vyžaduje hledání práce, a nepružnost nominálních mezd (Brčák Josef, a další, 2014).

Pokud je nabídka práce vyšší než poptávka firem po práci, vzniká na trhu nezaměstnanost (vyšší než přirozená). Je potřeba, aby klesla reálná mzda, což je cena práce, k vyrovnání trhu. Kdyby došlo k poklesu reálné mzdy, tak by se snížilo nabízené množství práce, zvýšilo poptávané a trh práce by se mohl postupně vyrovnat. Jestliže však reálné mzdy nemohou hned nebo dokonce vůbec klesnout, nemůže díky tomu dojít k rovnováze a bude pokračovat převis nabídky nad poptávkou po práci. Tento druh nezaměstnanosti je někdy nazýván také jako nezaměstnanost „z titulu čekání na práci“. Pracovníci práci očekávají, ale z důvodu nepružnosti mezd je poptávka po práci nižší než nabídka práce (Brčák Josef, a další, 2014).

Dalšími determinanty přirozené míry nezaměstnanosti jsou:

- demografická skladba obyvatelstva země a její vývoj,
- pojištění osob v nezaměstnanosti,
- státem garantovaná či uzákoněná minimální mzda,
- systém přeškolení (rekvalifikační systém),
- tempo růstu rozdílných sektorů ekonomiky,
- mzdové dohody uzavírané mezi obory a zaměstnavateli,
- efektivní mzdy,
- celkový systém sociálního zabezpečení,
- další ekonomické, sociální, historicko-institucionální a jiné faktory (Brčák Josef, a další, 2014).

Ze statistického hlediska je přirozená míra nezaměstnanosti vážený průměr přirozených měr nezaměstnanosti pro rozdílné demografické skupiny, které jsou různě velké a jejich podíly se mění. Na základě toho, jak se mění podíl jednotlivých skupin, tak je ovlivňována přirozená míra nezaměstnanosti v ekonomice. V případě, kdy by početnější ročníky mladých lidí vstoupily do celkových pracovních sil a jednotlivé skupiny by v dané zemi a v určitém období dosáhly produktivního věku, nastalo by zvyšování přirozené míry

nezaměstnanosti. Mladí lidé také častěji mění svou práci a mají zpravidla vyšší průměrnou přirozenou míru nezaměstnanosti, než je přirozená míra nezaměstnanost v celé zemi (Brčák Josef, a další, 2014).

Dále přirozenou míru nezaměstnanosti ovlivňuje pojištění osob v nezaměstnanosti, protože ovlivňuje míru zatížení lidí, kteří se stali nezaměstnanými. Jaké mají pojištění osoby v nezaměstnanosti, tedy ovlivňuje také to, jak moc je nezaměstnaný motivován hledat novou práci. Lidé porovnávají svůj disponibilní důchod, když jsou nezaměstnaní s důchodem, který získávají, když pracují. Poměr těchto důchodů se nazývá koeficient nebo také míra náhrady. Čím vyšší je uvedený koeficient náhrady, tím nižší jsou náklady spojené s tím, že je daná osoba nezaměstnaná a díky tomu nezaměstnaná osoba nemá potřebu si hledat novou práci a raději delší dobu zůstane nezaměstnaná. Vysoká míra náhrady tedy nemotivuje nezaměstnaného k tomu, aby si šel hledat práci novou. Jediným řešením je snižování pojištění v nezaměstnanosti, aby byl nezaměstnaný motivován k tomu, aby si šel hledat práci novou a také aby se tím zkracovala průměrná délka trvání nezaměstnanosti, která má vliv i na přirozenou míru nezaměstnanosti v zemi (Brčák Josef, a další, 2014).

Pokud je minimální mzda vyšší než rovnovážná nominální mzda, pak se přirozená míra nezaměstnanosti zvyšuje. Může to také vést k tomu, že pracovníci s nižší kvalifikací a nižší mzdou budou ochotni pracovat za nižší mzdu, než je stanovená mzda minimální. Takto stanovená minimální mzda snižuje podněty najímat méně kvalifikovanou pracovní sílu, ale také snižuje podněty nabízet jim zaškolení v práci (Brčák Josef, a další, 2014).

Na přirozenou míru nezaměstnanosti má také vliv rekvalifikování pracovníků. Přeshkolování zaměstnanců provádějí státní instituce, obecní úřady, ale i firmy. Důležitá je i přesná a včasná evidence volných pracovních míst v jednotlivých firmách, odvětvích a oblastech. Efektivita takového systému se odráží na průměrné délce trvání nezaměstnanosti, a tedy na přirozené míře nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

V ekonomice se vyskytují sektory, které expandují, a díky tomu potřebují více výrobních faktorů práce a najímají pracovníky. Nacházejí se zde také sektory, které naopak omezují svoji produkci a snižují počet zaměstnanců. Pracovní síly však nemohou být z jednoho sektoru do druhého přesunuty ihned. S těmito sektorálními přesuny vyžadujícími čas souvisí strukturální a frikční nezaměstnanost. Čím větší jsou rozdíly v míře růstu mezi jednotlivými odvětvími a oblastmi, tím vyšší je přirozená míra nezaměstnanosti.

Všechny faktory, které jsou výše vyjmenovány, společně ovlivňují přirozenou míru nezaměstnanosti. Tak jak se liší jejich síla a vývoj v jednotlivých ekonomikách, tak se liší i přirozená míra nezaměstnanosti v různých státech (Brčák Josef, a další, 2014).

3.5 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost dělíme na více druhů, které se rozlišují podle různých aspektů. Například podle příčiny vzniku nezaměstnanosti ji dělíme na:

- frikční,
- strukturální,
- cyklickou,
- sezonní,

Frikční nezaměstnanost vzniká například v tu dobu, kdy lidé přecházejí z jedné práce do druhé, a je běžné, že trvá nějaký čas, než si najdou práci novou. Může se také jednat o ženy po mateřské dovolené, čerstvé absolventy škol nebo osoby, které si v důsledku změny bydliště musí najít novou práci a málokdy se stane, že tito lidé najdou práci hned. Najít novou práci jim může trvat týdny nebo i měsíce. Z výše uvedeného popisu vyplývá, že jde o přirozený jev, osoba je nezaměstnaná pouze krátkou dobu a míra této nezaměstnanosti je složkou přirozené míry nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

Strukturální nezaměstnanost je stav, kdy hledající pracovníci nesplňují kvalifikační podmínky nabízených volných pracovních míst na daném území v určitém období. Jedná se tedy o strukturální nesoulad, a to kvalifikační nebo teritoriální. Strukturální nezaměstnanost vzniká v případě, když se některá odvětví nebo podniky rozmáhají na určitém území, zatímco na jiném upadají. Díky tomu dochází ke změně poptávky po práci v daných odvětvích a regionech. Tyto změny bývají také označovány jako sektorální přesuny. Prostředkem ke snížení nezaměstnanosti v tomto případě bývá rekvalifikace pracovníků nebo jejich přesun na jiná místa, kde jsou žádáni. S tím však souvisí, že strukturální nezaměstnanost trvá déle, protože pokud je nutná rekvalifikace pracovníka, tak to může nějakou dobu trvat. Strukturální míra nezaměstnanosti je stejně jako míra frikční, součástí přirozené míry nezaměstnanosti. Oba tyto druhy nezaměstnanosti jsou řazeny do formy dobrovolné nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

Cyklická nezaměstnanost je oproti frikční a strukturální nezaměstnanosti považována za nedobrovolnou. Vývoj cyklické nezaměstnanosti je spojen s ekonomickým vývojem. Tato nezaměstnanost je rozdílem mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti.

Posledním druhem může být nezaměstnanost sezónní, která je spojená s obvyklou sezónou. Nejvíce se tato nezaměstnanost vyskytuje ve stavebnictví, zemědělství a v cestovním ruchu (Brčák Josef, a další, 2014).

3.6 Příčiny nezaměstnanosti

Podle Vaclava Jurečky a kolektivu je jednou z hlavních příčin nezaměstnanosti minimální mzda. Minimální mzda byla zavedena ve spoustě zemí kvůli tomu, aby podniky nezneužívaly jejich ekonomické převahy a také aby nestanovovaly příliš nízké mzdové sazby. Minimální mzda však může zapříčinit zvýšení nezaměstnanosti v případě, že je stanovena na vyšší než rovnovážné úrovni. Firmy mají povinnost svým zaměstnancům vyplácet přinejmenším stanovenou minimální mzdu. To má však za následek, že začnou propouštět zaměstnance s nižší kvalifikací, kteří svými pracovními schopnostmi nesplňují požadavky pro minimální mzdu. Díky tomu mají tito lidé potíže si najít novou práci a stávají se většinou dlouhodobě nezaměstnanými (Jurečka, a další, 2017).

Autor Gregory N. Mankiw uvádí, že další možnou příčinou nezaměstnanosti jsou odborové organizace, které provádí kolektivní vyjednávání, což je proces, kdy odboráři a firmy dojednávají podmínky zaměstnanosti. Odbory se snaží s podnikem dojednat lepší pracovní podmínky pro zaměstnance, jako je například zvýšení mezd. V případě, že podnik na tuto nabídku nepřistoupí, mohou obory zorganizovat stávku. Stávka by však znamenala pro firmy ztrátu produkce, prodejů a zisků, proto firmy raději přistoupí na zvýšení platů. V případě, že odbory dokáží zajistit zvýšení mezd nad její rovnovážnou úroveň, zvýší se tím množství nabízené práce a sníží množství poptávané práce, což má za následek nezaměstnanost (Mankiw, 2000).

Příčiny nezaměstnanosti jsou také vysvětleny v teorii efektivnostních mezd. Tato teorie uvádí, že podniky vyrábějí efektivněji, pokud platí vyšší než nerovnovážné mzdy. Z toho důvodu je pro podniky lepší, aby udržovaly vyšší platy, přestože existuje převis nabídky na trhu práce. V tomto případě, stejně jako tomu bylo u minimální mzdy a odborů, nezaměstnanost také vzniká mzdami, které jsou nad úrovní vyrovnávající množství nabízené a poptávané práce. Zákon o minimální mzdě a odbory se snaží, aby firmy

nesnižovaly mzdy, přestože existuje přebytek pracovníků. V tomto ohledu se však teorie efektivností mezd liší, protože tato teorie zastává názor, že takový tlak na podniky je zbytečný, protože podniky budou vykazovat lepší výsledky, když se samy budou snažit dosáhnout vyšší mzdy, než je rovnovážná. Firma by tedy podle teorie efektivnostních mezd měla mít snahu udržovat platy na vysoké úrovni, protože tím může zajistit lepší produktivitu pracovníků (Mankiw, 2000).

Posledním důvodem vzniku nezaměstnanosti je vyhledávání pracovních míst. V tomto případě se nejedná o nezaměstnanost způsobenou mzdou převyšující rovnováhu nabídky a poptávky na trhu práce. Nezaměstnanost je v tomto případě způsobena aktivním hledáním té nejlepší práce, avšak ne vždy se jí podaří nalézt okamžitě, někdy to může trvat i několik měsíců. Práci lidé nemohou najít hned, protože se pracovníci liší svými schopnostmi a požadavky. Dále také proto, že se informace o uchazečích o práci a volných pracovních místech šíří mezi množstvím podniků a domácností v ekonomice velmi pomalu. V situaci, kdy si pracovníci hledají nové pracovní místo, se nedá předejít vzniku nezaměstnanosti, protože v hospodářství neustále probíhají změny. V dřívějších dobách bylo nejvíce osob zaměstnáno v bavlnářství, vlnářském průmyslu a dřevařství. V dnešní době však lidé pracují například v automobilovém průmyslu, letectví, komunikaci a s elektronickými součástkami. V okamžiku, kdy se vytvořily nové pracovní příležitosti v nových odvětvích, v jiných naopak zaměstnanost klesla. Díky tomu bylo dosaženo vyšší životní úrovně a produktivity. Avšak v mezidobí pracovníci v upadajícím průmyslu přicházeli o svá pracovní místa a museli si hledat nová místa (Mankiw, 2000).

3.7 Dopady nezaměstnanosti

Dopady nezaměstnanosti můžeme dělit na ekonomické a sociální.

Mezi ekonomické dopady patří:

- ztráta produkce,
- ztráta kvalifikace pracovníků,
- vyšší výdaje státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti,
- nižší daňové příjmy.

Pokud je míra nezaměstnanosti vyšší než míra přirozené nezaměstnanosti, tak úroveň produktu nedosahuje produktu potenciálního. V případě, že není využito výrobního faktoru práce, dochází ke snížení produkce (Brčák Josef, a další, 2014).

Dalším dopadem může být ztráta kvalifikace pracovníků, což má za důsledek zatížení ekonomiky, protože právě lidský kapitál je jeden ze zdrojů ekonomického růstu. Ztráta kvalifikace vede k tomu, že stát musí vyplácet více finančních prostředků z rozpočtu ve formě podpory v nezaměstnanosti osobám, které přišly o zaměstnání a splňují podmínky potřebné k tomu, aby podporu mohly pobírat (Brčák Josef, a další, 2014).

Nezaměstnanost má dále z ekonomického hlediska negativní dopad na daňové příjmy. Výše daňových příjmů je dána na základě výše mezd zaměstnaných osob a ze zisku právnických osob. Pokud tedy osoby přicházejí o svá pracovní místa a snižuje se produkce, tak díky tomu stát přichází o daňové příjmy. Což má za následek, že lidé nakupují méně, aby ušetřili, a následně dochází k tomu, že se snižují i příjmy z ostatních daní. Dále mohou být nižší i odvody na příspěvky na sociální politiku a veřejné zdravotní pojištění (Brčák Josef, a další, 2014).

Sociální dopady mohou mít dopady na jednotlivce nebo na celou společnost. U jednotlivce může ztráta zaměstnání vést k psychickým problémům, které mohou vést ke zhoršení zdravotního stavu nebo mohou nastat potíže ve společenských, rodinných či osobních vztazích.

V případě, že nezaměstnanost trvá dlouhou dobu a zasáhne spoustu lidí, se stává sociálním problémem a dochází ke zvýšení chudoby jedinců, tzn. snížení životní úrovně. V tomto případě se míra nezaměstnanosti pohybuje zpravidla od 5 % - 10 % a výše. Nezaměstnanost, která postihne takovou spoustu lidí, má za následky nárůst patologických jevů společnosti, jako je kriminalita, drogová závislost, anebo se může stát podnětem k protivládním demonstracím (Brčák Josef, a další, 2014).

3.8 Doba trvání a frekvence nezaměstnanosti

V případě, že provádíme analýzu nezaměstnanosti, musíme znát její dobu trvání. Tato doba je znázorňována průměrnou délkou období, po které je osoba nezaměstnaná. Doba trvání nezaměstnanosti se odvíjí od strukturálních charakteristik trhu a stavu ekonomického cyklu. Prodlužování průměrné délky nezaměstnanosti vede k řadě negativních důsledků, nákladů a také ovlivňuje úroveň přirozené míry nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

Autoři Tomáš Pavelka a kolektiv uvádí, že závažným problémem je například dlouhodobá nezaměstnanost, která trvá déle jak jeden rok. Stejně jako u ostatních nezaměstnaností souvisí i s touto řada ekonomických a mimoekonomických nákladů.

Je prokázáno, že čím déle nezaměstnanost trvá, tím jsou náklady vyšší. Nejčastějšími mimoekonomickými dopady jsou například nárůst nemocnosti, rozpady manželství, alkoholismus a růst kriminality. V případě, že nezaměstnanost trvá příliš dlouhou dobu, dochází ke ztrátě kvalifikace a pracovních návyků (Pavelka, a další, 2011).

Frekvence nezaměstnanosti představuje průměrné číslo, kolikrát za určité období jsou pracovníci nezaměstnaní. Tato frekvence se vyvíjí na základě změn agregátní poptávky po statcích a službách, na které je také závislá poptávka po práci. Vývoj frekvence nezaměstnanosti se také odvíjí od poptávky po práci jednotlivých podniků v různých odvětvích i oblastech. Závisí na tom, jak se firmám daří. Pokud firmy prosperují, tak zaměstnávají nové pracovníky, pokud ne, tak naopak propouštějí (Brčák Josef, a další, 2014).

3.9 Okunův zákon

Okunův zákon nese název podle svého autora, amerického ekonoma A. M. Okuna. Tento zákon odvodil statisticky z reálných údajů a jeho platnost byla prokázána na datech souvisejících s USA. Okunův zákon popisuje negativní vztah mezi koeficientem poměru skutečného produktu a potenciálního produktu Y/Y^* a mírou nezaměstnanosti. Neboli můžeme říci, že vyjadřuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti a tempem ekonomického růstu (Brčák Josef, a další, 2014).

Skutečná míra nezaměstnanosti (u) představuje rozdíl mezi přirozenou mírou nezaměstnanosti (u^*) a podílem rozdílu skutečného produktu a potenciálního k velikosti potenciálního produktu. Tento podíl je dále násoben koeficientem citlivosti změny míry nezaměstnanosti na změnu koeficientu produktu (ϕ). Podíl rozdílu skutečného produktu (Y) a potenciálního (Y^*) k velikosti potenciálního produktu (Y^*) je procentuální vyjádření odchylky produktu na rozdíl od potenciálního. Tento podíl je značen jako (\hat{Y}).

Vzorec pro výpočet skutečné míry nezaměstnanosti:

$$u = u^* - \phi \frac{Y - Y^*}{Y^*} \quad (3)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

$$u = u^* - \phi \hat{Y} \quad (4)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Parametr (ϕ) je možné vyjádřit jako podíl rozdílu přirozené míry nezaměstnanosti a skutečné míry nezaměstnanosti a podílu odchylky produktu ($Y - Y^*$) k potenciálnímu produktu (Brčák Josef, a další, 2014).

Vzorec pro výpočet parametru (ϕ):

$$\phi = \frac{u^* - u}{\frac{Y - Y^*}{Y^*}} \quad (5)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

$$\phi = \frac{u^* - u}{Y - Y^*} \cdot Y^* \quad (6)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Míra nezaměstnanosti je často používaný ukazatel výkonnosti ekonomiky, avšak nevypovídá o ní přímo. Okun upozorňoval, že Okunův zákon je založen na zkušenostech a platí pouze pro míry nezaměstnanosti na hranici od 3 do 7,5 %. Tato hranice je dána, protože těchto hodnot bylo dosahováno ve zkoumaném období, tj. od 2. světové války do počátku 60. let minulého století (Brčák Josef, a další, 2014).

V období transformace ekonomiky, také nastaly takové situace, které nebyly standardní, kdy bývalé socialistické země trpěly přezaměstnaností. Podniky v té době zaměstnávaly příliš mnoho lidí. Následně, když začala transformace, podniky díky poklesu poptávky začaly snižovat produkci i zaměstnanost. Spoustu lidí však odcházelo z práce, i když nemuselo. Ze zaměstnání nejčastěji odcházeli důchodci, ženy a lidé, kteří začínali podnikat. V té době nastal zajímavý jev, kdy zaměstnanost klesala rychleji, než nezaměstnanost rostla. Produkt klesal k potenciálnímu produktu a nezaměstnanost začala dosahovat své přirozené míry. Tyto pohyby však nebyly stejnoměrné. Produkt klesal rychle a nezaměstnanost rostla pomaleji. V tomto případě tedy Okunův zákon očividně neplatil (Brčák Josef, a další, 2014).

3.10 Rozpočtové saldo a přirozená míra nezaměstnanosti

Rozpočtové saldo při přirozené míře zaměstnanosti označujeme (BS^*), může být také označováno jako strukturální saldo, jedná se o rozpočtové saldo při plné zaměstnanosti. V tomto případě je trh vyčištěn a ekonomika se pohybuje na úrovni potenciálního produktu (Y^*). V okamžiku, kdy je hodnota salda kladná, jedná se o strukturální přebytek, naopak pokud je záporná, jedná se o schodek.

Strukturální saldo (**BS***) se rovná rozdílu příjmů a výdajů rozpočtu. Příjmy rozpočtu jsou tvořeny daněmi. Pokud vynásobíme potenciální produkt (**Y***) daňovou sazbou (**t**) zjistíme tím daňový příjem vlády při plné zaměstnanosti. Do příjmů řadíme také daně autonomní (**Ta**). Autonomní daně jsou na výši produktu nezávislé. Strukturální saldo získáme, pokud daňový příjem odvozený od potenciálního produktu snížíme o vládní výdaje (**G**) a transferové platby (**TR**).

Vzorec pro výpočet strukturálního salda:

$$BS^* = t Y^* + Ta - G - TR \quad (7)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Rozpočtový přebytek nebo deficit při přirozené míře zaměstnanosti je ovlivněn změnou vládních nákupů statků a služeb, transferových plateb, sazby důchodové daně a změnou potenciálního produktu a autonomních daní. Pojem cyklické saldo **BS** – **BS*** označuje rozdíl mezi skutečným rozpočtovým saldem a rozpočtovým saldem při plné zaměstnanosti. V případě, že je produkce pod potenciální úrovní, tak je strukturální saldo vyšší než skutečné. $Y < Y^* \Rightarrow BS < BS^*$

Naopak v případě, že je produkce nad potenciální úrovní, tak je strukturální saldo nižší než skutečné. $Y > Y^* \Rightarrow BS > BS^*$

V případě, že skutečný a potenciální produkt jsou na stejné úrovni, pak jsou salda skutečné a strukturální stejná. $Y = Y^* \Rightarrow BS = BS^*$ (Brčák Josef, a další, 2014)

Při poklesu výkonu ekonomiky dochází ke snižování daňových výnosů a růstu vládních výdajů. V tomto případě se cyklický deficit zvyšuje a přebytek snižuje. V opačném případě, kdy se výkon ekonomiky zvyšuje, příjmy vlády z daní rostou a cyklický přebytek se zvyšuje a deficit snižuje (Brčák Josef, a další, 2014).

3.11 Phillipsova křivka

V neoklasické teorii, tedy pouze teoreticky se mzdy a ceny ihned přizpůsobují změnám v agregátní poptávce. Trh práce se také okamžitě přizpůsobuje a je dosahováno plné zaměstnanosti. V případě, že je zaznamenávána nějaká nezaměstnanost, jde pouze o nezaměstnanost dobrovolnou, tedy frikční a strukturální. V neoklasické teorii má produktivita práce vliv na výši mezd. Dochází zde také k rozdělení sektoru na reálný a monetární. Pokud dojde ke změně peněžní zásoby, tak se ihned rovnoměrně promítá do cenové úrovně a nemá vliv na nezaměstnanost a reálnou produkci (Brčák Josef, a další, 2014).

V realitě tomu tak však není. Mzdy, ceny a trh práce se totiž měnám v agregátní poptávce přizpůsobují pomalu a následkem toho není v krátkém období nezaměstnanost na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti. Změny produkce a nezaměstnanosti se odvíjí od změn v agregátní poptávce. Krátkodobá agregátní nabídka má kladnou derivaci, dlouhodobá agregátní nabídka je svislá, produkt se nachází na úrovni potenciálního a míra nezaměstnanosti na úrovni přirozené.

V reálné ekonomice v krátkém období je oproti neoklasickému modelu:

- převrácený vzájemný vztah mezi mírou změny nominálních mezd a mírou nezaměstnanosti při změně v agregátní poptávce,
- dochází ke značnému kolísání nezaměstnanosti a v některých obdobích se skutečná míra nezaměstnanosti výrazně vzdaluje od přirozené míry nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

3.11.1 Původní mzdová Phillipsova křivka

Irving Fisher byl prvním ekonomem, který zkoumal vztah mezi nezaměstnaností a cenovými změnami. Objevy, které o tomto tématu učinil, publikoval v článku „Statistické vztahy mezi nezaměstnaností a cenovými změnami“ v časopise *International Labour Statistics* v roce 1926 (Brčák Josef, a další, 2014).

Ekonom A. W. Phillips působil jako profesor na Londýnské ekonomické vysoké škole a v roce 1958 uveřejnil studii „The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom“. V této studii dokazuje, že existuje vzájemný vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou růstu peněžních nominálních mzdových sazeb. K tomuto závěru dospěl díky tomu, že v letech 1861–1957 provedl analýzu chování mezd a míry nezaměstnanosti ve Velké Británii. Díky analýze, kterou Phillips provedl o vztahu mezi nezaměstnaností a mírou změny peněžních mzdových sazeb se křivka, která tento vztah vyjadřuje, označuje Phillipsovou křivkou (Brčák Josef, a další, 2014).

Předtím než byla Phillipsova studie zveřejněna, si ekonomové mysleli, že vysvětlení vztahu mezi nezaměstnaností a mírou mzdových sazeb je jednoduché, tedy že při nízkých mírách nezaměstnanosti vzniká na trhu práce nadbytek poptávky po práci a díky tomu začaly růst nominální mzdy. V té době ještě před uvedením článku se ekonomové řídili Keynesiánskou teorií zaměstnanosti, ve které bylo uvedeno, že je možné díky stimulaci agregátní poptávky zmírňovat nezaměstnanost bez hrozby inflace, a to až do docílení „plné

zaměstnanosti“. Phillipsova křivka toto však vyvracela, podle ní nemůže být plné zaměstnanosti nikdy dosaženo, protože se vždy bude vyskytovat alespoň nezaměstnanost frikční, tedy nikdy nemůže být dosaženo nulové nezaměstnanosti. V momentě, kdy nezaměstnanost začne dosahovat 2 %, inflace začíná rychle růst (Brčák Josef, a další, 2014).

Původní mzdová Phillipsova křivka vyjadřuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti (u) a mírou růstu peněžních nominálních mezd (W).

Mzdová Phillipsova křivka:

- má negativní sklon,
- na y ose je měřena mzdová inflace,
- na x ose je měřena míra nezaměstnanosti (u),
- protíná osu x v bodě (u^*), kde mzdová inflace je nulová.

Platí, že čím vyšší je míra nezaměstnanosti, tím nižší je míra mzdové inflace, může být i negativní (Brčák Josef, a další, 2014).

Tento vztah může být vysvětlen tak, že když je nízká míra nezaměstnanosti, tak podniky musí navýšit mzdy, aby uchazeči měli o jejich nabídku zájem. Avšak když je míra nezaměstnanosti vysoká, zaměstnavatelé nemusí nabízet více peněz, protože nezaměstnaní jsou ochotni pracovat i za nižší mzdu.

Na základě Phillipsova výzkumu lze říci, že míra změny nominálních mzdových sazeb je vysoká, když je nezaměstnanost nízká, a naopak je nízká nebo negativní, když je nezaměstnanost vysoká.

Je tedy očividné, že existuje substituce mezi mzdovou inflací a nezaměstnaností. V době vzniku Phillipsovy křivky také převládal názor, že v dlouhém období je vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou změny peněžních mezd stabilní (Brčák Josef, a další, 2014).

3.11.2 Phillipsova křivka a přirození míra nezaměstnanosti

M. Friedman a E. Phelps v 60. letech 20. století stanovili pojem přirozené míry nezaměstnanosti (u^*). Na základě jejich výzkumu došli k závěru, že při určité míře nezaměstnanosti bylo tempo růstu nominálních mezd nulové. Jedná se o míru nezaměstnanosti, při které je Phillipsova křivka nulová, tedy míra růstu mezd je rovna nule. Za těchto okolností není požadována změna nominálních mezd, je dosahováno

rovnováhy na trhu práce a v ekonomice je plná zaměstnanost, což znamená, že je jen přirozená míra nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

Tempo růstu nominálních mezd je možné nazvat také jako míru mzdové inflace $\pi(W)$. Míru mzdové inflace je možné vyjádřit jako rozdíl mezi nominální mzdou a nominální mzdou v předchozím období a tento rozdíl je dále vydělen nominální mzdou v předchozím období. Jedná se tedy o procentuální změnu mzdové sazby.

Vzorec pro výpočet mzdové Phillipsovi křivky:

$$\pi(W) = \frac{W_t - W_{t-1}}{W_{t-1}} \quad (8)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Mzdovou Phillipsovu křivku je také možné zapsat v následujícím tvaru:

$$\pi(W) = -\varepsilon (u - u^*) \quad (9)$$

(Brčák Josef, a další, 2014)

Koeficient změny míry nominálních mezd k relativní změně skutečné míry nezaměstnanosti je značen ε (kladné) (Brčák Josef, a další, 2014).

Ze mzdové Phillipsovy křivky je zřejmé, že:

- mzdy rostou tehdy, pokud je skutečná míra nezaměstnanosti (u) nižší než přirozená míra nezaměstnanosti (u^*), $u < u^*$,
 - mzdy klesají v tom případě, když je skutečná míra nezaměstnanosti u větší než přirozená míra nezaměstnanosti (u), $u > u^*$,
 - mzdy nerostou, což znamená, že míra růstu mezd je 0 %, pokud je skutečná míra nezaměstnanosti u rovna přirozené míře nezaměstnanosti (u^*), $u = u^*$
- (Brčák Josef, a další, 2014).

Vzájemný inverzní vztah mezi mírou růstu nominálních mezd a mírou nezaměstnanosti zahrnující mzdovou Phillipsovou křivkou byl výrazně ustálený ve spoustě státech po dlouhou dobu, a to do konce 60. let. Z toho důvodu se stala Phillipsova křivka po nalezení tohoto inverzního vztahu nikoli jen významným nástrojem makroekonomické analýzy, ale také hospodářské politiky, protože se zdálo, že autoři hospodářské politiky mají možnost volby (v krátkém i dlouhém období) odlišných kombinací měr inflace a měr nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

Mzdová Phillipsova křivka signalizuje, že pokles míry nezaměstnanosti pod přirozenou míru vyvolá růst nominálních mezd ekviporcionálně růstu nominální zásoby peněz. K tomu je však potřeba čas pro přizpůsobovací proces, který by vedl

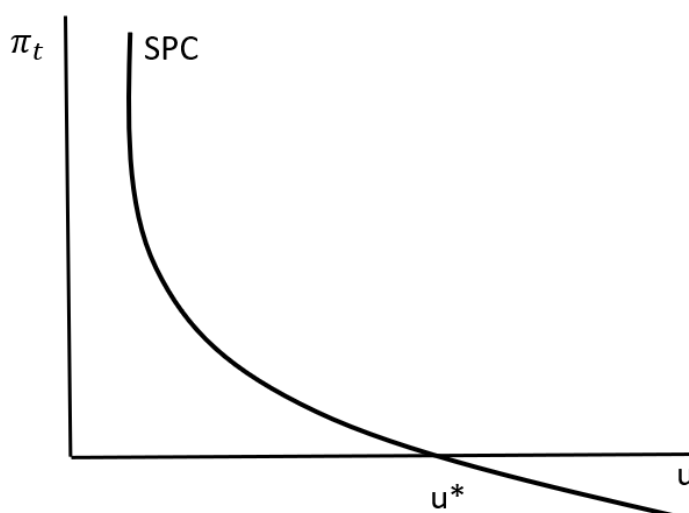
k navrácení ekonomiky do rovnováhy, tedy vrácení produktu na úroveň potenciálního a míry nezaměstnanosti na úroveň přirozené (Brčák Josef, a další, 2014).

3.11.3 Modifikovaná Phillipsova křivka

Pokud je splněna podmínka, že přírážka ke mzdovým nákladům ovlivňuje ceny statků a služeb, lze díky tomu tempo růstu nominálních mezd zaměňovat tempem růstu agregátní cenové hladiny (\mathbf{P}), respektive mírou inflace (π). Tuto změnu zavedli A. Samuelson a R. M. Solow a výsledkem je modifikovaná, tedy cenově inflační verze Phillipsovy křivky.

Cenová modifikovaná Phillipsova křivka vyjadřuje obrácený vztah mezi mírou růstu inflace π (cenové hladiny) a mírou nezaměstnanosti (\mathbf{u}) (Brčák Josef, a další, 2014).

Graf 4 - Modifikovaná Phillipsova křivka

Zdroj: Brčák Josef, a další, 2014

Míru cenové inflace π (\mathbf{P}_t) je možné vyjádřit také jako rozdíl míry růstu nominálních mezd (\mathbf{W}_t) (mzdová inflace) a míry růstu produktivity práce (\mathbf{q}_t). V případě, že je tempo růstu produktivity práce nulové, produktivita práce tedy zůstává stejná, tak se míra růstu cen rovná míře růstu mezd. Podniky navyšují ceny, za předpokladu že se jim zvyšují jejich mzdové náklady. Růst mezd se tedy projeví jako cenová inflace. Podniky by nezvyšovaly ceny v případě, že by rostla produktivita práce i přes to, že jim rostou mzdové náklady (Brčák Josef, a další, 2014).

Modifikovaná Phillipsova křivka na rozdíl od původní mzdové Phillipsovy křivky zahrnuje inverzní vzájemný vztah mezi mírou růstu cenové hladiny (π) a mírou růstu

nezaměstnanosti (u). Což znamená, že požadovaná nízká míra nezaměstnanosti je doprovázena nežádoucí vysokou mírou inflace, nebo je možné také říci, že vysoká míra nezaměstnanosti je doprovázena nízkou mírou inflace.

Pokud se tvůrci hospodářské politiky pokoušejí snížit míru inflace pomocí fiskální nebo monetární restrikce, musí být připraveni, že se nezaměstnanost zvýší. Musí zvážit, zda je pro stát lepší vysoká nezaměstnanost nebo vysoká inflace. Není možné však v krátkém období snížit hodnoty obou veličin najednou (Brčák Josef, a další, 2014).

3.11.4 Rozšíření Phillipsovy křivky, peněžní iluze a dlouhodobá Phillipsova křivka

V 70. letech se míra inflace a míra nezaměstnanosti nevyvíjely podle předpokladů původní Phillipsovy křivky. V té době se neprojevoval dosavadní pravidelný inverzní vztah mezi mírou růstu nominálních mzdových sazeb a mírou nezaměstnanosti. Tehdy byla vysoká míra inflace a také vysoká míra nezaměstnanosti. Docházelo také k tomu, že rostla inflace při stagnaci a také poklesu produktu, což neodpovídalo vztahu vyplývajícímu ze mzdové Phillipsovy křivky. Také docházelo k tomu, že mzdová Phillipsova křivka začala stoupat (Brčák Josef, a další, 2014).

V té době se touto záležitostí začali zabývat M. Friedman a E. Phelps. Pojmem peněžní iluze, která postihuje zaměstnance, vysvětlili porušení dlouhodobě stabilního inverzního vztahu mezi mírou růstu mzdové nebo cenové inflace a mírou nezaměstnanosti (Brčák Josef, a další, 2014).

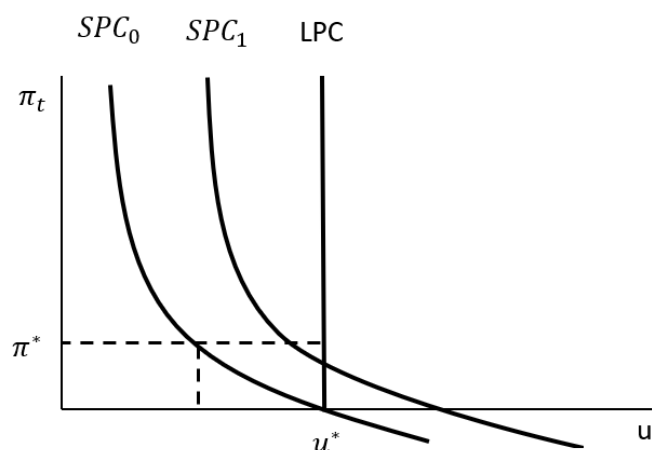
V případě, že je inflace nulová, míra nezaměstnanosti dosahuje úrovně přirozené míry nezaměstnanosti, krátkodobá Phillipsova křivka SPC_0 protíná osu u při u^* . Pokud vláda rozhodne, že takováto míra nezaměstnanosti je příliš vysoká a usiluje-li o její snížení, musí zvýšit vládní výdaje, tedy provést fiskální expanzi. Tímto krokem by tedy vláda způsobila růst agregátní poptávky. V důsledku toho podniky zvyšují výrobu, což však souvisí se zvýšenou potřebou zaměstnanců a díky tomu tedy firmy začínají zaměstnávat nové pracovníky. Nové zaměstnance podniky získají pouze tehdy, pokud budou nabízet vyšší mzdy. Tím že podniky zvyšují mzdy, zvyšují se i ceny, nastává tedy inflace. Toto se projeví posunem po křivce SPC_0 . Nižší míra nezaměstnanosti se shoduje s mírou inflace (π'). Vládě se podařilo snížit nezaměstnanost, avšak díky tomu vzrostla inflace (π'). Lidem zabere nějaký čas, než si uvědomí, že i přestože se jim zvýšily mzdy, tak vzrostly i ceny a jejich reálná mzda se tedy nachází na původní úrovni, se kterou byli nespokojeni. Peněžní iluze se tedy začíná ztrácet. Podniky snižují produkci

a nezaměstnanost se navrácí na původní úroveň před fiskální expanzí, tedy úroveň přirozené míry nezaměstnanosti. Křivka SPC_0 se posouvá v křivku SPC_1 . Celá situace popsána výše je znázorněna na grafu č.5 (Brčák Josef, a další, 2014).

Skutečná míra inflace tedy převýšila inflaci, která byla očekávána. Následně tedy dojde k tomu, že po obnovení rovnováhy na trhu práce bude přirozená míra nezaměstnanosti doprovázena ustálenou, ale vyšší mírou inflace.

Je možné odvodit dlouhodobou Phillipsovu křivku **LPC**. V případě, že by vláda pokračovala dále v tomto jednání, dosáhla by pouze vyšší míry inflace, a přitom nezaměstnanost se bude vracet na úroveň přirozené míry nezaměstnanosti. Má podobu svislé křivky (Brčák Josef, a další, 2014).

Graf 5 - Rozšířená Phillipsova křivka o očekávání

Zdroj: Brčák Josef, a další, 2014

Peněžní iluze znamená, že pracovníci se při vytváření mzdových požadavků zaměřují na očekávané cenové úrovně než na skutečné cenové úrovně. Po nějaké době pracovníci zaznamenají růst cenové hladiny (vyvolaný růstem agregátní poptávky), poučí se a z toho důvodu postupně přizpůsobí svá očekávání cenové úrovně směrem ke skutečné cenové úrovni a budou požadovat odpovídající nárůst jejich nominálních mezd, aby se dostali zpět na původní úroveň reálné mzdy, která se díky vyšší cenové hladině snížila (Brčák Josef, a další, 2014).

Akcelerační princip je založený na tom, že pokud se tvůrci hospodářské politiky snaží udržet skutečnou míru nezaměstnanosti pod její přirozenou mírou, bude to vést

k neustálému růstu míry inflace. Pokud se míra nezaměstnanosti sníží o 1 % pod přirozenou míru, bude to představovat náklad ve vyšší násobku bodů inflace.

Při přirozené míře nezaměstnanosti nedochází k akceleraci, ani k deceleraci, míry růstu inflace (Brčák Josef, a další, 2014).

3.12 Význam práce pro člověka

S tímto tématem také souvisí, co je to vůbec podstata práce. Podle Josefa Šmajse je práce vnímána jako způsob, kterým člověk vnucuje svou vůli, ať už individuální, či kolektivní, části okolní přírody. V dnešních učebnicích se můžeme dočíst, že základními výrobními faktory jsou půda, práce a kapitál. Podle Josefa Šmajse jsou v současné době primární přírodní faktory podceňovány a velká váha je přisuzována sekundárnímu kulturnímu faktoru, a to nepřirodně pojatému kapitálu (Buchtová, a další, 2013).

V dnešní době se poptávka po lidské práci snižuje a v některých odvětvích dokonce úplně mizí a díky tomu si lidé uvědomují, jak je tradiční práce důležitá. Důsledkem zhoršování mentálního zdraví nezaměstnaných a sociálně vyloučených osob se práce stala kulturní reprodukční potřebou všech lidí, díky tomu zaslouženě patří do souboru základních lidských práv a svobod. Kvůli klesající potřebě kvalitní práce dochází k ponižování člověka a poškozování společnosti. Již několik staletí je práce brána jako samozřejmá věc, také jako způsob získávání obživy a náplň svých dnů (Buchtová, a další, 2013).

Podle Boženy Buchtové je práce důležitou podmínkou existence člověka. Díky práci lidé mají určitý materiální prospěch a také díky ní mají pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Člověk díky práci patří do řádu sociálních vztahů. Má možnost si díky práci koupit ty statky a služby, které chce, a také mu poskytuje pocit sebeuplatnění a sebeúcty (Buchtová, a další, 2013).

Práce není pouze prostředkem k výrobě statků nebo k provádění služeb, ale umožňuje navazovat nové vztahy a získávat nové přátele. V případě, že je nutné vykonávat práci ve skupině, tak člověk má možnost porovnat své výkony s ostatními a případně na sobě něco zlepšovat. Jedinec ke své práci potřebuje určité znalosti, schopnosti a dovednosti a během jeho práce se tyto vlastnosti rozvíjejí stejně jako jeho lidská identita. Prostřednictvím práce, také vychováváme děti. Ukazujeme jim, že v životě je důležitá disciplína a že díky práci získáváme peníze, které jsou potřeba pro chod domácnosti. Děti

se od nás mohou inspirovat, mohou se rozhodnout, že jednou budou dělat to, co jejich rodiče (Buchtová, a další, 2013).

Pokud člověk nečekaně ztratí práci, ve většině případů to pro něj znamená velký zásah do života a může to vést i k psychickým problémům. Mohlo se zdát, že když bude člověk pracovat, tak bude spokojený, bude mít víc volného času, bude moci trávit více času s rodinou a také bude mít možnost si najít práci novou a začít od začátku. Avšak ve většině případů tomu tak není. Pokud dojde k dlouhodobé ztrátě práce, člověk nezískává mzdu, díky které uspokojoval své potřeby, vzniká osobní i rodinná ekonomická nejistota a také přestává platit časové rozvržení pracovního dne, na které byl zvyklý. Dalším následkem také může být to, že člověk ztrácí smysl života, omezuje styky s přáteli a přestává udržovat své pracovní návyky a nezískává nové znalosti. Pochopitelně s tím také souvisí plány do budoucnosti, protože se člověk ocitá v nejistotě a neví, co se dál bude dít. Daného jedince hodnotí také ale i okolí a smýšlí o něm jako, že v životě selhal (Buchtová, a další, 2013).

3.13 Nezaměstnanost a zdraví

Podle Zdenka Bolelouckého nezaměstnanost úzce souvisí nejen se sociálními problémy, ale může mít i dopad na zdraví. V okamžiku, kdy jedinec přijde o zaměstnání, to může mít řadu následků, a to například zdravotní či psychické. Bylo prokázáno, že u nezaměstnaných osob docházelo více k zhoršování zdravotního stavu a také častěji vyhledávali zdravotní péči. U nezaměstnaných se více vyskytovala různá srdeční onemocnění, problémy s dýcháním, zvýšený cholesterol a vysoký krevní tlak. Psychickými následky u nezaměstnaných mohou být například deprese, alkoholismus, poruchy chování, sebevražedné pokusy, domácí násilí a další. Z toho důvodu by nemocným nezaměstnaným osobám měla být poskytována větší pozornost. Stejně jako byla u tělesného zdraví zaznamenána vyšší návštěvnost doktorů, tak tomu bylo i v případě duševního zdraví, kdy nezaměstnaní více navštěvovali psychiatrické zařízení. Tyto osoby měly problémy se sníženou sebeúctou, trpěly úzkostmi a měly tendence ublížit jiné osobě (Buchtová, a další, 2013).

Díky stresu, který nezaměstnaní prožívají, dochází k předčasným úmrtím. Může se jednat o úmrtí v důsledku násilných činů nebo díky vážným onemocněním. Pokud je osoba nezaměstnaná už dlouhou dobu, může to vést ke ztrátě odborné kvalifikace, poznávacích schopností a motivace. Daná osoba může mít také pocit vlastní nepotřebnosti, pocit

závislosti na druhých, může postrádat své sociální role a může mít strach z budoucnosti, což se stává zdrojem akutního stresu (Buchtová, a další, 2013).

Je také prováděn výzkum dopadu ztráty zaměstnání, který se zaměřuje na tři oblasti:

- kvalitativní výzkum popisují reakce, emoční trauma a neštěstí,
- kvantitativní výzkum spojující ztrátu zaměstnání a specifické symptomy stresu,
- koncepční modely ztráty zaměstnání, zkoumající proměnné jako mechanismus coping (mechanismus coping je definován, jako úsilí vynaložené na zvládnutí, tolerování nebo redukování požadavků, které zatěžují psychické zdroje člověka) (Buchtová, a další, 2013).

3.14 Politika zaměstnanosti v České republice

Podle Josefa Brčáka a kolektivu zahrnuje hospodářská politika státu politiku zaměstnanosti a jejím cílem je dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Na politice zaměstnanosti se podílí stát, zaměstnavatelé, zaměstnanci a odbory a společně se snaží dosáhnout stanovených cílů. Politiku zaměstnanosti je možné charakterizovat jako soubor opatření, které mají za následek vytvoření rovnováhy na trhu práce a zahrnutí všech pracovních skupin (Brčák Josef, a další, 2014).

Politiku nezaměstnanosti můžeme dělit na politiku aktivní a pasivní. Záměrem aktivní politiky zaměstnanosti je snižování nezaměstnanosti prostřednictvím odstraňování nevhodných podmínek pro cílové skupiny obyvatelstva. Aktivní politika také zahrnuje veřejné služby zaměstnanosti, jako jsou úřady práce a agentury zprostředkovávající práci a podobně. Dále se zabývá rekvalifikačními kurzy, programy pro mladé nezaměstnané osoby, absolventy škol, programy pro handicapované osoby, snaží se podporovat vytváření nových pracovních míst v soukromých firmách a pomáhá nově začínajícím podnikatelům. Cílem pasivní politiky zaměstnanosti je vytvoření přijatelných sociálních podmínek zvláště pro dočasně nezaměstnané, za účelem snížení ekonomického a sociálního dopadu nezaměstnanosti nejen na jednotlivce, ale také na celou společnost. Pasivní politika poskytuje finanční podporu v nezaměstnanosti a také umožňuje odchod do předčasného důchodu. Jako účinnější bylo vyhodnoceno využívání aktivních nástrojů politiky. Pasivní politika je ovšem také velmi důležitá, ale nese s sebou určitá rizika, protože v případě, že stát poskytne příliš vysokou podporu v nezaměstnanosti, může se stát, že lidé nebudou motivováni si hledat novou práci (Brčák Josef, a další, 2014).

V knize Bohuslava Sekerky a kolektivu je popsáno, že typy politiky zaměstnanosti se rozlišují podle toho, z jaké analýzy nezaměstnanosti vycházejí. Jedním z typů je Politika zaměstnanosti keynesovského založení, která se opírá o celkovou poprávku. V tomto pojetí zaměstnanost závisí na výrobě a ta zase na poptávce. Nezaměstnanost se snižuje prostřednictvím růstu poptávky domácností, poptávky podniků a nebo poptávky státu. U tohoto typu politiky může dojít k mnoha překážkám, například pokud se poptávka zaměří na dovážené výrobky, nebo když podniky rozšíří výrobu, ale nezvýší zaměstnanost (Sekerka, a další, 2015).

V této publikaci od Bohuslava Sekerky a kolektivu je také popána tvorba zaměstnanosti z liberálního hlediska, kdy je vytvářen podnět k snižování mzdových nákladů a zvyšování pružnosti trhu práce. V tomto případě totiž závisí poptávka podniků po práci především na mzdách nebo na mzdových nákladech. Z toho plyne, že bránit se proti nezaměstnanosti je možné prostřednictvím mzdové regulace, zpochybnění instituce minimální zaručené mzdy a snížení sociálních nákladů (Sekerka, a další, 2015).

Nástroje politiky zaměstnanosti jsou zaměřeny na osoby zaměstnané i nezaměstnané. Nástroje, které jsou určeny pro nezaměstnané osoby, jsou například rekvalifikační kurzy a úhrada nákladů spojených s dalším vzděláváním. Dalšími možnostmi, jak nezaměstnaným pomoci, mohou být příplatky ke mzdě, pokud zaměstnaný přijme pracovní místo, kde dostává méně peněz než v jeho předchozím zaměstnání. Další možností je úhrada nákladů spojených se změnou bydliště při stěhování za novou práci. Poskytnout pomoc mohou také nově začínajícím podnikatelům, a to poskytnutím určité finanční částky na začátku jejich podnikání, tato částka musí být vyrovnána úroky spojenými s počáteční investicí. Dalším nástrojem k snížení dlouhodobé nezaměstnanosti mohou být veřejně prospěšné práce. S tímto nástrojem však souvisí jeden problém, a to výše a podmínky pobírání podpory v nezaměstnanosti. Pobírání podpory v nezaměstnanosti výkonem veřejně prospěšných prací totiž může být v rozporu se zákony platnými v dané zemi (Brčák Josef, a další, 2014).

Stát je oprávněn ovlivňovat jak poptávku po práci, tak i nabídku práce.

Na poptávku po práci může mít vliv tím, že:

- mění věk odchodu do důchodu a podmínky setrvání v zaměstnání i po dosažení důchodového věku,
- poskytuje příspěvky zaměstnavatelům, aby přijali nového pracovníka z různých skupin (handicapovaného absolventa nebo osobu bez ohledu na obor),

- mění maximální pracovní dobu,
- upravuje podmínky ochrany proti neoprávněnému propouštění z práce a upravuje podmínky zaměstnávání přistěhovalců a podobně.

Nabídku práce může stát ovlivňovat tím, že mění:

- podmínky a výši placené mateřské a rodičovské dovolené,
- motivy k zaměstnávání zahraničních pracovníků na domácím trhu práce,
- rozsah povinné školní docházky,
- rekvalifikační kurzy a další formy vzdělání,
- minimální mzdu atd. (Brčák Josef, a další, 2014).

Dalším způsobem, jak stát může ovlivňovat podmínky na trhu práce, je nastavení systému vzdělání. Pokud bude stát dlouhodobě podporovat středoškolské a vysokoškolské vzdělání, může to mít za následek, že nebude zájem o obory z nižší vzdělávací kategorie, které jsou však pro ekonomiku s průmyslovou výrobou důležité. V České republice se však už tento problém začíná projevovat, kdy podniky mají problém získat kvalifikované vyučené zaměstnance ve vybraných oborech. Z toho důvodu, že zaměstnavatelé na tyto pozice nemohou získat pracovníky, zaměstnávají migranty z jiných států, pro které se vyplatí pracovat v České republice, protože zde mají lepší pracovní podmínky a nevdají jim provádět práci za nižší mzdu (Brčák Josef, a další, 2014).

3.14.1 Nárok na podporu v nezaměstnanosti

Jednou z podmínek pro získání podpory v nezaměstnanosti je zařazení osoby do evidence uchazečů o zaměstnání. Další podmínkou je, že uchazeč o zaměstnání během posledních dvou let, před jeho zápisem do evidence platil alespoň 12 měsíců sociální pojištění. Což tedy znamená, že byl buď zaměstnaný, pracoval na dohodu o provedení práce, dohodu o pracovní činnosti, podnikal, anebo platil dobrovolné důchodové pojištění. Dále uchazeč musí požádat krajskou pobočku Úřadu práce ČR, u níž je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti. Ke dni, kdy má být podpora v nezaměstnanosti přiznána, nesmí být poživitelem starobního důchodu (Bičáková, 2012).

Uchazeč získá podporu v nezaměstnanosti, pokud splní výše uvedené podmínky a nárok na ni má ode dne podání písemné žádosti o podporu v nezaměstnanosti. Poté musí krajská pobočka Úřadu práce ČR rozhodnout ve správním řízení o podpoře v nezaměstnanosti. Uchazeč je povinen doložit, že splňuje výše uvedené podmínky, a to

například evidenčním listem důchodového pojištění, potvrzením o zaměstnání nebo potvrzením o výši průměrného výdělku. Osoba samostatně výdělečně činná musí doložit potvrzení o době trvání na důchodovém pojištění a o vyměřovacím základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (Bičáková, 2012).

Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá uchazeč:

- se kterým jeho zaměstnavatel ukončil pracovní poměr v posledních 6 měsících před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání, z důvodu zvláště hrubého porušení povinností vyplývajících z právních předpisů souvisejících s výkonem jeho práce,
- se kterým zaměstnavatel ukončil pracovní poměr v posledních 6 měsících před zařazením do evidence z důvodu porušení jiné povinnosti zaměstnance podle §301a) zákoníku práce zvláště hrubým způsobem,
- kterému vznikl nárok na výsluhový příspěvek podle zvláštních právních předpisů a tento příspěvek dosahuje vyšší částky než podpora v nezaměstnanosti, která by uchazeči o zaměstnání náležela, pokud by neměl nárok na výsluhový příspěvek (Bičáková, 2012),
- který pobírá starobní důchod nebo dávky nemocenského pojištění,
- který pobírá podporu při rekvalifikaci
- který je ve vazbě (Dlouhá, 2018).

Podpora v nezaměstnanosti se vyplácí:

- pět měsíců u žadatele do 50 let,
- osm měsíců u žadatele nad 50 do 55 let,
- jedenáct měsíců u žadatele nad 55 let (Dlouhá, 2018).

Výše podpory v nezaměstnanosti v roce 2018 činila:

- první dva měsíce 65 % průměrného měsíčního čistého výdělku z posledního zaměstnání,
- v 3. a 4. měsíci 50 % průměrného čistého výdělku z posledního zaměstnání,
- od 5. do 11. měsíce 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku v posledním zaměstnání (Dlouhá, 2018).

Nárok na podporu v nezaměstnanosti zaniká:

- uplynutím podpůrčí doby, do podpůrčí doby se však nezapočítává doba, po kterou pobírá dávky nemocenského pojištění a z tohoto důvodů mu nebyla vyplácena podpora v nezaměstnanosti, doba, po kterou uchazeč o zaměstnání

vykonává některou z činností v rámci tzv. nekolidujícího zaměstnání a z tohoto důvodu mu nebyla vyplácena podpora v nezaměstnanosti, doba poskytování podpory při rekvalifikaci a doba vazby,

- ukončením vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- nebo vyřazením z evidence uchazečů o zaměstnání (Bičáková, 2012).

3.15 Politika zaměstnanosti ve Slovenské republice

Ve Slovenské republice je Politika zaměstnanosti nazývána jako Politika trhu práce. Politika trhu práce je systém podpory a pomoci občanům při začleňování na nová pracovní místa a trh práce. Jedná se o soubor forem, činností, opatření a nástrojů, které mají být uplatněny ve službách zaměstnanosti při práci s nezaměstnanými. Trh práce je ovlivněn pracovními a sociálněprávními předpisy. Jedná se například o úpravu pracovní doby, stanovení minimální mzdy a podmínky pro pobírání důchodů. Tvorba politiky a trhu práce spadá do kompetence Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky. Ministerstvo provádí politiku trhu práce tím způsobem, že určuje její cíle a priority celorepublikového charakteru. Tyto cíle a priority jsou určené na základě cílů hospodářské a sociální politiky, které jsou upřesněné v programovém vyhlášení vlády a v dalších dokumentech schválených Národní radou Slovenské republiky. Do ledna roku 2004 poskytoval služby nezaměstnaným Národní úřad práce prostřednictvím Úřadů práce v souladu s doposud platným zákonem č. 387/1996 Sb., neboli Zákonem o nezaměstnanosti. Avšak od února roku 2004 nabyl v platnost nový zákon, a to zákon č.5/2004, tedy Zákon o službách zaměstnanosti. Tento zákon navazoval na Zákon o orgánech státní správy v oblasti sociálních věcí, rodiny a služeb zaměstnanosti a také na Zákon o sociálním pojištění (Laštůvková, 2005).

Z důvodu změny sociálně právní legislativy se na začátku roku Úřady práce a odbory sociálních věcí při okresních a krajských úřadech sloučily do specializované státní správy v oblasti sociálních věcí a služeb zaměstnanosti. Nově sloučená specializovaná státní správa má za úkol poskytovat dávky státní sociální podpory, jako jsou například přídavky na děti a sociální podpora. Dále se zabývá aktivní politikou zaměstnanosti, kterou do ledna roku 2004 měly v kompetenci úřady práce (Laštůvková, 2005).

Politika trhu práce se ve Slovenské republice, stejně jako v České republice, dělí na aktivní a pasivní politiku. Aktivní politika trhu práce je novější formou politiky trhu

práce. V Evropě se začala rozvíjet po druhé světové válce, k výraznějšímu rozvoji však došlo až v 70. letech 20. století, kdy přestala postačovat opatření pasivní politiky. Docházelo k tomu, že lidé ztráceli zájem pracovat kvůli poskytovaným podporám a v souvislosti s tím nastalo výrazné zvýšení výdajů na vyplácené podpory. Díky tomu se začala politika přesouvat k aktivním složkám.

Cíle aktivní politiky trhu práce jsou:

- pomoci osobám, kterým hrozí nezaměstnanost,
- pomoci nezaměstnaným, aby novou práci získali dříve, než se stanou dlouhodobě nezaměstnanými (Laštůvková, 2005).

Zákon o službách zaměstnanosti upravuje základní služby poskytované aktivní politikou, které jsou:

- zprostředkování vhodného zaměstnání,
- odborné poradenské služby,
- vzdělávání a příprava pro trh práce,
- podpora vytváření pracovních míst (Laštůvková, 2005).

Pasivní politika trhu práce je starší formou politiky trhu práce. Začala se vyvíjet ve 20. letech minulého století. Tato politika je zaměřená na poskytování dávky v nezaměstnanosti. Od 1. února roku 2004 poskytuje dávky v nezaměstnanosti Sociální pojišťovna, protože pojištění v nezaměstnanosti a garanční pojištění ze starého Zákona o zaměstnanosti bylo začleněno do nového Zákona o sociálním pojištění a bylo přesunuté do Sociální pojišťovny. Dávka v nezaměstnanosti představuje náhradní příjem ze zaměstnání a je založená na pojistném principu. Aby byla dotyčnému vyplacena dávka v nezaměstnanosti, musí dotyčný splňovat, že byl v posledních čtyřech letech před zařazením do evidence nezaměstnaných osob pojištěný v nezaměstnanosti minimálně tři roky (Laštůvková, 2005).

3.16 Politika zaměstnanosti v Rakouské republice

V Rakouské republice je Politika zaměstnanosti označována jako Politika trhu práce. Rakouská politika trhu práce zahrnuje všechna opatření přijatá veřejnými subjekty pro řízení trhu práce. Těmito institucemi jsou vláda, „Veřejná služba zaměstnanosti“ (něm. Arbeitsmarktservice) a do jisté míry také stát. Regulovaný trh práce má příznivý vliv na sociální systém a zabezpečuje spravedlivou hospodářskou soutěž.

Zákon o veřejných službách zaměstnanosti stanovuje tyto úkoly politiky trhu práce:

- zabránit a odstranit nezaměstnanost,
- zajistit vyrovnaní poptávky a nabídky po pracovnících v co největším rozsahu, a to ekonomicky smysluplným a udržitelným způsobem v souladu s dodržováním sociálních a ekonomických zásad (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Cíle politiky trhu práce jsou:

- zajistit a udržet plnou zaměstnanost,
- udržet zaměstnance vyššího věku delší dobu v práci,
- přijmout aktivní opatření ke zvýšení úrovně kvalifikací a dovedností a podporovat rovné příležitosti,
- zvýšit transparentnost na trhu práce,
- podporovat rozvoj lidských zdrojů,
- napomáhat nezaměstnaným vrátit se zpět do práce,
- bojovat proti dlouhodobé nezaměstnanosti (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Úkolem „Veřejné služby zaměstnanosti“ (něm. Arbeitsmarktservice) je napomáhat a poradit pracovníkům s hledáním nového zaměstnání. Během nezaměstnanosti mají osoby nárok na dávky v nezaměstnanosti. V případě dlouhodobé nezaměstnanosti mohou zažádat o podporu v nezaměstnanosti.

V Rakousku se politika trhu, stejně jako v České republice, dělí na aktivní a pasivní. Aktivní politika trhu práce zahrnuje opatření, která podporují lepší fungování trhu práce. Tato opatření jsou uzavírána prostřednictvím smlouvy mezi „Veřejnou službou zaměstnanosti“ (něm. Arbeitsmarktservice) a dotčenými osobami. Aktivní opatření lze v některých případech přijmout ještě dříve, než nezaměstnanost nastane.

Mezi hlavní opatření aktivní politiky práce patří:

- zvyšování transparentnosti trhu, prostřednictvím zpracování různých informací pomocí nejmodernějších informačních technologií, například může být použita technologie „shoda pracovních pozic“ (angl. job matching),

- podporování odborného vzdělání s cílem přizpůsobit dovednosti pracovní síly potřebám trhu práce,
- podpora mobility pracovní síly, například poskytnutím pomoci při hledání vhodné péče o dítě,
- poskytování podpory při zvládání osobních problémů, které stěžují hledání nového pracovního místa, což je například poradenství a pomoc při závislosti, dluzích, bezdomovectví a při tělesném a mentálním postižení,
- poskytování dočasného dotovaného zaměstnání prostřednictvím náborových grantů, za účelem usnadnit vstup na trh práce (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Aktivní politika trhu práce je určena převážně pro osoby, které z různých důvodů nemohou nalézt práci, jedná se například o:

- dlouhodobou nezaměstnanost,
- nemožnost pracovat z důvodu výchovy dětí,
- nedostatek jazykových dovedností,
- žádné či zastaralé vzdělání,
- stáří,
- zdravotní problémy nebo postižení,
- závislost na alkoholu, lécích, drogách (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Pasivní politika trhu práce zahrnuje všechny opatření a služby, které jsou navrženy tak, aby osoby v nezaměstnanosti byly schopné zajistit své základní potřeby.

Jednotlivými opatření jsou:

- mzdové náhrady, konkrétně dávky v nezaměstnanosti a podpora v nezaměstnanosti, které jsou financovány z pojištění v nezaměstnanosti,
- kompenzace platební neschopnosti, což představuje náhradu mzdy, pokud se zaměstnavatel stane insolventní,
- zálohy na důchod, jedná se o peněžní prostředky, které jsou vypláceny před odchodem do důchodu z důvodu stáří, snížené pracovní schopnosti,

nebo úplné neschopnosti pracovat (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Na všechna výše zmíněná opatření existuje právní nárok.

V Rakouské politice trhu práce jsou také zahrnuté aktivační opatření. Tato opatření by mohla být spojená s aktivní politikou trhu práce, avšak aktivační opatření jsou financována z prostředků, které jsou vyhrazeny na pasivní politiku trhu práce.

Aktivačními opatřeními jsou například:

- „Částečný příspěvek na odchod do důchodu“ (něm. Das Altersteilzeitgeld) – Jedná se o výhodu z pojištění v nezaměstnanosti, která je vyplácena zaměstnavateli maximálně po dobu pěti let, aby mohla být starším pracovníkům zkrácena pracovní doba. Musí být však splněna podmínka pro tzv. Koridorový důchod, což je dosažení věku 62 let.
- Různé výhody, které napomohou osobám zajistit živobytí během počátečního a dalšího vzdělání. Jedná se o dávky v nezaměstnanosti a podpory v nezaměstnanosti a dávky v nezaměstnanosti v průběhu rehabilitace (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

Rakouská politika trhu práce je upravována dle Zákona o veřejných službách zaměstnanosti, Zákona o financování politiky trhu práce a Zákona o pojištění v nezaměstnanosti (Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, 2019).

3.17 Politika zaměstnanosti v Řecké republice

Politika zaměstnanosti je v Řecké republice stejně jako na Slovensku a v Rakousku nazývána Politikou trhu práce. Hlavním rysem řecké politiky trhu práce je nedostatečnost příslušných výdajů, dále problémy s efektivním využíváním zdrojů a omezená účinnost politiky. Řecko patří mezi země EU, která vynakládá nejnižší výdaje na politiku trhu práce. Dalším nedostatkem je, že většina výdajů je věnována na pasivní politiku (Kottis, a další, 1997).

Řecká politika trhu práce se také dělí na aktivní a pasivní politiku. Hlavní organizací odpovědnou za provádění aktivních programů trhu práce je OAED (angl. The Labour

Employment Office). Tyto programy jsou financovány z daně z příjmů a transferů z veřejného rozpočtu a Evropského sociálního fondu. Ostatní organizace se také zapojily do aktivní politiky trhu práce prostřednictvím dotovaných vzdělávacích programů pro nezaměstnané. Pro boj s nezaměstnaností aktivní politika používá různá opatření, jako jsou programy odborné přípravy a rekvalifikace. Dále mezi jedny z nejdůležitějších opatření patří dotování zaměstnavatelů, aby zaměstnávali nezaměstnané osoby, a také dotování nezaměstnaných osob, aby začaly podnikat. Hlavními aktivními programy trhu práce jsou odborná příprava, rekvalifikace a profesní mobilita, poradenství pro volbu povolání, dotace zaměstnavatelů pro vytváření nových pracovních míst, program samostatné výdělečné činnosti a opatření pro zvláštní skupiny pracovníků (Kottis, a další, 1997).

Pasivní politika trhu práce zahrnuje poskytování dávek v nezaměstnanosti. Dávky v nezaměstnanosti jsou poskytovány OAED (angl. The Labour Employment Office). Nárok na tyto dávky mají nezaměstnaní, kteří jsou definováni jako osoby bez zaměstnání, tyto osoby jsou schopny pracovat a hledat si zaměstnání prostřednictvím registrace na OAED. Aby osoby získaly dávky v nezaměstnanosti, musí splňovat, že o práci nepřišly vlastním zaviněním a musely pracovat nejméně 125 dní po dobu 14 měsíců předtím, než se staly nezaměstnanými. Doba trvání dávek závisí na počtu odpracovaných dnů a nesmí překročit 12 měsíců. Pasivní politika dále zahrnuje program předčasného odchodu do důchodu. Tento program je pro pracovníky, kteří byli propuštěni z důvodu restrukturalizace podniku. V případě, že po obdržení dávek v nezaměstnanosti po dobu dvou let potřebují starší pracovníci ještě jeden rok pro získání nároku na důchod, tak stát pokryje jejich příspěvky na sociální zabezpečení pro daný rok (Kottis, a další, 1997).

4 Vlastní práce

4.1 Nezaměstnanost v České republice

Z grafu č. 6 je patrné, že v České republice ve sledovaném období, tedy v letech 2008 až 2017, docházelo až na některé výjimky k poklesu míry nezaměstnanosti. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v roce 2010, a to 7,3 %, naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla v roce 2017, a to 2,9 %.

Graf 6 - Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z ec.europa.eu/eurostat

Z grafu č. 6 je zřejmé, že v roce 2008 byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 4,4 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 3,5 % a u žen 5,6 %. V roce 2008 převládal růst ekonomiky, který pokračoval z předchozích let. Díky tomuto růstu došlo ke zvýšení zaměstnanosti. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 2,7 %. Během roku 2008 se však situace na trhu začala měnit, neboť začalo přibývat evidovaných uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce (Dušánková, a další, 2009). Nízká míra nezaměstnanosti byla v tomto roce zaznamenána u osob ve věku 55 až 64 let, a to 3,9 %, a u osob ve věku 20 až 64 let, kdy míra dosahovala 4,3 %. Naopak vyšších hodnot dosahovala míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra dosahovala 9,9 %. Nezaměstnanost v prvním pololetí tohoto roku klesla především kvůli strukturálnímu charakteru nezaměstnanosti a také díky posilování koruny, což mělo za následek pokles poptávky po

českém zboží především v západní Evropě. Zaměstnavatelé v této době byli obezřetnější ohledně přijímání nových zaměstnanců a rozšiřování výroby. Výjimečně nastávaly situace, kdy by byli propouštěni zaměstnanci. V druhé polovině roku se na trhu práce v ČR plně projevila světová finanční a ekonomická krize. Následkem toho bylo, že firmy především v automobilovém a sklářském průmyslu měly málo zakázek a kvůli tomu začaly hromadně propouštět své zaměstnance. Během tohoto roku stejně jako v letech předchozích měly vliv na vývoj nezaměstnanosti sezónní faktory, jako je ukončování prací v zemědělství a lesnictví (MPSV, 2009). Z tabulky č. 2 je zřejmé, že v roce 2008 minimální mzda činila 8 000 Kč (MPSV, 2018). Dle vzdělání byla nejnižší míra nezaměstnanosti zaznamenaná u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, a to 1,7 %. Oproti tomu nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenaná u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, a to 19,1 % (Eurostat, 2019).

Dosažená úroveň vzdělání je členěna dle ISCED, což je mezinárodní standardní klasifikace vzdělání, která patří do ekonomických a sociálních klasifikací OSN. Tato hodnocení jsou používána ve statistikách po celém světě za účelem shromažďování, sestavování a analyzování mezinárodně srovnatelných údajů. Klasifikace ISCED je referenční klasifikace, která je používána pro uspořádání vzdělávacích programů a příslušných kvalifikací do vzdělávacích úrovní a oborů. V této práci jsou úrovně dosaženého vzdělání rozdělené dle tabulky č.1. Toto členění je dále využíváno i u ostatních vybraných zemí (ČSÚ, 2019).

Tabulka 1 - Dosažené vzdělání (ISCED-A)

Dosažené vzdělání (ISCED - A)	
0	Nižší než primární vzdělání
1	Primární vzdělání
2	Nižší sekundární vzdělání
3	Vyšší sekundární vzdělání
4	Postsekundární neterciární vzdělání
5	Krátký cyklus terciárního vzdělání
6	Bakalářská nebo jí odpovídající stupeň
7	Magisterská nebo jí odpovídající stupeň
8	Doktorská nebo jí odpovídající stupeň
9	Vzdělání jinde neuvedené

Zdroj: www.czso.cz

V roce 2009 došlo k zvýšení míry nezaměstnanosti oproti předchozímu roku a míra v tomto roce dosahovala 6,7 %. Míra nezaměstnanosti u mužů v tomto roce dosahovala 5,9 % a u žen 7,7 %. V roce 2009 došlo k poklesu výkonnosti české ekonomiky a následkem toho byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti, jak je možné vidět v grafu č. 6. S růstem nezaměstnanosti také souvisel nárůst počtu osob evidovaných na úřadech práce (Dušánková, a další, 2010). Z hlediska úrovně dosaženého vzdělání byl nárůst míry nezaměstnanosti zaznamenán u úrovně 0 až 2, tedy osob se základním vzděláním, kdy v tomto roce míra dosahovala 24,1 %. Oproti tomu nejnižší nárůst byl dosažen u úrovně 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra činila 2,4 %. Velmi vysoký nárůst míry nezaměstnanosti byl také zaznamenán u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2008 míra činila 9,9 % a v roce 2009 již 16,6 % (Eurostat, 2019). Vysoký nárůst nezaměstnanosti měla za následek světová hospodářská krize. Tato krize začala již na konci roku 2008 a nadále pokračovala i v tomto roce. Tempo růstu HDP v tomto roce pokleslo o 4,8 %. Za hlavní příčinu je považována americká hypoteční krize z roku 2007, ze které se postupně stala světová finanční krize. Spolu s touto krizí také došlo ke zvýšení cen ropy v první polovině roku 2008, která byla zapříčiněna slabým dolarem a vysokou poptávkou Číny před Olympiádou. Finanční krize byla důvodem snížení ceny ropy, propadu na akciových trzích a také se s finančními problémy potýkaly velké světové banky (Hospodářská komora, 2009). V roce 2009 činila minimální mzda stejně jako v roce 2008 8 000 Kč (MPSV, 2018).

V roce 2010 byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 7,3 %, oproti roku 2009 došlo k jejímu dalšímu nárůstu a zároveň to byla nejvyšší naměřená míra ve sledovaném období. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 6,4 % a u žen 8,5 %. V roce 2010 se začala výkonnost ekonomiky opět zvyšovat, důvodem byla rostoucí výkonnost průmyslových odvětví a tržních služeb ve druhé polovině roku. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 2,3 %. Trh práce reaguje na vývoj ekonomiky se zpožděním, tak nezaměstnanost v roce 2010 dále rostla, ale v průběhu roku se tento růst postupně zmírňoval (Dušánková, a další, 2011). Hospodářská krize, která ovlivnila trh práce od druhé poloviny roku 2008, ovlivňovala i první měsíce roku 2010. V jarních měsících míra nezaměstnanosti klesla díky sezónním faktorům. V druhém pololetí tohoto roku došlo k opětovnému mírnému nárůstu nezaměstnanosti v důsledku příchodu nových absolventů škol. Míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let v tomto roce vzrostla na 18,3 % z 16,6 % v roce 2009. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání, byl nejvyšší nárůst míry nezaměstnanosti

zaznamenan u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2010 míra činila 25 %, nejednalo se však o velký nárůst, protože v roce 2009 míra činila 24,1 % (Eurostat, 2019). Avšak ke konci tohoto roku došlo k výraznému nárůstu, protože došlo k legislativní změně platné od 1. 1. 2011. Tyto změny zpřísnily podmínky na podporu v nezaměstnanosti, kdy došlo k snížení výše podpory v nezaměstnanosti uchazečům, kteří na základě svého rozhodnutí bez vážných důvodů nebo na základě dohody se zaměstnavatelem ukončili pracovní poměr. Díky této změně v legislativě se nezaměstnaní přihlásili do evidence úřadu práce ještě na konci roku 2010, tato situace je však běžná pro začátky roku (MPSV, 2011). V tomto roce zůstala minimální mzda na stejné výši, jako v roce 2008 a 2009, činila tedy 8 000 Kč (MPSV, 2018).

V roce 2011 dosáhla míra nezaměstnanosti 6,7 %. Míra nezaměstnanosti u mužů v tomto roce byla naměřena ve výši 5,8 % a u žen 7,9 %, kdy se u obou pohlaví jednalo o pokles míry oproti předchozímu roku. V roce 2011, došlo ke zlepšení vývoje nezaměstnanosti, protože docházelo k postupné stabilizaci situace na trhu práce, který se postupně vzpamatoval z ekonomické a finanční krize, která ovlivňovala ekonomiku ČR od konce roku 2008. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,8 % (Procházková, a další, 2012). Stejně jako tomu bylo v roce 2010 i v tomto roce došlo v jarních měsících k poklesu nezaměstnanosti v důsledku sezónních faktorů. V druhém pololetí pokles stále pokračoval a k nárůstu došlo až v prosinci díky běžným sezónním vlivům (MPSV, 2012). U osob s dosaženým základním vzděláním, tedy u úrovní 0 až 2 míra nezaměstnanosti klesla z 25 % v roce 2010 na 24,3 %. U úrovní 5 až 8, tedy u osob s dosaženým vysokoškolským vzděláním, míra nezaměstnanosti zůstala stejná jako v roce 2010, a to 2,8 % (Eurostat, 2019). V roce 2011 opět nedošlo k žádné změně minimální mzdy, kdy její výše byla 8 000 Kč (MPSV, 2018).

V grafu č. 6 je viditelné, že v roce 2012 hodnota míry nezaměstnanosti činila 7 %, kdy v tomto roce došlo oproti poklesu nezaměstnanosti v roce 2011 k opětovnému nárůstu míry. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 6 % a u žen 8,2 %. V roce 2012 došlo opět k mírnému zhoršení situace na trhu práce, kdy se míra nezaměstnanosti zvyšovala z důvodu sezónních vlivů a pokračujícího hospodářského poklesu. Tempo růstu HDP v tomto roce pokleslo o 0,8 % (Procházková, a další, 2013). Začátkem roku 2012 začala česká ekonomika opět klesat. Z velké části ovlivnily negativní vývoj ekonomiky snížené výdaje domácností na konečnou spotřebu. Tyto výdaje byly meziročně nižší o 4,1 % (Dubská, a další, 2013). Z hlediska věku došlo k mírnému nárůstu nezaměstnanosti u osob

ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2011 míra činila 18,1 % a v roce 2012 již 19,5 %. U osob ve věku 20 až 64 let došlo k mírnému nárůstu míry nezaměstnanosti, ta totiž v roce 2012 činila 6,8 % a v roce 2011 pouze 6,5 %. Stejně tomu tak bylo u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra v obou letech činila 5,8 %. K poměrně vysokému nárůstu nezaměstnanosti však došlo u osob s dosaženou úrovní vzdělání 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra v roce 2011 činila 24,3 % a v roce 2012 již 28,5 % (Eurostat, 2019). Od 17. 9. 2012 do 31. 8. 2015 byl v České republice uskutečněn projekt Vzdělávejte se pro stabilitu. Ministerstvo práce a sociálních věcí však rozhodlo a projekt ukončilo již 20. 11. 2014. Tento projekt byl určen k podpoření zachování pracovních míst u těch zaměstnavatelů, kteří díky nepříznivému vývoji ekonomiky České republiky nebyli schopni svým zaměstnancům přidělovat práci v dohodnutém rozsahu. V těchto letech bylo umožněno zaměstnavatelům provést odborný rozvoj svých zaměstnanců, díky čemuž pracovníci nemuseli být propuštěni. Zaměstnavateli díky tomuto projektu byly proplaceny náklady na vzdělávací aktivity pracovníků a dále také získali příspěvek na mzdové náklady nebo náhradu mzdy za školícího se zaměstnance po dobu vzdělávání, a to do výše 31 000 Kč měsíčně za jednoho zaměstnance. Tato finanční podpora byla nenároková a o poskytnutí finanční pomoci rozhodovala příslušná krajská pobočka Úřadu práce České republiky (Úřad práce ČR, 2019). V roce 2012 byla minimální mzda oproti předchozím rokům znovu beze změn, činila tedy 8 000 Kč (MPSV, 2018).

V roce 2013 byla zaznamenána míra nezaměstnanosti ve výši 7 %, kdy její hodnota oproti předchozímu roku zůstala nezměněna. V tomto roce míra nezaměstnanosti u mužů činila 5,9 % a u žen 8,3 %. V roce 2013 pokračoval růst nezaměstnanosti, který začal již v předchozím roce. V lednu tohoto roku došlo k nahrazení ukazatele průměrného podílu nezaměstnaných osob ukazatelem míry registrované nezaměstnanosti. V druhém pololetí roku 2013 se začal růst nezaměstnanosti zmírňovat. V první polovině tohoto roku pokračoval růst nezaměstnanosti, avšak díky postupnému zmírňování poklesu HDP se začala míra nezaměstnanosti snižovat. Tempo růstu HDP v tomto roce pokleslo o 0,5 % (MPSV, 2014). V tomto roce došlo k výraznějšímu poklesu míry nezaměstnanosti u osob s dosaženým základním vzděláním, tedy u úrovní 0 až 2, kdy míra z roku 2012 28,5 % klesla na 25,6 %. Z hlediska věku nebylo v tomto roce zaznamáno výrazné zvýšení či snížení nezaměstnanosti. Například u osob ve věku 15 až 24 let míra nezaměstnanosti činila v roce 2012 19,5 % a v roce 2013 poklesla na 19 % (Eurostat, 2019). V lednu roku

2013 minimální mzda činila 8 000 Kč, avšak v srpnu tohoto roku vzrostla na 8 500 Kč (MPSV, 2018).

Z grafu č. 6 je zřejmé, že v roce 2014 míra nezaměstnanosti činila 6,1 %, což představuje pokles oproti roku 2013. Míra nezaměstnanosti u mužů byla naměřena ve výši 5,1 % a u žen 7,4 %. V roce 2014 se změna trendu vývoje ekonomiky projevila snížením nezaměstnanosti v druhé polovině roku. V červnu roku 2014 došlo poprvé od roku 2012 k meziročnímu poklesu počtu uchazečů o zaměstnání. Na konci roku byl počet uchazečů 541 914 a meziroční pokles činil 54 919 osob (MPSV, 2015). V tomto roce rostla výkonnost české ekonomiky ještě rychleji než HDP. V roce 2014 vzrostlo tempo růstu HDP o 2,7 %. Důvodem bylo vytvoření zásob tabákových výrobků na konci roku 2013, které mělo vliv na konečné saldo daní z produktů a na saldo dotací na produkty za celý rok 2014. Zaměstnanost v tomto roce rostla především díky zvýšení počtu zaměstnaných osob v odvětví vědeckých, technických a administrativních činností, a to o 15 000 osob. Dále také například ve veřejné správě a zdravotnictví a sociální péči, kde počet osob vzrostl o 7 900 osob. (Dubská, a další, 2015). Míra nezaměstnanosti klesla ve všech úrovních vzdělání kromě úrovně 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2013 a 2014 zůstala stejná, a to 2,8 %. U úrovně 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním poklesla míra 6,8 % z roku 2013 na 6 % v roce 2014. Dále u osob se základním vzděláním tedy u úrovně 0 až 2, poklesla míra nezaměstnanosti z 25,6 % v roce 2013 na 22,1 % v roce 2014. Pokles nezaměstnanosti byl také zaznamenán u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra z roku 2013, kdy činila 19 %, poklesla na 15,9 % (Eurostat, 2019). Z tabulky č. 2 je zřejmé, že v roce 2014 minimální mzda zůstala na stejné výši jako v roce 2013, a to 8 500 Kč (MPSV, 2018).

Tabulka 2 - Minimální mzda v České republice

Rok	Minimální mzda
2008	8000
2009	8000
2010	8000
2011	8000
2012	8000
2013	8000/8500
2014	8500
2015	9200
2016	9900
2017	11000

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.mpsv.cz

V roce 2015 dosáhla hodnota míry nezaměstnanosti 5,1 %. U mužů dosahovala míra nezaměstnanosti 4,2 % a u žen 6,1 %. V roce 2015 nadále docházelo ke snižování nezaměstnanosti, které začalo v druhém pololetí předchozího roku. V tomto roce docházelo k zrychlenému čerpání peněz z fondů EU a také cena ropy se držela na nízké úrovni, což mělo za následek růst HDP. V roce 2014 vzrostlo tempo růstu HDP pouze o 2,7 %, oproti tomu v roce 2015 vzrostlo již o 5,3 %. Příčinou růstu ekonomiky byla domácí poptávka a především investice. K růstu také napomohla větší pohyblivost úvěrů poskytovaných domácnostem a podnikům a dále se také zlepšily vnější ekonomické vztahy a hospodaření státu (Kučera, a další, 2016). Míra nezaměstnanosti v tomto roce výrazně poklesla u dosažených úrovní vzdělání 3 až 4, tedy u osob s dosaženým středoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2014 činila 6 % a v roce 2015 klesla na 4,7 %. Z věkového hlediska byl výrazný pokles míry nezaměstnanosti zaznamenán u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2014 činila 15,9 % a v roce 2015 pouze 12,6 % (Eurostat, 2019). Minimální mzda v tomto roce vzrostla na 9 200 Kč, kdy vzrostla oproti roku 2014 o 700 Kč (MPSV, 2018).

V roce 2016 byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 4 %, kdy se dostala pod hodnotu před začátkem hospodářské krize, protože v roce 2008 míra činila 4,4 %. V tomto roce byla naměřena míra nezaměstnanosti u mužů ve výši 2,3 % a u žen 4,7 %. V roce 2016, stejně jako v roce předchozím, pokračoval pokles nezaměstnanosti. Důsledkem pokračujícího ekonomického růstu bylo vytváření nových pracovních míst a nezaměstnanost dále klesala. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 2,5 %. Celkové zaměstnanosti již třetí rok po sobě nejvíce přispěl zpracovatelský průmysl, ve kterém na rozdíl od roku 2015 bylo zaměstnáno o více než 40 000 pracovníků. Naopak nejvíce zaměstnanců skončilo v oboru stavebnictví, kdy od roku 2010 bylo zaznamenáno 65 000 pracovníků, kteří v tomto oboru skončili (Kamenický, a další, 2017). Pokles míry nezaměstnanosti byl zaznamenán ve všech úrovních vzdělání. U úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním míra nezaměstnanosti klesla na 20,5 %, u úrovní 3 až 4, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním míra klesla na 3,5 % a u úrovní 5 až 8 míra klesla na 1,9 %. Stejně to tak bylo z věkového hlediska, kdy u osob ve věku 15 až 24 % míra nezaměstnanosti klesla na 10,5 %, u osob ve věku 20 až 64 let míra klesla na 3,9 % a u osob ve věku 55 až 64 let míra klesla na 3,8 % (Eurostat, 2019). V roce 2016 minimální mzda opět vzrostla oproti roku 2015, a to o 700 Kč, kdy v roce 2016 činila 9 900 Kč (MPSV, 2018).

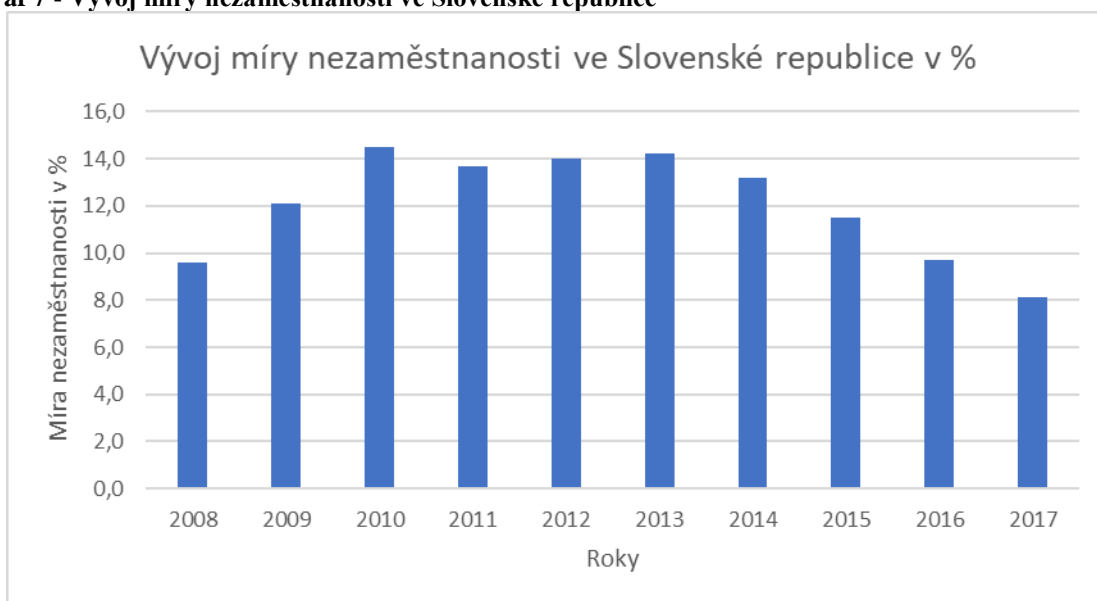
Posledním rokem ve sledovaném období je rok 2017. Jak je zřejmé z grafu č. 6, míra nezaměstnanosti v tomto roce dosáhla 2,9 %. Tato míra je nejnižší naměřenou hodnotou ve sledovaném období. V roce 2017 míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 2,3 % a u žen 3,6 %. Tento rok navázal ve vývoji nezaměstnanosti na roky předchozí, kdy nezaměstnanost klesala. Tento pokles byl ještě znatelnější než v roce 2016 (MPSV, 2018). V tomto roce, stejně jako v tom předchozím, nastal pokles míry nezaměstnanosti u všech úrovní vzdělání. U úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním míra nezaměstnanosti poklesla na 13,1 %, u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním poklesla míra na 2,7 % a u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním se míra snížila na 1,5 %. Stejně tomu tak bylo i z hlediska věku, kdy nejvíce poklesla míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2016 činila 10,5 % a v roce 2017 pouze 7,9 %. (Eurostat, 2019). Spolu s nízkou nezaměstnaností však začal vznikat jiný problém, a to nedostatek pracovníků. Rok 2017 byl prvním v historii ČR, kdy došlo k tomu, že počet volných míst meziměsíčně rostl trvale po celý rok. V tomto roce působil na snižování nezaměstnanosti hospodářský cyklus, nové pracovní síly ze zahraničí, posun ve věkové skladbě obyvatelstva a také pravidelné navyšování důchodového věku. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 4,4 %. Zaměstnanost v tomto roce také rostla díky zvětšujícímu se množství podnikajících osob a také bylo zaměstnáváno více osob v odvětví obchodu, dopravě, ubytování a stravování (Kamenický, a další, 2018). V tomto roce také došlo k nárůstu výše minimální mzdy, a to o 1 100 Kč, kdy v roce 2017 činila 11 000 Kč (MPSV, 2018).

V roce 2018 nadále pokračoval pokles nezaměstnanosti a míra se v tomto roce snížila na 2,2 %. Poslední dostupná míra nezaměstnanosti na internetových stránkách Eurostatu byla zaznamenána v lednu roku 2019 a činila 2,2 % (Eurostat, 2019).

4.2 Nezaměstnanost ve Slovenské republice

V grafu č. 7 je znázorněn vývoj nezaměstnanosti ve Slovenské republice, kdy je ve sledovaném období patrné, že v letech 2009 až 2013 docházelo k růstu nezaměstnanosti a od roku 2014 docházelo k jejímu poklesu. Nejvyšší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období byla zaznamenána v roce 2010, kdy dosáhla 14,5 %. Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti 8,1 % byla dosažena v roce 2017.

Graf 7 - Vývoj míry nezaměstnanosti ve Slovenské republice

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z ec.europa.eu/eurostat

Jak je zřejmé z grafu č. 7, nezaměstnanost v roce 2008 na Slovensku dosahovala 9,6 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosahovala 8,4 % a u žen 11 %. Do roku 2008 se Slovenské ekonomice dařilo, avšak stejně jako tomu bylo v České republice i zde došlo ke konci roku k nárůstu míry nezaměstnanosti v důsledku hospodářské krize. V období krize došlo k restrukturalizaci produkce a velký tlak byl vyvíjen hlavně na vyšší produktivitu práce. V tomto období se také projevila tzv. dluhová krize, kdy narůstal veřejný dluh evropských zemí (Tiruneh, a další, 2014). V roce 2008 nezaměstnanost klesala a rostl počet pracovníků, přestože docházelo ke zpomalování ekonomického růstu. Příčinou této situace bylo, že reálný růst HDP byl již několik let velmi silný a díky tomu vznikla poptávka po pracovních silách. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 5,6 %. Další příčinou bylo také to, že ekonomická krize se na trhu práce projevila až s určitým zpožděním. Tempo růstu zaměstnanosti se v roce 2008 zvyšovalo, kdy činilo 2,8 %. Oproti tomu v roce 2007 bylo tempo růstu zaměstnanosti pouze 2,1 %. V prvním pololetí nezaměstnanost klesala, a dokonce dosahovala nižších hodnot než v tomto období předchozího roku. Avšak v listopadu byla zaznamenána míra nezaměstnanosti 7,8 % a stejné míry bylo dosahováno i v listopadu loňského roku. V prosinci roku 2008 míra nadále stoupala, a to až na hodnotu 8,4 %. V tomto roce došlo k poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy byli nezaměstnaní bez práce déle jak dva roky, přibližně o 19 %. Přestože došlo k takovému poklesu, počet dlouhodobě nezaměstnaných nadále tvoří skoro 53 % z celkového počtu nezaměstnaných osob. Naopak k růstu nezaměstnanosti došlo

u skupiny obyvatel, kteří ještě nikdy zaměstnaní nebyli, kdy hodnota míry nezaměstnanosti dosahovala 25 %. Hodnota průměrné mzdy v první polovině roku rostla, avšak poté začala klesat. Celoroční průměrné tempo růstu mzdy dosahovalo 8,1 %. V porovnání s rokem 2007 došlo nárůstu tohoto tempa, protože v roce 2007 dosahovalo pouze 7,2 % (Okáli, a další, 2009). Z hlediska věku nízkých hodnot míry nezaměstnanosti dosahovala skupina osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra nezaměstnanosti dosahovala 6,4 %. Naopak vyšších hodnot dosahovala míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24, kdy byla naměřena míra ve výši 19 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byla naměřena nejvyšší míra u úrovně 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním a to 39,3 %. Oproti tomu nejnižší míra byla naměřena u úrovně 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra činila 3,5 % (Eurostat, 2019). Minimální mzda v roce 2008 na Slovensku činila 8 100 Sk, což odpovídalo 6 472 Kč, kdy se 1 Sk rovnala 0,799 Kč. Kurz je použit dle údajů z ČNB (Statistický úřad Slovenské republiky, 2008).

Míra nezaměstnanosti v roce 2009 dosahovala 12,1 %, což představuje její nárůst oproti roku 2008. Míra nezaměstnanosti u mužů dosahovala 11,5 % a u žen 12,9 %. Na rozdíl od minulého roku, kdy se hospodářská krize začala projevovat až na jeho konci, v roce 2009 se projevila již v prvních měsících. Díky krizi byl po celý rok na Slovensku zaznamenáván pokles pracujících, pracovních míst, zpomalení tempa růstu nominální a reálné mzdy a docházelo k růstu nezaměstnanosti. Došlo také ke zpomalení tempa růstu HDP, kdy kleslo o 5,4 %. V tomto roce byl poprvé od roku 2004 zaznamenán meziroční pokles počtu pracujících, kdy počet klesl o 0,1 %. V roce 2009 nastal meziroční nárůst počtu podnikatelů, a to o 10 %, oproti tomu počet zaměstnanců poklesl o 4,8 %. Nejvyšší pokles pracovníků byl zaznamenán v odvětví průmyslové výroby. Pokles ekonomiky byl také v tomto roce vyvolán snížením poptávky po pracovní síle, kdy se meziročně průměrný počet pracovních míst snížil o 30,2 %. Během roku 2009 byl zaznamenán největší nárůst nezaměstnanosti v administrativních službách, dopravě a skladování, dále také v průmyslu a stavebnictví. Počet dlouhodobě nezaměstnaných nadále tvořil největší část z celého počtu nezaměstnaných, nicméně se v tomto roce nejvíce zvýšil počet krátkodobě nezaměstnaných v kategorii méně než 1 až 6 měsíců (Morvay, a další, 2010). Dle tabulky č. 3 je zřejmé, že v roce 2009 činila minimální mzda 295,5 EUR. Přepočtení všech hodnot minimálních mezd v eurech na Kč je v tabulce č. 3. K přepočtu je použit průměrný kurz v příslušném roce dle České národní banky. S tímto tématem v tomto roce úzce souvisí změna měny na Slovensku, protože 1. ledna 2009 Slovenská republika přijala euro za svoji

měnu. Do 16. ledna 2009 bylo ještě možné platit ve slovenské koruně, ale obchodníci již vraceli pouze v eurech, ale od 16. ledna bylo možné platit pouze v eurech (Ventura, 2009). V roce 2009 byl zaznamenán výrazný nárůst míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra činila 27,3 %. Mírnější nárůst byl zaznamenán u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra nezaměstnanosti vzrostla pouze na 7,7 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byl nevyšší nárůst míry nezaměstnanosti zaznamenán u úrovně 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2008 činila 8,1 % a v roce 2009 již 11,5 % (Eurostat, 2019).

V roce 2010 byla míra nezaměstnanosti na Slovensku 14,5 %, což byla nejvyšší zaznamenaná míra ve sledovaném období. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 14,3 % a u žen 14,7 %. V tomto roce došlo k výraznému růstu tempa HDP, kdy v roce 2009 kleslo o 5,4 % a v roce 2010 vzrostlo o 5 %. Taktéž mzdy pracovníků oproti předchozímu roku vzrostly, a to konkrétně o 3,2 %. V jednotlivých čtvrtletích docházelo ke zmírňování tempa růstu nezaměstnanosti. Příčinou růstu ekonomiky bylo zvýšení zahraniční poptávky. Došlo k meziročnímu zvýšení objemu vývozu výrobků a služeb o 16,4 %. Taktéž došlo ke zvýšení objemu dovozu výrobků a služeb, a to konkrétně o 14,9 %. V tomto roce také vzrostla domácí poptávka o 2,4 %. K vzrůstu domácí poptávky přispěla konečná spotřeba domácností a také všech ostatních složek. Míra nezaměstnanosti nejvíce vzrostla u mladých lidí ve věku 15–24 let, kdy vzrostla na 33,6 % (Kačalka, 2011). Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byla nejvyšší míra nezaměstnanosti naměřena u úrovně 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, a to 42,2 %. Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena u úrovně 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra činila 5,8 %. Výše minimální mzdy v tomto roce činila 307,7 EUR, kdy došlo oproti roku 2009 k nárůstu minimální mzdy o 12 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2011 došlo oproti roku 2010 k poklesu míry nezaměstnanosti, která byla 13,7 %. V tomto roce byla naměřena míra nezaměstnanosti u mužů ve výši 13,7 % a u žen 13,7 %. Přestože nezaměstnanost v tomto roce klesla, ekonomický růst začal zpomalovat. V roce 2010 tempo růstu HDP vzrostlo o 5 %, avšak v roce 2011 vzrostlo pouze o 2,8 %. Důvodem zpomalení růstu ekonomiky bylo působení vnitřních a vnějších vlivů. Vnější vlivem byla dluhová krize spojená s ekonomickým růstem v eurozóně. Vnitřním vlivem byla konsolidace veřejných financí. V roce 2011 také došlo k poklesu domácí poptávky, který měl řadu příčin, jednou z těch hlavních však byla poptávka veřejné správy, která se snížila kvůli konsolidaci veřejných financí oproti roku 2010 o 3,5 %. V roce 2011 se

výkonnost ekonomiky zvýšila, ale dynamika růstu se zpomalila. Toto zpomalení začalo již v druhém čtvrtletí roku 2010. Další příčinou zpomalení růstu ekonomiky byl také růst cen, protože celková hladina cen stoupla oproti roku 2010 o 1,6 %. Přestože ekonomika zažívala pokles, docházelo v té době k růstu zaměstnanosti, z této situace je očividné, že ekonomika klesala z důvodu zpomalení růstu produktivity práce, která v roce 2010 v běžných cenách vzrostla o 5,9 %, zatímco v roce 2011 pouze o 3,1 %. V tomto roce došlo k růstu zaměstnanosti v soukromém sektoru o 2,2 %, oproti tomu ve veřejném sektoru došlo k snížení zaměstnanosti, a to o 4,2 % (Haluška, 2012). V roce 2011 nedošlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti z hlediska stáří osob, naopak u osob ve věku 20 až 64 let došlo k poklesu míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2010 činila 14 % a v roce 2011 13,2 %. Z hlediska dosaženého vzdělání došlo k výraznějšímu poklesu u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2010 míra činila 44,2 % a v roce 2011 poklesla na 42,5 %. V roce 2011 znovu došlo k nárůstu minimální mzdy z 307,7 EUR v roce 2010 na 317 EUR v roce 2011 (Eurostat, 2019).

Z grafu č. 7 je zřejmé, že v roce 2012 došlo opět k nárůstu míry nezaměstnanosti, kdy dosahovala 14 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 13,5 % a u žen 14,5 %. Zatímco v letech 2010 a 2011 docházelo k zlepšování stavu na trhu práce po hospodářské krizi, v roce 2012 se situace začala opět zhoršovat a nezaměstnanost ke konci roku začala růst. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo pouze o 1,7 %. Růst míry nezaměstnanosti je odůvodňován zavedením legislativních změn týkajících se pracovně – právních vztahů a nákladů na práci. Novela zákona, která nabyla platnosti 1. ledna 2013, zpřísňuje vymezení závislé práce za účelem zamezení nahrazování pracovních smluv a dohod jinými smluvními formami. Dále tato novela zvyšuje náklady zaměstnavatele a snižuje flexibilitu při některých rozhodováních zaměstnavatele. Zaměstnavatel například sám nemůže dohodnout délku zkušební doby nad zákonný standard a dále tato novela zpřísňuje ustanovení ohledně pracovního času. Legislativní změny měly zajistit, aby se firmy připravily a plánované i neplánované snižování stavu zaměstnanců provedly ještě podle norem platných v roce 2012. Na konci roku se však ukázalo, že spíše klesal počet podnikatelů nežli zaměstnanců. V posledním čtvrtletí došlo k úbytku 38 000 pracovníků, avšak pouze 15 000 z nich bylo v postavení zaměstnance a zbytek tedy 23 000 bylo podnikatelů. Díky zhoršující se situaci na trhu práce Sociální pojišťovny vyplatily vyšší částky na dávky v nezaměstnanosti. V roce 2012 vzrostla suma vyplacených dávek o 7,6 % oproti předchozímu roku. Nezaměstnanost v roce 2012 nejrychleji rostla v druhém a třetím

čtvrtletí, v posledním čtvrtletí došlo ke zpomalení jejího růstu. Největší podíl nezaměstnaných tvořily osoby, které ještě nikdy neměly zaměstnání, jejich počet dosahoval téměř k 95 000. Z celkového počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání tedy z 377 500 bylo až 208 800 osob, které byly bez vzdělání, s nejvyšším dosaženým základním vzděláním, anebo s učňovským vzděláním bez maturity (Morvay, a další, 2013). V roce 2012 nebyl z hlediska věku zaznamenán velký nárůst nezaměstnanosti. U osob ve věku 15 až 24 let míra nezaměstnanosti stoupla z 33,4 % v roce 2011 na 34 % v roce 2012. U osob ve věku 55 až 64 let míra nezaměstnanosti vzrostla z 10,1 % v roce 2011 na 11,2 % v roce 2012. Jak je možné vidět v tabulce č. 3, tak v tomto roce činila minimální mzda 327 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2013 nastal další nárůst míry nezaměstnanosti, která činila 14,2 % a byla druhou nejvyšší zaznamenanou mírou ve sledovaném období. Míra nezaměstnanosti u mužů v tomto roce dosáhla 14 % a u žen 14,5 % V roce 2012 byl ještě zaznamenán mírný růst zaměstnanosti, avšak v roce 2013 se růst úplně zastavil. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,5 %. V tomto roce nastal meziroční pokles zaměstnanosti v průmyslu o 5 % a také ve stavebnictví, kde pokles činil 3,2 %. Tato odvětví nejvíce přispěla k celkovému růstu nezaměstnanosti v roce 2013. Na konci roku 2012 byl zaznamenán pokles podnikatelů, avšak již v prvním čtvrtletí roku 2013 jejich počet dosahoval stejných hodnot, jak v první polovině roku 2012. K nárůstu míry nezaměstnanosti došlo v tomto roce díky dlouhodobé nezaměstnanosti, konkrétně se jedná o osoby nezaměstnané déle než 2 roky. Tyto dlouhodobě nezaměstnané osoby tvořily téměř polovinu z celkové nezaměstnanosti (Morvay, a další, 2014). Z hlediska věku byl zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2012 míra činila 34 % a v roce 2013 poklesla na 33,7 %. Naopak mírně stoupla u osob ve věku 20 až 64 let, kdy v roce 2012 dosáhla 13,6 % a v roce 2013 stoupla na 13,9 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání míra nezaměstnanosti nejvíce poklesla u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra v roce 2012 činila 44,6 % a v roce 2013 poklesla na 42,4 %. Minimální mzda v tomto roce vzrostla o 10,7 EUR na 337,7 EUR (Eurostat, 2019).

Tabulka 3 - Minimální mzda ve Slovenské republice

Roky	EURO	Kurz	Kč
2008	268,87	24,942	6 706,16
2009	295,5	26,445	7 814,50
2010	307,7	25,29	7 781,73
2011	317	24,586	7 793,76
2012	327	25,143	8 221,76
2013	337,7	25,974	8 771,42
2014	352	27,533	9 691,62
2015	380	27,283	10 367,54
2016	405	27,033	10 948,37
2017	435	26,33	11 453,55

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z ec.europa.eu/eurostat a www.cnb.cz

V roce 2014 nastal pokles míry nezaměstnanosti oproti roku 2013, kdy míra nezaměstnanosti činila 14,2 % a v tomto roce pouze 13,2 %. V tomto roce byla u mužů naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 12,8 % a u žen 13,6 %. V tomto roce nastal spolu s růstem ekonomiky také růst zaměstnanosti. Tempo růstů HDP v tomto roce vzrostlo o 2,8 %. Nejvíce osob bylo v tomto roce zaměstnáváno v průmyslu, obchodě a také ve zdravotnictví. Došlo také poprvé od hospodářské krize ke snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných, kteří byli bez práce déle jak dva roky. V roce 2014 nastalo zrychlení tempa růstu zaměstnanosti, kdy v prvním čtvrtletí tempo růstu činilo 0,2 % a v posledním čtvrtletí již činilo 2,7 %. Na konci roku 2014 pracovalo přibližně o 64 000 osob více než v tomto období v předchozím roce. Podle Úřadu práce, sociálních věcí a rodiny a Sociální pojišťovny bylo v roce 2014 prostřednictvím vládních opatření vytvořeno 2 500 nových pracovních míst, což napomohlo k poklesu nezaměstnanosti v tomto období. Dále k poklesu nezaměstnanosti podle Národní banky Slovenska přispěla poměrně mírná zima a díky tomu mohly pokračovat práce ve stavebním průmyslu. Avšak tuto domněnku nepotvrdila data ze Statistického úřadu, ve kterém bylo uvedeno, že naopak došlo k poklesu zaměstnanců ve stavebnictví. Z pohledu odvětví k největšímu nárůstu došlo v průmyslu, kdy došlo v posledním čtvrtletí k nárůstu o 51 100 osob. V porovnání s předchozím rokem byl stav zaměstnanosti v průmyslu o 7 800 pracovníků nižší. Z těchto údajů je tedy zřejmé, že nárůst zaměstnanosti v průmyslu byl zlomovým bodem k započatí růstu zaměstnanosti. K poklesu nezaměstnanosti v tomto roce také napomohl nábor nových pracovníků do již existujících společností. Zlepšení situace na trhu práce bylo také možné pozorovat na zvýšení počtu pracovních míst oproti roku 2013, a to přibližně o 1 000. Díky

zlepšení situace na trhu práce došlo v tomto roce k poklesu nezaměstnanosti, kdy počet nezaměstnaných osob klesl o 42 000. V roce 2014 byl nejrychlejší pokles nezaměstnanosti zaznamenán u osob nezaměstnaných méně než 6 měsíců. Díky tomu nastalo zmírnění finančních nároků kladených na Sociální pojišťovny v oblasti pojištění v nezaměstnanosti. Sociální pojišťovna vyplatila v celkovém počtu méně dávek než v předchozím roce, protože v roce 2014 klesl počet osob pobírajících dávky o 12,6 %. Slovensko se také potýkalo s vysokou nezaměstnaností mladých lidí a pokoušelo se s ní bojovat prostřednictvím programu Záruky pro mladé, kdy úřady práce poskytovaly informace a poradenské služby pro studenty při volbě zaměstnání. Míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let činila 29,7 % (Morvay, a další, 2015). Z hlediska dosažené úrovně zaměstnání byla nejnižší míra naměřena u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra činila 6,4 %, oproti tomu nejvyšší míra byla dosažena u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy dosahovala 41,1 %. Minimální mzda v tomto roce vzrostla na 352 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2015 na Slovensku pokračoval meziroční pokles nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v tomto roce dosahovala 11,5 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 10,3 % a u žen 12,9 %. V tomto roce se nejvíce dařilo průmyslové výrobě, kdy v tomto odvětví bylo zaměstnáno 48 000 osob. V průmyslové výrobě tedy v tomto roce pracovalo přibližně 600 000 osob, což představuje přibližně $\frac{1}{4}$ z celkového počtu pracovních míst na Slovensku. Jedná se o pokračování trendu z konce roku 2014, kdy nárůst zaměstnanosti v průmyslu byl zlomovým bodem, který vyvolal zastavení růstu nezaměstnanosti, a ta následně začala klesat. Tomuto poklesu však předcházela růst nezaměstnanosti v roce 2013, kdy došlo k poklesu zaměstnanosti v průmyslu a ve stavebnictví. V roce 2015 nadále pokračoval úbytek pracovníků v odvětví stavebnictví, kdy ve zmíněném roce ubylo téměř 10 000 pracovníků. Co se týče nárůstu počtu pracujících z hlediska věku, tak nadprůměrný nárůst byl zaznamenán ve věkové skupině 60 let a více v průměru o 15,2 %. Z pohledu vzdělání dosáhla nejvyšší míry zaměstnanosti skupina obyvatel s vysokoškolským vzděláním, konkrétně 77,2 % (Haile, a další, 2017). V roce 2015 došlo k celkovému nárůstu zaměstnanosti o 61 000 osob, což odpovídá 2,6 %. Byl také zaznamenán růst tempa HDP, kdy jeho hodnota vzrostla o 4,2 %. Dle názoru Evropské komise jednou z příčin růstu zaměstnanosti na Slovensku v tomto roce bylo zvýšení minimální mzdy a snížení odvodového břemena pro nízkopříjmové skupiny. Další příčinou bylo také zrychlené čerpání prostředků z programů strukturálních fondů a Kohezního fondu EU

(Morvay, a další, 2016). Částka minimální mzdy v tomto roce vzrostla o 28 EUR, kdy v roce 2015 činila 380 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2016 nadále pokračoval příznivý vývoj nezaměstnanosti na trhu práce. Míra nezaměstnanosti v tomto období činila 9,7 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 8,8 % a u žen 10,8 %. V tomto roce zrychlil meziroční růst zaměstnanosti a souběžně s ním se zmírnila nerovnováha na trhu práce. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 3,1 %. K poklesu nezaměstnanosti v tomto roce také napomohl nárůst počtu krátkodobě migrujících za prací do zahraničí. Tento rok může být také označen jako rok obnovy zaměstnanosti. Počet zaměstnaných dosahoval vyšších hodnot než před hospodářskou krizí a úroveň zaměstnanosti dosahovala historického maxima. Neaktivní obyvatelé byli motivováni, aby vstupovali na trh práce, protože neustále rostla poptávka po pracovní síle a také se zvyšovaly průměrné mzdy. K růstu zaměstnanosti také přispěl zvýšený počet pracujících ve službách a snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných osob. Počet dlouhodobě nezaměstnaných klesl oproti roku 2015 o 45 000 osob (Haile, a další, 2017). Průměrná hodnota meziročního růstu zaměstnanosti byla 2,8 %, což odpovídalo nárůstu počtu pracujících o 68 000. Díky tomu, že rostla poptávka po pracovní síle, ale na druhé straně byl zaznamenán pokles vývoje počtu produktivní populace, docházelo k tomu, že zaměstnavatelé v některých odvětvích a regionech trpěli nedostatkem pracovníků. Přestože se v tomto roce dařilo snižovat míru nezaměstnanosti, tak vyšších hodnot dosahovala díky nezaměstnanosti mladých lidí. V roce 2016 došlo k nárůstu průměrné měsíční mzdy. Díky tomu, že došlo k nárůstu mezd, lidé také začali více spořit, kdy hrubé domácí úspory se meziročně zvýšily o 8,8 % (Morvay, a další, 2017). Z hlediska věku v tomto roce výrazně poklesla míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2015 dosahovala 26,5 % a v roce 2016 klesla na 22,2 %. Přestože u této věkové kategorie nastal pokles, stále jsou její hodnoty velmi vysoké. Další výrazný pokles byl také zaznamenán u osob ve věku 20 až 64 let, kdy míra v roce 2015 činila 11,3 % a v roce 2016 poklesla na 9,5 %. Z hlediska dosaženého vzdělání nejvyšší hodnoty byly zaznamenány u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra nezaměstnanosti dosahovala 31,6 %. Oproti tomu nejnižší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra nezaměstnanosti dosahovala pouze 5,7 %. Minimální mzda v tomto roce činila 405 EUR (Eurostat, 2019).

Posledním sledovaným rokem byl rok 2017, kdy se míra nezaměstnanosti dostala na nejnižší úroveň, která byla 8,1 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 7,9 % a u žen

8,4 %. V tomto roce nadále pokračoval růst zaměstnanosti stejně jako v minulém roce, avšak zatímco v roce 2016 dosahoval růst hodnoty 2,8 %, v roce 2017 se jednalo o tempo vy výši 1,5 %. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 3,2 %. Od roku 2011 do roku 2017 přibýlo na trh práce 215 400 pracujících osob, avšak podobný počet zaměstnanců, a to 217 600, přibyl na trh práce ještě v kratší době, konkrétně v letech 2006–2008. Vypovídá to o tom, že se opakuje dynamika vývoje zaměstnanosti z předchozího období před hospodářskou krizí. V období mezi roky 2011 až 2017 však došlo k tomu, že celá tato situace docházela při rekordně vysokých počtech pracovníků a během pokračujícího procesu stárnutí pracovní síly. Z toho je zřejmé, že přestože je vyvíjen tlak na růst ekonomické aktivity, tak trh práce nedokáže poskytnout dostatek pracovní síly. S rostoucí zaměstnaností také začíná vznikat problém, že je neuspokojená poptávka po pracovní síle. Například průmysl zaznamenal, že v roce 2017 bylo o 33 % více volných pracovních míst než v roce 2016. Naopak v administrativě nebo ve finančních a pojišťovacích činnostech počet volných pracovních míst klesl. V roce 2017 také stoupl počet zahraničních pracovníků na území Slovenska. Ročně se jedná přibližně o 7 000 cizinců pracujících na Slovensku. Nejvyšší kladné migrační saldo mělo v tomto roce Slovensko s Velkou Británií, Severním Irskem, Ukrajinou a Českem. V roce 2017 za prací na Slovensko jelo kromě občanů Evropy, nejvíce cizinců ze Srbska a Ukrajiny. Díky příznivému vývoji ekonomiky přibýli v tomto roce nejen zaměstnanci, ale také podnikatelé. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v tomto roce, stejně jako v letech předchozích zaznamenána u nejmladší věkové kategorie (Morvay, a další, 2018). Z hlediska věku dosahují nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti osoby ve věku 15 až 24 let, stejně jako tomu bylo v předchozích letech. Míra nezaměstnanosti této věkové kategorii v roce 2017 dosahovala 18,9 %, což představuje oproti roku 2016 snížení míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2016 činila 22,2 %. Velmi nízkých hodnot dosahuje míra u osob ve věku 55 až 64 let, kdy v roce 2017 míra nezaměstnanosti činila 6 %. Z pohledu dosaženého vzdělání nejvyšších hodnota dosahovala míra nezaměstnanosti u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra dosahovala 29,8 %. Naopak nejnižší míra byla zaznamenána u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy byla naměřena míra ve výši 4,2 %. Minimální mzda v tomto roce stoupla ze 405 EUR v roce 2016 na 435 EUR v roce 2017 (Eurostat, 2019).

V roce 2018 nadále pokračoval pokles míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2017 dosahovala 8,1 % a v roce 2018 poklesla na 6,6 %. Poslední dostupná míra ze stránek Eurostatu činila v lednu roku 2019 6,2 % (Eurostat, 2019).

4.3 Nezaměstnanost v Rakouské republice

V grafu č. 8 jsou zaznamenány míry nezaměstnanosti v Rakouské republice. Z grafu je patrné, že v letech 2008 a 2009 byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti. Následně od roku 2010 do roku 2011 míra klesala. Od roku 2012 byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti, a to až do roku 2016 a v posledním sledovaném roce byl zaznamenán její pokles. Nejvyšší nezaměstnanost ve sledovaném období byla zaznamenána v roce 2016, a to 6 %. Naopak nejnižší míra 4,1 % byla zaznamenána v roce 2008.

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z ec.europa.eu/eurostat

Z grafu č. 8, je zřejmé, že v roce 2008 dosáhla míra nezaměstnanosti 4,1 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 3,9 % a u žen 4,4 %. Tempo růstu HDP vzrostlo o 1,5 %. V tomto roce bylo zaznamenáno vysoké tempo růstu ekonomiky, kdy byla vysoká poptávka po pracovní síle. Docházelo až k situacím, že v některých odvětvích byl nedostatek pracovních sil. Avšak stejně jako tomu bylo v České i Slovenské republice i zde se na konci roku projevila ekonomická a finanční krize. Rakouské ekonomice se nicméně v tomto roce dařilo natolik, že i přestože propukla hospodářská krize, tak nedošlo k velkému nárůstu nezaměstnanosti (Vetter, 2009). Z hlediska věku vyšších hodnot

dosahovala míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra činila 8,5 %. Naopak nižší hodnoty byly zaznamenány u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra dosahovala 2,2 %. Co se týče dosažené úrovně vzdělání, tak nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra činila 8,4 %. Oproti tomu nejnižší míra byla naměřena u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra činila 1,9 %. Minimální mzda v Rakousku ve sledovaném období nebyla zavedena (Eurostat, 2019).

V roce 2009 byla hodnota míry nezaměstnanosti 5,3 %. Míra nezaměstnanosti u mužů byla naměřena ve výši 5,5 % a u žen 5,1 %. V tomto roce měla dopad na vývoj ekonomiky Rakouska hospodářská krize. Poprvé za 9 let došlo měsíčně k poklesu zaměstnanosti. V tomto roce došlo k poklesu tempa růstu HDP o 3,8 %. V první polovině roku se země potýkala s hospodářskou krizí, kdy byly vykazovány nepříznivé hodnoty makroekonomických ukazatelů. Nicméně v druhé polovině nastal zvrát a stav rakouské ekonomiky se začal zlepšovat díky expanzivní měnové a fiskální politice. Na rozdíl od ostatních zemí EU byla v tomto roce poměrně vysoká spotřebitelská poptávka, což bylo způsobeno růstem reálných příjmů, rozšířením sociálních transferů, snížením daní a aktivní politikou zaměstnanosti. Hospodářská krize měla dopad na snížení vývozu zboží, tento pokles činil 16,8 %. Díky tomu následně klesla zaměstnanost v těch odvětvích, která byla na vývozu zboží závislá. V zpracovatelském sektoru byl naměřen pokles nezaměstnanosti o 6 %. Dále také došlo k poklesu zaměstnanosti ve stavebnictví, a to o 2, %. V sektoru služeb došlo také k poklesu zaměstnanosti, ale pouze o 0,3 % (Auer, a další, 2010). Z hlediska věku stoupla míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2008 činila 8,5 % a v roce 2009 již 10,7 %. Stejně tak tomu bylo u osob ve věku 20 až 64 let, kdy míra v roce 2008 činila 3,8 % a v roce 2009 stoupla na 5 %. Z hlediska dosaženého vzdělání byl nejvyšší nárůst míry nezaměstnanosti zaznamenán u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra v roce 2008 činila 8,4 % a v roce 2009 stoupla na 10,7 % (Eurostat, 2019).

V roce 2010 byla zaznamenána míra nezaměstnanosti ve výši 4,8 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 5 % a u žen 4,6 %. V tomto roce se opět začínalo zvyšovat tempo růstu, kdy v předchozích letech klesalo z důvodu probíhající hospodářské krize. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,8 %, což představovalo růst oproti roku 2009, kdy tempo růstu pokleslo o 3,8 %. Krizí byl zasažen i mezinárodní trh, ale i zde došlo ke zlepšení, kdy vývoz zboží vzrostl o 12,7 % a dovoz o 10,9 %. Oproti roku 2009 přibylo

na trhu práce 21 187 zaměstnanců, což je o 0,6 % více. V roce 2010 bylo zaznamenáno 159 971 lidí nezaměstnaných delší dobu než 180 dní (Wanek-Zajic, a další, 2011). Z hlediska věku byly zaznamenány vyšší hodnoty míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra činila 9,5 %. Výrazně nižších hodnot dosahovala míra nezaměstnanosti u osob ve věku 55 až 64 let, kdy v roce 2010 míra činila 2,5 %. Z pohledu dosaženého vzdělání byla nejvyšší míra nezaměstnanosti zaznamenána u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra dosahovala 9,2 %. Oproti tomu nejnižší míra byla zaznamenána u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra dosahovala 2,5 % (Eurostat, 2019).

V roce 2011 dosahovala hodnota míry nezaměstnanosti 4,6 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 4,6 % a u žen 4,6 %. V tomto roce tempo růstu HDP vzrostlo o 2,9 %. Pokračovala obnova ekonomiky, která započala v roce 2010. V tomto roce byla zaznamenána vysoká poptávka po investicích, přestože došlo ke zvýšení inflace. V tomto roce byl zaznamenáván růst zaměstnanosti oproti roku 2010. Zaměstnanost vzrostla ve službách o 2 % a poté také ve výrobě o 1,6 %. Oproti tomu byl zaznamenán pokles zaměstnanosti ve finančních a pojišťovacích službách o 0,4 % a také v oblasti skladování o 0,2 %. Byl zaznamenán také růst zaměstnanosti cizinců, a to o 8,3 %, tedy o 37 658 osob. Vysoký nárůst nezaměstnanosti 5,9 % byl zaznamenán u akademických pracovníků. Vysoké hodnoty míry nezaměstnanosti byly naměřeny v odvětví ubytování a gastronomie, kdy míra dosahovala 15,2 %. V roce 2011 bylo nezaměstnáno 152 715 osob po dobu delší než 180 dní. Možnost vzniku dlouhodobé nezaměstnanosti se s věkem zvyšuje díky omezené možnosti opětovného zaměstnání (Wanek-Zajic, a další, 2012). Z hlediska věku nastal pokles míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2010 činila 9,5 % a v roce 2011 poklesla na 8,9 %. Naopak nárůst míry nezaměstnanosti nastal u skupiny osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra v roce 2010 činila 2,5 % a v roce 2011 vzrostla na 3,6 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byla zaznamenána nejvyšší míra nezaměstnanosti u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míry činila 9,1 %, oproti tomu nejnižší míra byla zaznamenána u úrovní 5 až 8, kdy míra dosahovala 2,6 % (Eurostat, 2019).

V roce 2012 dosahovala míra nezaměstnanosti 4,9 %, došlo tedy oproti předchozímu roku k jejímu zvýšení. Míra nezaměstnanosti u mužů dosahovala v tomto roce 5 % a u žen 4,8 %. V roce 2012 nastalo mírné zpomalení ekonomického tempa. Tempo růstu HDP vzrostlo pouze o 0,7 %. Došlo k snížení poptávky po investicích

a zahraničním obchodu. Dále také v tomto roce došlo ke snížení inflace. V druhé polovině roku docházelo v Rakousku podobně jako v ostatních evropských zemích k poklesu ekonomiky, avšak v Rakousku nebyl pokles tak výrazný. Stejně jako v roce 2011 i v tomto roce byl zaznamenán růst nezaměstnanosti u akademických pracovníků, a to ve výši 7,3 %. V roce 2012 byl počet nezaměstnaných delší dobu než 180 dní zaznamenán ve výši 161 762 (Wanek-Zajic, a další, 2013). Z hlediska věku nastal výraznější nárůst nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2011 činila 8,9 % a v roce 2012 vzrostla na 9,4 %. Z hlediska dosaženého vzdělání míra nezaměstnanosti vzrostla u úrovní 0 až 2 a 3 až 4 a u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním byl zaznamenán pokles, kdy v roce 2011 míra činila 2,6 % a v roce 2012 2,4 %. U osob se základním vzděláním míra vzrostla na 9,8 % a u osob se středoškolským vzděláním míra vzrostla na 4,4 % (Eurostat, 2019).

Z grafu č. 8 je patrné, že v roce 2013 dosahovala míra nezaměstnanosti 5,4 %, je tedy možné oproti předchozímu roku pozorovat její nárůst. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 5,4 % a u žen 5,3 %. V tomto roce docházelo k pozvolné stabilizaci ekonomiky. Hodnota tempa růstu HDP zůstala oproti minulému roku stejná. Situace na zahraničním obchodu se také zlepšovala pozvolným tempem. Dalo by se říci, že hospodářská krize byla překonána, přesto docházelo pouze k mírnému navýšení zaměstnanosti. V tomto roce došlo ke zvýšení zaměstnanosti cizinců, kdy oproti roku 2012 bylo v tomto roce zaměstnáno o 29 690 osob více, tedy o 5,6 %. Celkově se zaměstnanost zvýšila o 0,6 % a tento růst je zapříčiněn zejména díky růstu zaměstnanosti v sektoru služeb, kde míra vzrostla o 0,9 %. Po dobu delší než 180 dní bylo v tomto roce nezaměstnáno 177 955 lidí. V tomto roce došlo k výraznému nárůstu nezaměstnaných osob po dobu delší než 1 rok, jejich počet se zvýšil na 24 870, tedy o 19,6 % (Grieger, a další, 2014). Z hlediska věku došlo v tomto roce k nárůstu míry nezaměstnanosti u osob ve věku 20 až 64 let, kdy míra v roce 2012 činila 4,7 % a v roce 2013 vzrostla na 5,1 %. Z hlediska dosaženého vzdělání míra nezaměstnanosti výrazně vzrostla u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2012 činila 2,4 % a v roce 2013 vzrostla na 3,5 % (Eurostat, 2019).

V roce 2014 činila míra nezaměstnanosti 5,6 %. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla výše 5,9 % a u žen 5,4 %. Stejně jako tomu bylo v minulém roce, tak ekonomika zaznamenala pouze mírný růst. Tempo reálného růstu HDP v tomto roce vzrostlo pouze o 0,7 %. Příčinou špatného stavu ekonomiky byla především slabá poptávka po rakouských

výrobcích a službách. Dále také nedocházelo k výrazným růstům příjmů domácností a díky tomu domácnosti spotřebovávaly méně statků a služeb. Výše výdajů domácností se oproti loňskému roku skoro nezměnila. Celkové spotřebitelské výdaje v roce 2014 vzrostly pouze o 0,2 %. V roce 2014 došlo k nárůstu zaměstnanosti o 0,7 %, toto zvýšení je způsobeno především růstem zaměstnanosti ve službách, a to o 1 %. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána v sektoru zemědělství a lesnictví. V roce 2014 bylo déle než 180 dní nezaměstnáno 219 194 osob. V roce 2014 bylo déle než 1 rok nezaměstnáno celkem 40 620 osob, což je o 15 750 osob více než minulý rok (Grieger, a další, 2015). Z hlediska věku byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2013 míra činila 9,7 % a v roce 2014 vzrostla na 10,3 %. Oproti tomu u osob ve věku 55 až 64 let míra nezaměstnanosti zůstala ve stejné výši jako v roce 2013, kdy činila 3,8 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání nejvyšší míra byla zaznamenána u úrovně 0 až 2, kdy míra činila 11,4 %, oproti tomu nejnižší míra byla dosažena u úrovně 5 až 8, kdy míra činila 4 % (Eurostat, 2019).

V roce 2015 míra nezaměstnanosti v Rakousku činila 5,7 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 6,1 % a u žen 5,3 %. Ekonomická situace se v Rakousku nadále zhoršovala. Tempo růstu reálného HDP v tomto roce vzrostlo o 1,1 %. Již z předchozího roku pokračovala slabá poptávka domácností po statcích a službách. Zhoršil se také prodej statků a služeb do zahraničí, zejména do Německa. K největšímu nárůstu nezaměstnanosti došlo v sektoru služeb, kdy se míra nezaměstnanosti zvýšila o 11,1 % (Csarmann, a další, 2016). Z hlediska věku byl zaznamenán nejvyšší nárůst míry nezaměstnanosti u osob ve věku 55 až 64 let, kdy v roce 2014 míra činila 3,8 % a v roce 2015 vzrostla na 4,7 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byl u všech úrovní vzdělání, kromě úrovně 3 až 4 zaznamenán mírný pokles míry nezaměstnanosti. U úrovně 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním míra vzrostla z 5 % v roce 2014 na 5,4 %. Například u úrovně 0 až 2, míra nezaměstnanosti poklesla v roce 2015 na 11,2 % z 11,4 % v roce 2014 (Eurostat, 2019).

V roce 2016 byla zaznamenána nejvyšší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období, kdy činila 6 %. U mužů dosahovala míra nezaměstnanosti 6,5 % a u žen 5,6 %. V letech 2013 až 2015 rakouská ekonomika spíše stagnovala a docházelo k nárůstu míry nezaměstnanosti. V roce 2016 však nastalo zlepšení situace v rakouské ekonomice. Tempo růstu reálného HDP vzrostlo o 2 % a příčinou tohoto vzrůstu je především zvýšení domácí poptávky. V sektoru služeb došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti o 1,1 % (Auer, a další,

2017). Z hlediska věku byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2015 míra činila 10,6 % a v roce 2016 vzrostla na 11,2 %. K nárůstu míry nezaměstnanosti v tomto roce došlo také u osob ve věku 55 až 64 let, kdy v roce 2015 míra činila 4,7 % a v roce 2016 stoupla na 5 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání k nejvyššímu nárůstu míry nezaměstnanosti došlo u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2015 míra činila 11,2 % a v roce 2016 vzrostla na 12,7 %. Naopak k poklesu míry nezaměstnanosti došlo u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2015 činila 3,9 % a v roce 2016 poklesla na 3,2 % (Eurostat, 2019).

Z grafu č. 8 je patrné, že v posledním roce sledovaného období, tedy v roce 2017 byl zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti, kdy její hodnota činila 5,5 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 5,9 % a u žen 5 %. V důsledku rostoucí domácí i zahraniční poptávky nastal v Rakousku nejvyšší ekonomický růst od roku 2011. V tomto roce byl zaznamenán růst tempa reálného HDP o 2,6 %. Spolu s růstem ekonomiky byl v tom roce také zaznamenán značný růst zaměstnanosti, a naopak pokles míry nezaměstnanosti. V sektoru služeb došlo k poklesu míry nezaměstnanosti o 4,3 % (Auer, a další, 2018). K celkovému poklesu míry nezaměstnanosti přispělo snížení míry u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra z roku 2016, která činila 5 %, poklesla na 4,2 % a dále také pokles míry u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2016 činila 11,2 % a v roce 2017 poklesla na 9,8 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra v roce 2016 činila 12,7 % a v roce 2017 stoupla na 13 %. Naopak výrazněji klesla míra nezaměstnanosti u úrovní 3 až 4, tedy u osob se základním vzděláním, kdy míra v roce 2016 činila 5,8 % a v roce 2017 klesla na 5,1 % (Eurostat, 2019).

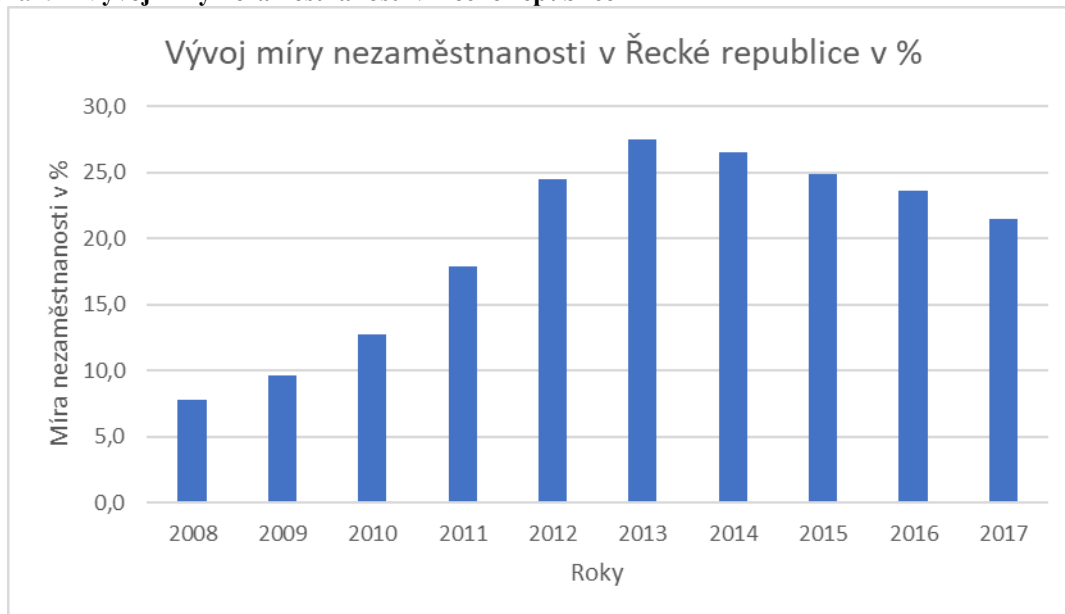
V roce 2018 byl opět zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2017 činila 5,5 % a v roce 2018 se zmírnila na 4,9 %. Poslední dostupnou zaznamenanou mírou nezaměstnanosti ze stránek Eurostatu je míra ve výši 4,9 % z ledna roku 2019 (Eurostat, 2019).

4.4 Nezaměstnanost v Řecké republice

V grafu č. 9 je znázorněn vývoj míry nezaměstnanosti v Řecké republice v letech 2008 až 2017. Z grafu je zřejmé, že míra nezaměstnanosti od roku 2008 do roku 2013 rostla a následně v roce 2014 začala klesat. Nejvyšší naměřená míra nezaměstnanosti byla

zaznamenána v roce 2013, kdy dosahovala 27,5 %. Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla dosažena v roce 2008, kdy její hodnota činila 7,8 %.

Graf 9 - Vývoj míry nezaměstnanosti v Řecké republice

Zdroj: Vlastní zpracování, data použita z ec.europa.eu/eurostat

Z grafu č. 9 je viditelné, že v roce 2008 činila míra nezaměstnanosti 7,8 %. V tomto roce byla naměřena míra nezaměstnanosti mužů 5,1 %, oproti tomu míra nezaměstnanosti žen činila 11,5 %. Stejně jako v ostatních sledovaných zemích i v Řecku byl zaznamenán dopad finanční a hospodářské krize, která započala již v roce 2006 v USA. Především v posledních měsících roku došlo k růstu nezaměstnanosti a zhoršení situace na trhu. Finanční krize způsobila, že se zpřísnily úvěrové podmínky k poskytování půjček podnikatelům a domácnostem. Dále také zapříčinila, že domácnosti a podniky méně investovaly do bydlení a omezily zřizování nových úvěrů. V důsledku hospodářské krize dále došlo k snížení vývozu zboží a služeb, zejména v oblasti lodní dopravy a cestovního ruchu. Dalším následkem byl také pokles tempa růstu HDP, kdy v roce 2007 vzrostlo o 3,3 % a následně pokleslo o 0,3 %. V tomto roce zpomalení ekonomického růstu zapříčinilo pokles průměrného meziročního růstu zaměstnanosti. Nárůst zaměstnanosti v první polovině roku byl způsoben především zvýšením počtu pracujících v nezemědělském sektoru. V březnu byla zaznamenána míra nezaměstnanosti 8,2 % a v květnu pouze 7,3 %, avšak od tohoto měsíce až do konce roku míra pouze rostla. V tomto roce také došlo k výraznému nárůstu samostatně výdělečně činných osob,

především žen. Díky tomu, že podniky nechtěly ztrácet kvalifikované zaměstnance z důvodu snížené ekonomické aktivity, tak zavedly opatření v podobě zkrácení pracovní doby (Bank of Greece, 2009).

V roce 2008 dosahovala míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let 21,9 %, oproti tomu například míra nezaměstnanosti osob ve věku 55 až 64 let pouze 3,2 %. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v kategorii dosaženého vzdělání byla zaznamenána u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra činila 8,9 %, naopak nejnižší míra byla naměřena u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, a to 6,4 %. Jak je možné vidět v tabulce č. 4 tak minimální mzda v roce 2008 činila 794,02 EUR. Přepočtená eura na Kč je uveden v tabulce č. 4. K přepočtu je použit průměrný kurz v příslušném roce dle České národní banky. (Eurostat, 2019)

V roce 2009 dosáhla míra nezaměstnanosti 9,6 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 7 % a u žen 13,3 %. V Řecku nadále probíhala hospodářská krize a díky ní vznikl v zemi vysoký fiskální deficit a dluh. Tyto problémy byly v Řecku již před krizí, avšak spolu s ní se ještě více prohloubily. Následkem krize byl také pokles řecké ekonomiky. Tempo růstu HDP v tomto roce pokleslo o 4,3 %. K zvýšení nezaměstnanosti došlo především z toho důvodu, že bylo propuštěno velké množství osob a bylo také zaznamenáno poměrně velké množství osob, jejichž smlouva vypršela a dále nebyla obnovena. Dále byl také zaznamenán pokles tvorby nových pracovních míst. V tomto roce však došlo k nárůstu počtu zaměstnanců zaměstnaných na dobu určitou. V roce 2008 bylo takto zaměstnáno 54,1 % osob a v roce 2009 již 54,6 %. Na řeckou ekonomiku měla krize mnohem větší vliv než na ostatní státy EU. Jedním z důvodů je, že v Řecku je vysoký počet nekvalifikovaných pracovníků (Bank of Greece, 2010). Z hlediska věku byl znatelný nárůst míry nezaměstnanosti zaznamenán u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2008 míra činila 21,9 % a v roce 2009 vzrostla na 25,7 %. U osob ve věku 55 až 64 let, byl také zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti, ale dosahovala mnohem nižších hodnot, a to 4,6 %. Z hlediska dosaženého vzdělání nejvyšší hodnota míry nezaměstnanosti byla zaznamenána u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra dosahovala 11,1 %, oproti tomu nejnižší míra byla naměřena u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra dosahovala 7,5 %. Minimální mzda v tomto roce vzrostla na 817,83 EUR (Eurostat, 2019).

Z grafu č. 9 je zřejmé, že v roce 2010 míra nezaměstnanosti dosahovala 12,7 %. Míra nezaměstnanosti u mužů byla zaznamenána ve výši 10,1 % a u žen 16,4 %. V tomto roce

nadále pokračoval hospodářský pokles, byl však mírnější oproti předchozímu roku. V roce 2010 pokleslo tempo růstu reálného HDP o 5,5 %. Hlavním důvodem oživení ekonomiky byl pokles fiskálního deficitu a také oživení vývozu zboží. Tato obnova vývozu, která započala v druhé polovině roku, byla zapříčiněna obnovou světové ekonomiky a zvýšením poptávky obchodních partnerů. Největší nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán ve stavebnictví, výrobě a v odvětví ubytování a stravování. Vysoký nárůst nezaměstnanosti také nastal ve věkové kategorii 15 až 24 let. Kdy v roce 2009 činila míra nezaměstnanosti v této kategorii 25,7 % a v roce 2010 již 33 %. Naopak ve zdravotnických službách byl zaznamenán pokles nezaměstnanosti. V tomto roce byl také zaznamenán nárůst podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob na celkovém počtu nezaměstnaných. Dlouhodobě nezaměstnané osoby jsou osoby, které jsou bez práce déle než 12 měsíců. V roce 2009 tento podíl činil 42,8 %, avšak v roce 2010 již 47,2 % (Bank of Greece, 2011) Z hlediska dosaženého vzdělání došlo u všech kategorií k nárůstu míry nezaměstnanosti. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy v roce 2009 míra činila 11,1 % a v roce 2010 vzrostla na 14,6 %. Minimální mzda v tomto roce vzrostla o 44,99 EUR na 862,82 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2011 činila míra nezaměstnanosti 17,9 %. Míra nezaměstnanosti mužů činila 15,2 % a u žen 21,5 %. V tomto roce byl zaznamenán pokračující nepříznivý vývoj ekonomiky a makroekonomických ukazatelů. Tempo růstu reálného HDP, v tomto roce kleslo o 9,1 %. Pokles hodnoty hrubého domácího produktu byl způsoben snížením spotřeby a investic. Dalším důvodem byl také pokles vývozu zboží do zahraničí, tento pokles byl zapříčiněn zhoršením hospodářské situace u zahraničních obchodních partnerů a také finančním omezením (jedná se především o omezení přístupu k bankovním a obchodním úvěrům), kterému čelily vyvážející firmy. V roce 2011 klesl průměrný počet zaměstnaných osob. Tento pokles byl zapříčiněn vysokým počtem zaměstnanců propuštěných z veřejného i soukromého sektoru a také zvýšením počtu samostatně výdělečně činných osob, které opustily trh práce. Počet osob zaměstnaných ve veřejném sektoru se meziročně snížil o 4,9 %, s touto situací také souvisí nárůst počtu důchodců. Počet osob samostatně výdělečně činných bez personálu klesl o 2,9 %, oproti tomu počet osob samostatně výdělečně činných s personálem klesl o 11,2 % (Bank of Greece, 2012). V tomto roce byl také zaznamenán výrazný nárůst míry nezaměstnanosti ve věkové kategorii 15 až 24 let, kdy v roce 2010 míra činila 33 % a v roce 2011 již 44,7 %. K poměrně výraznému nárůstu míry nezaměstnanosti také došlo u osob ve věku

20 až 64 let, kdy v roce 2010 činila 12,7 % a v roce 2011 již 17,8 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání k nejvyššímu nárůstu míry nezaměstnanosti došlo u úrovní 3 až 4, kdy vzrostla na 20,3 %, oproti tomu k nejnižšímu nárůstu došlo u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra vzrostla z 10 % v roce 2010 na 14,2 % v roce 2012. Dle tabulky č. 4 je zřejmé, že minimální mzda zůstala na stejné hodnotě jako v roce 2011, kdy činila 862,82 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2012 byla zaznamenána míra nezaměstnanosti ve výši 24,5 %. U mužů míra nezaměstnanosti dosahovala 21,6 % a u žen 28,2 %. V tomto roce pokračoval hluboký propad ekonomiky. Tempo růstu HDP pokleslo o 7,3 %. Špatný stav ekonomiky byl zapříčiněn především poklesem domácí poptávky. Pokles spotřeby domácností nastal z důvodu snížení mezd a zvýšení daní. Pokles spotřeby dále vedl ke snížení dovozu zboží a služeb. Dovoz zboží klesl o 19,2 % a dovoz služeb poklesl o 9,8 %. V tomto roce došlo také k poklesu zaměstnanosti a tento pokles byl zapříčiněn snížením přijímání nových zaměstnanců a zvýšením počtu osob, které odešly do důchodu (Bank of Greece, 2013). V roce 2012 byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra v roce 2011 činila 8,4 % a v roce 2012 již 13,5 %. Velmi vysokých hodnota však dosahovala míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2012 míra činila 55,3 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byla nejvyšší hodnota naměřena u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra činila 27,7 %. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena u úrovní 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy míra dosahovala 18,4 %. Minimální mzda v tomto roce vzrostla o 13,8 EUR, kdy činila 876,62 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2013 činila míra nezaměstnanosti 27,5 %. Tato míra byla nejvyšší naměřenou mírou ve sledovaném období. Míra nezaměstnanosti u mužů byla naměřena ve výši 24,5 % a u žen 31,4 %. V letech 2000 až 2010 docházelo v Řecku k růstu schodku ve veřejných financích. V těchto letech byl schodek tak vysoký, protože byla vysoká spotřeba domácností, lidé ve velké míře investovali do bydlení, a také díky tomu, že převažoval vývoz nad dovozem. V roce 2013 však došlo ke snížení spotřeby domácností, tento pokles byl zapříčiněn fiskální konsolidací, která vedla ke snižování mezd ve veřejném sektoru a k zvýšení daní. Další příčinou poklesu spotřeby byl pokles zaměstnaných osob. V důsledku snížení spotřeby investic došlo k poklesu dovozu zboží a služeb. Naopak došlo ke zvýšení vývozu zboží o 16 %, ale oproti tomu vývoz služeb klesl o 4,4 %. V období 2010 až 2013 došlo ke snížení investičních výdajů. Přibližně 47 % z tohoto poklesu tvořily

investice do bydlení, 17 % investice do ostatních staveb a zbytek činily podnikové výdaje na stroje a dopravní zařízení. Pokles investic do bydlení ovlivnil poptávku a zaměstnanost ve stavebnictví. V tomto roce došlo ke zhoršení ekonomické situace ve stavebnictví a v obchodu, což vedlo ke snížení jejich podílu na ekonomické aktivitě. Tempo růstu HDP v tomto roce pokleslo o 3,2 %. K nárůstu nezaměstnanosti v tomto roce došlo také díky tomu, že v tomto roce bylo uzavřeno spousta podniků. Došlo ke zrušení podniků v odvětví obchod, výroba, stavebnictví a snížil se také počet hotelů a restaurací. V tomto roce se začala zvyšovat zaměstnanost u osob s vyšším dosaženým vzděláním, díky tomu, že vzrostla nezaměstnanost ve stavebnictví a zpracovatelském průmyslu. Tento trend bylo potřeba zesílit prostřednictvím programů Organizace práce pro lidské zdroje, a to programem zaměstnanosti a vzdělávacích programů. Tyto programy jsou nutné k tomu, aby bylo zabráněno snižování znalostí u nezaměstnaných osob (Bank of Greece, 2014). V tomto roce došlo k navýšení míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15-24 let, kdy míra v roce 2012 činila 55,3 % a v roce 2013 již 58,3 %. Dále došlo také k nárůstu nezaměstnanosti u osob ve věku 20 až 64 let, kdy v roce 2012 byla naměřena míra 24,3 % a v roce 2013 již 27,3 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byl nejvyšší nárůst nezaměstnanosti zaznamenán u úrovně 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2012 míra činila 26 % a v roce 2013 stoupla na 29,8 %. V tomto roce minimální mzda poklesla oproti předchozímu roku o 192,86 na 683,76 EUR (Eurostat, 2019).

V roce 2014 činila míra nezaměstnanosti 26,5 %. V tomto roce došlo ve sledovaném období poprvé k poklesu nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti u mužů dosáhla 23,7 % a u žen 30,2 %. V tomto roce byl po dlouhých šesti letech zaznamenán návrat ekonomické aktivity a kladné tempo růstu. Nárůst ekonomiky nastal především díky zvýšenému vývozu, dále kvůli nárůstu vývozu služeb, jako je cestovní ruch a lodní doprava. Oživení cestovního ruchu bylo způsobeno především vyšší cenovou konkurenceschopností a zlepšením ekonomického prostředí. Cestovnímu ruchu také napomohla zvýšená propagace řecké kultury v zahraničí a dále byla také přijatá opatření za účelem navýšení počtu návštěvníků na turistických atrakcích. Jednalo se například o prodloužení návštěvní doby v archeologických lokalitách. Došlo také k znehodnocení eura vůči měnám ostatních zemí ve Středomoří, což také napomohlo řeckému turismu. Byl také zaznamenán výrazný nárůst příjmu z dopravních služeb, a to především díky nárůstu přepravních sazeb na mezinárodních trzích o 14 %. Došlo také k mírnému nárůstu zaměstnanosti a poklesu nezaměstnanosti, přesto tyto hodnoty nadále zůstávaly vysoké. Jedním z důvodů poklesu

nezaměstnanosti byl pokles mzdových nákladů hrazených zaměstnavatelem. Pokles mzdových nákladů byl podpořen reformami na trhu práce. Hodnota HDP, dokazuje, že pokles ekonomiky se v tomto roce zastavil, protože v tomto roce došlo poprvé od roku 2007 ke kladnému růstu. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 0,7 %. Došlo také k nárůstu domácí spotřeby a zároveň rostl i vývoz. Přestože vzrostly veřejné investice, jejich celková hodnota nadále zůstávala nízká. Dělo se tak převážně díky tomu, protože poklesly soukromé investice. Soukromé investice nadále klesaly z důvodu vysokých hodnot úroků z úvěrů. Jednalo se především o investice do nemovitostí (Bank of Greece, 2015). V tomto roce nastal výrazný pokles nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2013 činila 58,3 % a v roce 2014 poklesla na 52,4 %. Z hlediska dosaženého vzdělání došlo u všech úrovní k poklesu nezaměstnanosti. Největší pokles byl zaznamenán u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2013 míra nezaměstnanosti činila 29,8 % a v roce 2014 poklesla na 28,2 %. Minimální mzda v tomto roce zůstala na stejné úrovni jako roce 2013, kdy činila 683,76 EUR (Eurostat, 2019).

Z grafu č. 9 je zřejmé, že v roce 2015 míra nezaměstnanosti dosahovala 24,9 %. U mužů byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 21,8 % a u žen 28,9 %. Poté, co v roce 2014 nastalo oživení ekonomiky, v roce 2015 ekonomická aktivita opět začala upadat. Tempo růstu HDP pokleslo o 0,4 %. Úpadek ekonomiky nastal kvůli politické nestabilitě na konci roku 2014. V tomto roce byla snížena nepružnost a omezení na trhu práce, což vedlo k zvýšení vývozu. V první polovině roku byl sice zaznamenán mírný nárůst HDP, ale poté opět poklesl. Růst v první polovině roku byl ovlivněn především růstem soukromé spotřeby a zlepšením situace v zahraničním obchodu, se kterým je spojen nárůst vývozu zboží a cestovního ruchu. Naopak nadále klesala investiční poptávka v důsledku zhoršující se ekonomické a finanční situace. V tomto roce také došlo k mírnému nárůstu zaměstnanosti, zapříčiněným trvalým pozitivním růstem v některých odvětvích hospodářství a vzrůstajícím cestovním ruchem. Dalším faktorem podporujícím vytváření pracovních míst byla restrukturalizace trhu práce prostřednictvím pružnějších forem zaměstnání a udržováním mzdových nákladů na nízké úrovni (Bank of Greece, 2016). V roce 2015 byl zaznamenán pokles nezaměstnanosti u osob ve věku 20 až 64 let, kdy v roce 2014 činila míra nezaměstnanosti 26,4 % a v roce 2015 poklesla na 24,9 %. Stejně tak nastal pokles u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra nezaměstnanosti v roce 2014 činila 52,4 % a v roce 2015 poklesla na 49,8 %. Pouze u osob ve věku 55-64 % byl zaznamenán mírný nárůst nezaměstnanosti, kdy v roce 2014 činila míra nezaměstnanosti

17,2 % a v roce 2015 stoupla na 17,5 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána u úrovně 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2015 činila 27,6 %, oproti tomu nejnižší míra byla dosažena u úrovně 5 až 8, tedy u osob s vysokoškolským vzděláním, kdy v roce 2015 dosahovala 19,9 %. V tomto roce minimální mzda znovu zůstala nezměněna, činila tedy 683,76 EUR (Eurostat, 2019).

Tabulka 4 - Minimální mzda v Řecké republice

Roky	EURO	Kurz	Kč
2008	794,02	24,942	19 804,45
2009	817,83	26,445	21 627,51
2010	862,82	25,29	21 820,72
2011	862,82	24,586	21 213,29
2012	876,62	25,143	22 040,86
2013	683,76	25,974	17 759,98
2014	683,76	27,533	18 825,96
2015	683,76	27,283	18 655,02
2016	683,76	27,033	18 484,08
2017	683,76	26,33	18 003,40

Zdroj: Vlastní zpracování dle ec.europa.eu/eurostat a www.cnb.cz

V roce 2016 dosáhla míra nezaměstnanosti 23,6 %. Míra nezaměstnanosti u mužů činila 19,9 % a u žen 28,1 %. V tomto roce nastala stabilizace ekonomiky. V první polovině roku byl pokles ekonomiky mírnější, než bylo očekáváno, a v druhé polovině roku řecká ekonomika zaznamenala pozitivní růst. V roce 2016 tempo růstu HDP pokleslo pouze o 0,2 %. V tomto roce stejně jako v roce 2015 poklesla míra nezaměstnanosti, přesto však tato míra dosahovala vysokých hodnot. Tento vývoj makroekonomických ukazatelů je důkazem, že řecká ekonomika měla růstový potenciál. Stav řecké ekonomiky se začal zlepšovat z toho důvodu, protože nejen v tomto roce byla provedena mnohá opatření. Jednalo se o eliminování primárního fiskálního deficitu a deficitu běžného účtu. Zlepšení stavu ekonomiky také napomohla restrukturalizace bankovního systému a zavedení strukturálních reforem na trhu práce a trhu statků a služeb (Bank of Greece, 2017). V roce 2016 byl výraznější pokles míry nezaměstnanosti zaznamenán u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra činila 47,3 %, oproti tomu v roce 2015 míra dosahovala 49,8 %. Naopak růst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán u osob ve věku 55 až 64 let, kdy v roce 2015 míra činila 17,5 % a v roce 2016 již 19,2 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání nastala

v tomto roce změna, kdy nejvyšší hodnoty míry nezaměstnanosti nebyly zaznamenány u úrovní 3 až 4, ale u úrovní 0 až 2, tedy u osob se základním vzděláním, kdy v roce 2016 míra dosáhla 26,4 %, a u osob se středoškolským vzděláním byla nepatrně nižší, kdy činila 26,2 %. Z tabulky č. 4 je zřejmé, že minimální mzda oproti předchozímu roku zůstala nezměněna, kdy činila 683,76 EUR (Eurostat, 2019).

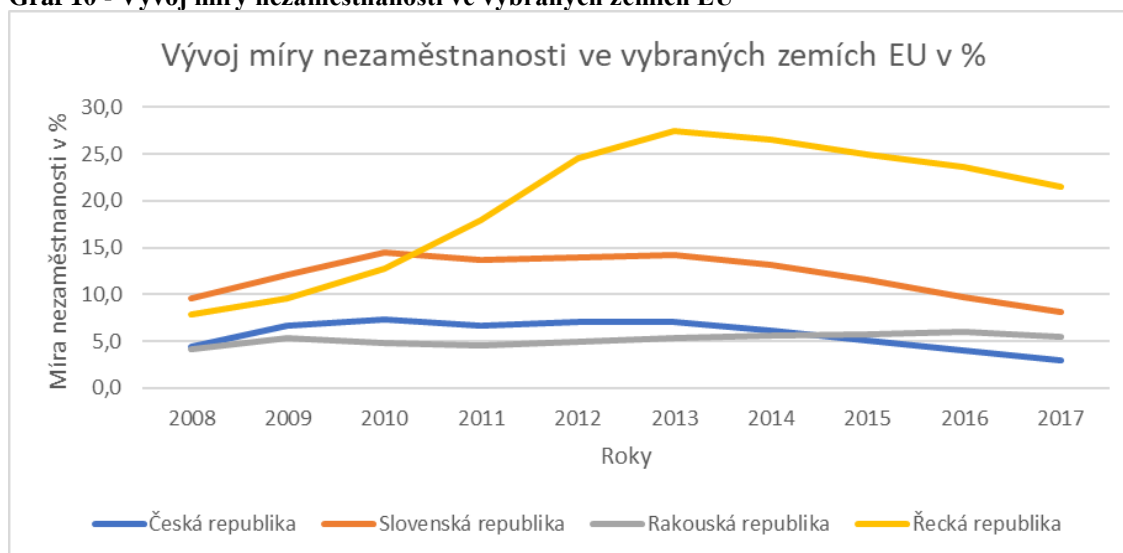
Posledním sledovaným rokem je rok 2017, kdy míra nezaměstnanosti činila 21,5 %. U mužů byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 17,8 % a u žen 26,1 %. V roce 2017 byl v Řecku zaznamenán návrat k pozitivnímu růstu po několikaletém poklesu s výjimkou v roce 2014. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,5 %. Zlepšení stavu řecké ekonomiky vedlo k nárůstu bankovních vkladů a k postupnému snižování závislosti řeckých bank na „nouzovém financování bank“ (angl. Emergency Liquidity Assistance) (Bank of Greece, 2018). Cílem „nouzového financování bank“ (angl. Emergency Liquidity Assistance) je poskytnout finanční prostředky centrální banky solventním finančním institucím, které čelí dočasným problémům s likviditou (European Central Bank, 2017). V roce 2017 poklesla míra nezaměstnanosti u osob ve věku 20 až 64 let, kdy v roce 2016 míra činila 23,5 % a v roce 2017 21,4 %. Dále také výrazně poklesla míra nezaměstnanosti u osob ve věku 15 až 24 let, kdy v roce 2016 míra činila 47,3 % a v roce 2017 klesla na 43,6 %. Z hlediska dosažené úrovně vzdělání byl u všech úrovní zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti. Nejvyšší pokles byl naměřen u úrovní 3 až 4, tedy u osob se středoškolským vzděláním, kdy míra v roce 2017 činila 23,9 %. Hodnota minimální mzdy činila v tomto roce 683,76 EUR, kdy se její výše nezměnila už od roku 2013 (Eurostat, 2019). Přestože v roce 2017 míra nezaměstnanosti poklesla, stále je její hodnota nejvyšší v eurozóně. Hodnota míry nezaměstnanosti se snižuje především z toho důvodu, protože mladí lidé emigrují do ciziny (Ministersvo zahraničních věcí, 2018).

Výše míry nezaměstnanosti za celý rok 2018 na internetových stránkách Eurostatu není uvedena. Poslední dostupná zaznamenaná míra je z listopadu roku 2018, kdy míra činila 19,4 % (Eurostat, 2019).

5 Výsledky a diskuse

Z provedené analýzy nezaměstnanosti v jednotlivých vybraných zemích je patrné, že na začátku sledovaného období, tedy v roce 2008, se u každé země míra nezaměstnanosti nacházela na jedné z nejnižších úrovní. V některých zemích byla tato hodnota dokonce nejnižší v celém sledovaném období. Všechny země ovlivnila v letech 2008 až 2009 světová hospodářská krize, kdy míra nezaměstnanosti rostla, a tento růst ve většině případů pokračoval do dalších let. Hospodářská krize započala ve Spojených státech již v roce 2006. Původně se jednalo o americkou hypoteční krizi, která se však postupně stala světovou finanční krizí. Finanční krize způsobila také snížení cen ropy a propad na akciových trzích. S finančními problémy se také potýkaly velké světové banky. Ve všech zemích, kromě Rakouské republiky se začala ekonomická situace zlepšovat přibližně v letech 2013 a 2014 a míra nezaměstnanosti začala klesat. V Rakousku se růst míry nezaměstnanosti zastavil až v roce 2016 z důvodu stagnace ekonomiky v roce 2015, a proto v roce 2015 se zpožděním nastal nárůst míry nezaměstnanosti. V roce 2016 se situace v Rakouské ekonomice zlepšila, což mělo za následek pokles nezaměstnanosti, který se plně projevil v roce 2017. Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých zemích je možné podrobněji sledovat v grafu č. 10.

Graf 10 - Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle ec.europa.eu/eurostat

Z grafu č. 10 je zřejmé, že nejvyšších hodnot ve sledovaném období dosahovala míra nezaměstnanosti v Řecké republice. Naopak nejnižších hodnot dosahovala Rakouská republika a hned po ní Česká republika. Přestože v České republice byla naměřena nejnižší hodnota ze sledovaných zemí, v průměru byly zaznamenány nižší hodnoty u Rakouské republiky. Míry nezaměstnanosti Slovenské republiky se pohybovaly mezi hodnotami České a Řecké republiky. Nejvyšší hodnota byla naměřena v Řecku v roce 2013, kdy její míra činila 27,5 %. Oproti tomu nejnižší hodnota míry nezaměstnanosti byla naměřena v České republice v roce 2017, kdy její míra činila 2,9 %. Jak je již uvedeno, hlavním faktorem ovlivňující vývoj zemí ve sledovaném období byla světová hospodářská krize z konce roku 2008 a z roku 2009. Avšak země se s krizí vypořádávaly různým způsobem a různou dobu, což spolu s ostatními faktory ovlivňovalo vývoj míry nezaměstnanost v jednotlivých zemích.

Jak je možné vidět v grafu č. 10, nejlepšími hodnotami míry nezaměstnanosti v Rakousku. V roce 2008 míra nezaměstnanosti dosahovala nejnižších zaznamenaných hodnot ve sledovaném období, kdy míra nezaměstnanosti dosahovala pouhých 4,1 %. Takto nízkých hodnot míra dosahovala z toho důvodu, protože byla vysoká poptávka po pracovní síle a nastávaly až situace kdy, v některých odvětvích byl nedostatek pracovních míst. Dalším důvodem také bylo, že rakouská ekonomika rostla, což je možné pozorovat například na růstu tempa HDP o 1,5 %. Přestože propukla hospodářská krize, díky dobré situaci v rakouském hospodářství míra nezaměstnanosti nevystoupala na vysoké hodnoty. V roce 2009 míra nezaměstnanosti vzrostla na 5,3 %. V tomto roce měla na vývoj ekonomiky vliv hospodářská krize. Z grafu č. 11 je zřejmé, že tempo růstu HDP pokleslo o 3,8 %. V první polovině roku se země potýkala s hospodářskou krizí, kdy byly vykazovány nepříznivé hodnoty makroekonomických ukazatelů. Nicméně v druhé polovině roku nastal zvrát a stav rakouské ekonomiky se začal zlepšovat díky expanzivní měnové politice a fiskální politice. V letech 2010 a 2011 míra nezaměstnanosti klesala, kdy v roce 2011 činila 4,6 %. V roce 2010 dosahovala míra nezaměstnanosti nízkých hodnot, protože se opět začalo zvyšovat tempo růstu HDP, kdy vzrostlo o 1,8 %. Krizí byl v minulém roce zasažen i mezinárodní trh, ale v tomto roce došlo opět k zvýšení vývozu i dovozu zboží. V roce 2011 pokračovala obnova ekonomiky, která započala již v předchozím roce. V grafu č. 11 je zřejmé, že tempo růstu HDP vzrostlo o 2,9 %. V tomto roce byla také zaznamenána zvýšená poptávka po investicích. Od roku 2012 do roku 2016 však míra nezaměstnanosti v Rakousku rostla. Růst se zastavil až v roce 2016 na hodnotě

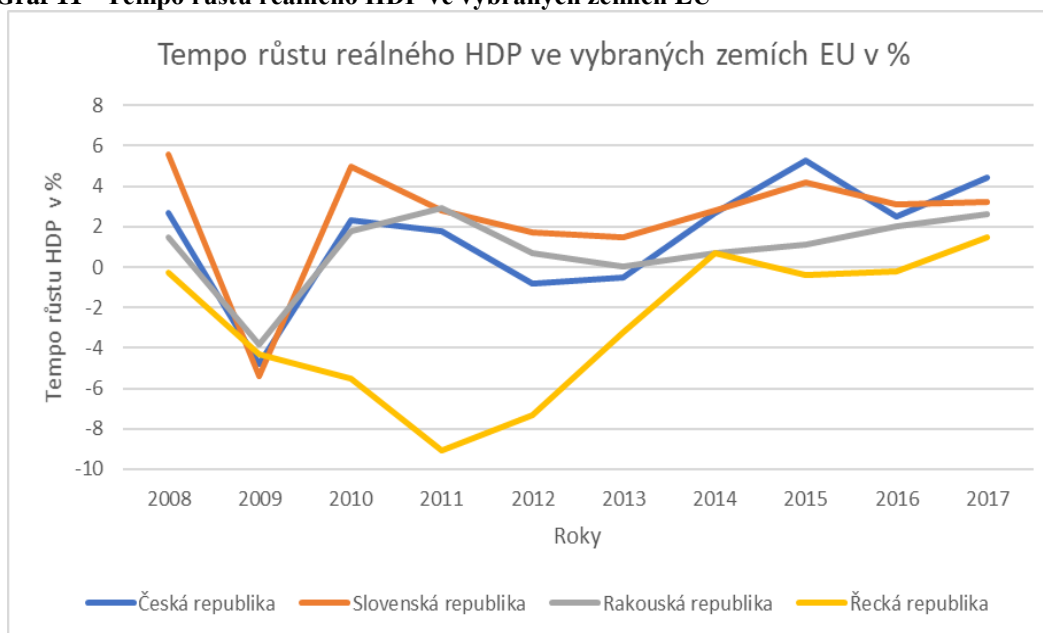
6 %, což také byla nejvyšší zaznamenaná míra ve sledovaném období. V roce 2012 míra vzrostla na 4,9 % z toho důvodu, protože nastalo mírné zpomalení ekonomického tempa. Tempo růstu HDP vzrostlo pouze o 0,7 %. Došlo také ke snížení poptávky po investicích a zahraničním obchodu. V roce 2013 míra nezaměstnanosti vzrostla na 5,4 %. V tomto roce docházelo k pozvolné stabilizaci ekonomiky. Hodnota tempa růstu HDP byla stejná jako v roce 2012. Situace v zahraničním obchodě se také začala zlepšovat a dalo by se říci, že hospodářská krize byla překonána, přesto zaměstnanost rostla pouze mírně. V roce 2014 byl opět zaznamenán růst míry nezaměstnanosti, kdy míra činila 5,6 %. Stejně jako v minulém roce rakouská ekonomika zaznamenala poměrně mírný růst. Tempo růstu HDP vzrostlo pouze o 0,7 %. Příčinou špatného stavu ekonomiky byla především slabá poptávka po rakouských výrobcích a službách. Dále také nedocházelo k výrazným příjmům domácností a díky tomu domácnosti spotřebovávaly méně statků a služeb. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána v sektoru zemědělství a lesnictví. V roce 2015 hodnota míry nezaměstnanosti činila 5,7 %. Ekonomická situace se v Rakousku nadále zhoršovala. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,1 %. Ekonomická situace se zhoršovala, protože již z předchozího roku pokračovala slabá poptávka domácností po statcích a službách. Zhoršil se také prodej statků a služeb do zahraničí, zejména do Německa. Růst nezaměstnanosti se zastavil v roce 2016, kdy míra dosáhla hodnoty 6 %. V tomto se Rakousko od ostatních sledovaných zemí liší, protože u nich v roce 2016 nezaměstnanost klesala. Přestože míra nezaměstnanosti opět vzrostla, tak v tomto roce nastalo zlepšení situace v rakouské ekonomice. Tempo růstu HDP vzrostlo o 2 % a příčinou tohoto růstu bylo především zvýšení domácí poptávky. V roce 2017 došlo k poklesu míry nezaměstnanosti na 5,5 %. V důsledku rostoucí domácí i zahraniční poptávky nastal v Rakousku nejvyšší ekonomický růst od roku 2011. V tomto roce byl zaznamenán růst tempa reálného HDP o 2,6 %. Spolu s růstem ekonomiky byl v roce 2017 zaznamenán růst zaměstnanosti a pokles nezaměstnanosti. K celkovému snížení míry nezaměstnanosti přispělo snížení míry u osob ve věku 55 až 64 let, kdy míra v roce 2016 činila 5 % a v roce 2017 poklesla na 4,2 % a dále také pokles míry u osob ve věku 15 až 24 let, kdy míra v roce 2016 činila 11,2 % a v roce 2017 poklesla na 9,8 %.

Druhou zemí s nejnižší mírou nezaměstnanosti je Česká republika. V roce 2008 byla naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 4,4 %, která patří mezi jednu z nižších úrovní naměřených ve sledovaném období, tedy v letech 2008 až 2017. Oproti roku 2007 míra nezaměstnanosti v tomto roce poklesla, protože v roce 2007 činila 5,3 %. V prvních

měsících nezaměstnanost klesala, avšak ke konci roku v důsledku hospodářské krize začala růst. V České republice od roku 2009 do roku 2010 míra nezaměstnanosti rostla, kdy se zastavila na hodnotě 7,3 %, což je také nejvyšší zaznamenaná míra ve sledovaném období. V těchto letech nezaměstnanost rostla především díky působení světové hospodářské krize. V roce 2009 Českou republiku zasáhla světová hospodářská krize. V tomto roce stoupla míra nezaměstnanosti ze 4,4 % na 6,7 % a v roce 2010 nárůst pokračoval a míra nezaměstnanosti dosáhla 7,3 %. Krize se v roce 2009 odrážela i na poklesu tempa růstu HDP, které se v tomto roce snížilo o 4,8 %. V roce 2010 se výkonnost ekonomiky začala opět zlepšovat a tempo růstu HDP vzrostlo o 2,3 %. Trh práce však reaguje na vývoj ekonomiky se zpožděním, z toho důvodu míra nezaměstnanosti nadále rostla, ale v průběhu roku se tento růst zmírňoval. V roce 2011 nezaměstnanost poklesla, protože docházelo k postupné stabilizaci situace na trhu práce. V grafu č. 11 je možné vidět, že tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,8 %. K nárůstu nezaměstnanosti došlo až na konci roku 2011 v důsledku sezónních vlivů. V roce 2012 nastal opět nárůst míry nezaměstnanosti na 7 %. Nezaměstnanost v tomto roce vzrostla v důsledku poklesu české ekonomiky, kdy tempo růstu HDP pokleslo 0,8 %. Pokles nastal z důvodu snížení výdajů domácností na konečnou spotřebu. V tomto roce byl zahájen projekt Vzdělávejte se pro stabilitu, který byl určen k podpoření zachování pracovních míst u těch zaměstnavatelů, kteří díky nepříznivému vývoji ekonomiky České republiky nebyli schopni svým zaměstnancům přidělovat práci v dohodnutém rozsahu. Tento projekt trval až do roku 2014. V roce 2013 se míra nezaměstnanosti nezměnila a zůstala na stejné hodnotě jako v roce 2012, kdy činila 7 %. V druhém pololetí tohoto roku se začala míra nezaměstnanosti zmírňovat díky zmírňování poklesu HDP. Tempo růstu HDP v roce 2013 pokleslo pouze o 0,5 %. Od roku 2014 do roku 2017 míra nezaměstnanosti klesala. V roce 2014 poklesla míra nezaměstnanosti na 6,1 %. Na konci roku 2013 byly vytvořeny tabákové zásoby, které měly vliv na konečné saldo daní z produktů a na saldo z dotací na produkty. Což vedlo ke zvýšení tempa růstu HDP o 2,7 %. V roce 2015 míra nezaměstnanosti nadále klesala a dosáhla hodnoty 5,1 %. V tomto roce docházelo ke zrychlenému čerpání peněz z fondů a také cena ropy se držela na nízké úrovni, což zapříčinilo růst tempa HDP o 5,3 %. Příčinou růstu ekonomiky bylo také zvýšení domácí poptávky a investic. Dále k růstu napomohla větší pohyblivost úvěrů poskytovaných domácnostem a podnikatelům. V roce 2016 míra nezaměstnanosti znovu poklesla, a to na 4 %. Důsledkem pokračujícího ekonomického růstu bylo v tomto roce vytváření nových pracovních míst. Z grafu č. 11 je

zřejmé, že tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 2,5 %. V posledním sledovaném roce, tedy v roce 2017, se míra nezaměstnanosti dostala na nejnižší hodnotu ve sledovaném období, kdy činila 2,9 %. Spolu s nízkou nezaměstnaností začal vznikat problém týkající se nedostatku pracovníků. Důvodem snižování nezaměstnanosti v tomto roce byly nové pracovní síly ze zahraničí a také posun ve věkové skladbě obyvatelstva. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 4,4 %.

Graf 11 - Tempo růstu reálného HDP ve vybraných zemích EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle ec.europa.eu/eurostat

Další sledovanou zemí je Slovenská republika, kde se míry hodnot pohybovaly v rozmezí od 8,1 % do 14 %, kdy tyto hodnoty jsou poměrně vyšší oproti Rakouské a České republice, kde se hodnoty pohybovaly do 7 %. V roce 2008 byl zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti oproti roku 2007, kdy míra klesla z 11,2 % na 9,6 %, což je druhá nejnižší míra zaznamenaná během sledovaného období. Slovenské ekonomice se v tomto roce poměrně dařilo, ale ke konci roku se zde projevila hospodářská krize a nezaměstnanost zde začala růst. Před započítáním růstu nezaměstnanosti, míra klesala a rostl počet pracovníků, přestože docházelo ke zpomalování ekonomického růstu. Příčinou této situace bylo, že reálný růst HDP byl již několik let velmi silný a díky tomu vznikla poptávka po pracovních silách. V grafu č. 11 je možné vidět že, tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 5,6 %. V letech 2009 až 2010 byl na Slovensku zaznamenán růst nezaměstnanosti, kdy se v roce 2010 míra zastavila na 14,5 %, což je také nejvyšší

zaznamenaná míra ve sledovaném období. V roce 2009 nastal nárůst míry nezaměstnanosti, kdy dosahovala 12,1 % z toho důvodu, protože se již plně projevila hospodářská krize a počet pracujících se snižoval. Došlo také ke zpomalení tempa růstu HDP, kdy kleslo o 5,4 %. V roce 2010 míra nezaměstnanosti znovu vzrostla, a to na 14,5 %. V tomto roce tempo růstu HDP vzrostlo o 5 %. V jednotlivých čtvrtletích byl zaznamenán pokles nezaměstnanosti. Příčinou růstu ekonomiky bylo zvýšení zahraniční poptávky. Došlo také k meziročnímu zvýšení objemu vývozu zboží a služeb. V roce 2011 byl zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti na 13,7 %, avšak od roku 2012 do roku 2013 byl na Slovensku opět zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2013 míra dosáhla 14,2 %. Přestože míra nezaměstnanosti v roce 2011 klesla, ekonomický růst začal zpomalovat. Z grafu č. 11 je zřejmé, že v roce 2011 vzrostlo tempo růstu HDP pouze o 2,8 %. Důvodem zpomalení ekonomiky byla dluhová krize spojená s ekonomickým růstem v eurozóně a konsolidace veřejných financí. Další příčinou byl také růst cen a pokles domácí poptávky. V roce 2012 došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti na 14 %. V roce 2012 se situace na trhu práce opět začala zhoršovat a nezaměstnanost ke konci roku začala růst. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo pouze o 1,7 %. Růst míry nezaměstnanosti v tomto roce je odvozen zavedením legislativních změn týkajících se pracovně – právních vztahů a nákladů na práci. Novela, která nabyla platnosti 1. ledna 2013, zpříšňovala vymezení závislé práce za účelem zamezení nahrazování pracovních smluv a dohod jinými smluvními formami. V roce 2013 byl zaznamenán další nárůst míry nezaměstnanosti, kdy míra činila 14,2 %. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 1,5 %. K nárůstu nezaměstnanosti v tomto roce došlo především díky dlouhodobé nezaměstnanosti, konkrétně se jednalo o osoby nezaměstnané déle než 2 roky. Tyto nezaměstnané osoby tvořily téměř polovinu z celkové nezaměstnanosti. Od roku 2014 do roku 2017 míra nezaměstnanosti klesala. V roce 2017 poklesla až na míru 8,1 %, což je nejnižší naměřená míra ve sledovaném období. V roce 2014 míra nezaměstnanosti poklesla na 13,2 %. V tomto roce nastal spolu s růstem ekonomiky také růst zaměstnanosti. Z grafu č. 11 je zřejmé, že tempo růstu HDP vzrostlo o 2,8 %. Důvodem poklesu celkové míry nezaměstnanosti v tomto roce byl pokles dlouhodobě nezaměstnaných osob, ke kterému došlo poprvé od hospodářské krize. V roce 2015 byl zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti, kdy její hodnota činila 11,5 %. Ke snížení nezaměstnanosti v tomto roce z velké části přispělo zvýšení zaměstnanosti v průmyslu. V tomto roce byl zaznamenán růst tempa HDP, kdy jeho hodnota vzrostla o 4,2 %. Další příčinou růstu zaměstnanosti

bylo také zvýšení minimální mzdy, která v tomto roce činila 380 EUR. V roce 2016 míra nezaměstnanosti opět klesla a dosahovala v tomto roce 9,7 %. V tomto roce se zvyšovala poptávka po pracovní síle a také se zvyšovaly průměrné mzdy. Byl také zaznamenán růst tempa HDP, kdy vzrostlo o 3,1 %. Posledním rokem byl rok 2017, kdy míra nezaměstnanosti poklesla na 8,1 %. S klesající nezaměstnaností, stejně jako v České republice, začal vznikat nedostatek pracovní síly, například v průmyslu bylo zaznamenáno o 33 % více volných pracovních míst než v roce 2016. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 3,2 %.

Poslední sledovanou zemí je Řecká republika. V této zemi bylo dosahováno nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti ze sledovaných zemí. V letech 2008 až 2009 se míra pohybovala do 10 %. Avšak poté výrazně stoupla a v roce 2013 byla naměřena hodnota míry nezaměstnanosti 27,5 %. V roce 2008 byla v Řecku naměřena míra nezaměstnanosti ve výši 7,8 %, což oproti roku 2007 znamenalo pokles z 8,4 %. Míra nezaměstnanosti 7,8 % byla nejnižší naměřenou mírou ve sledovaném období. Stejně jako v ostatní zemích i zde se na konci roku projevila finanční a hospodářská krize. Finanční krize způsobila, že se zpřísnily úvěrové podmínky k poskytování půjček podnikatelům i domácnostem. V důsledku hospodářské krize také došlo ke snížení vývozu zboží a služeb, zejména v oblasti lodní dopravy a cestovního ruchu. Dalším následkem byl pokles tempa růstu HDP, které pokleslo o 0,3 %. Díky zpomalení ekonomického růstu také poklesl meziroční růst zaměstnanosti. Od roku 2009 do roku 2013 míra nezaměstnanosti rostla a v roce 2013 se zastavila na nejvyšší naměřené hodnotě ve sledovaném období, a to na 27,5 %. V roce 2009 míra nezaměstnanosti stoupla na 9,6 %. V Řecku stále probíhala hospodářská krize a díky ní vznikl v zemi vysoký fiskální deficit a dluh. Tyto problémy byly v Řecku již před krizí, avšak s ní se ještě prohloubily. Následkem krize byl také pokles řecké ekonomiky. V grafu č. 11 je možné vidět, že tempo růstu HDP pokleslo o 4,3 %. Ke zvýšení nezaměstnanosti došlo především z toho důvodu, že bylo propuštěno velké množství osob a bylo zaznamenáno poměrně velké množství osob, jejichž smlouva vypršela a dále nebyla obnovena. V roce 2010 míra nezaměstnanosti vzrostla na 12,7 %. V tomto roce nadále pokračoval hospodářský pokles, byl však mírnější oproti předchozímu roku. Z grafu č. 11 je zřejmé, že tempo růstu HDP pokleslo o 5,5 %. Hlavním důvodem oživení ekonomiky, byl pokles fiskálního deficitu a oživení vývozu zboží. V roce 2011 míra nezaměstnanosti opět vzrostla a její hodnota dosahovala 17,9 %. V tomto roce byl zaznamenán pokračující nepříznivý vývoj ekonomiky a makroekonomických ukazatelů.

Tempo růstu reálného HDP pokleslo o 9,1 %. Pokles hodnoty HDP byl zapříčiněn snížením spotřeby a investic. V tomto roce bylo propuštěno velké množství zaměstnanců z veřejného i soukromého sektoru. V roce 2012 míra nezaměstnanosti dosahovala 24,5 %. V tomto roce nadále pokračoval propad ekonomiky. Tempo růstu HDP pokleslo o 7,3 %. Propad ekonomiky byl způsoben snížením domácí poptávky. Pokles spotřeby domácností nastal z důvodu snížení mezd a zvýšení daní. Pokles spotřeby také vedl ke snížení dovozu zboží a služeb. V tomto roce došlo k poklesu zaměstnanosti z důvodu snížení přijímání nových zaměstnanců a zvýšením počtu osob, které odešly do důchodu. V roce 2013 míra nezaměstnanosti dosáhla 27,5 %. V tomto roce došlo ke snížení spotřeby domácností z důvodu fiskální konsolidace, která vedla ke snižování mezd ve veřejném sektoru a ke zvýšení daní. Další příčinou poklesu spotřeby bylo snížení počtu zaměstnaných osob. K nárůstu nezaměstnanosti v tomto roce došlo díky tomu, že bylo uzavřeno spousta podniků. Z grafu č. 11 je zřejmé, že v roce 2013 tempo HDP pokleslo o 3,2 %. Od roku 2014 do roku 2017 došlo ke snižování míry nezaměstnanosti, kdy v roce 2017 činila 21,5 %. V roce 2014 míra nezaměstnanosti poklesla na 26,5 %. V tomto roce byl po 6 letech zaznamenán návrat ekonomické aktivity a kladné tempo růstu. Tempo růstu HDP v tomto roce vzrostlo o 0,7 %. Nárůst ekonomiky nastal především díky zvýšenému vývozu, dále kvůli nárůstu vývozu služeb jako je cestovní ruch a lodní doprava. Oživení cestovního ruchu bylo způsobeno vyšší cenovou konkurenceschopností a zlepšením ekonomického prostředí. Jedním z důvodů poklesu nezaměstnanosti byl pokles mzdových nákladů hrazených zaměstnavatelem. Pokles mzdových nákladů byl podpořen reformami na trhu práce. V roce 2015 míra nezaměstnanosti opět poklesla, kdy její hodnota činila 24,9 %. Poté, co v roce 2014 došlo k oživení ekonomiky, v roce 2015 ekonomická aktivita opět začala upadat. Tempo růstu HDP pokleslo o 0,4 %. Úpadek nastal kvůli politické nestabilitě na konci roku 2014. V tomto roce nastal mírný růst zaměstnanosti zapříčiněný trvalým růstem v některých odvětvích hospodářství a vzrůstajícím cestovním ruchem. Dalším faktorem podporujícím vytváření pracovních míst byla restrukturalizace trhu práce prostřednictvím pružnějších forem zaměstnání a udržováním mzdových nákladů na nízké úrovni. V roce 2016 míra nezaměstnanosti poklesla na 23,6 %. V tomto roce nastala stabilizace ekonomiky. V první polovině roku byl zaznamenán mírný pokles, ale v druhé polovině řecká ekonomika začala růst. V tomto roce tempo růstu HDP pokleslo pouze o 0,2 %. Stav řecké ekonomiky se zlepšil, protože byla provedena mnohá opatření. Jednalo se o eliminování primárního fiskálního deficitu a deficitu běžného účtu. Dále také byla

provedena restrukturalizace bankovního systému a byly zavedeny strukturální reformy na trhu práce a trhu statků a služeb. V posledním roce sledovaného období tedy v roce 2017 míra nezaměstnanosti poklesla na 21,5 %. V tomto roce byl zaznamenán pozitivní růst ekonomiky. Tempo růstu reálného HDP vzrostlo o 1,5 %. Zlepšení stavu řecké ekonomiky vedlo k nárůstu bankovních vkladů a k postupnému snižování závislosti řeckých bank na „nouzovém financování bank“ (angl. Emergency Liquidity Assistance). Jedním z důvodů snižování míry nezaměstnanosti v tomto roce byla emigrace mladých lidí do zahraničí.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo pomocí komparativní metody analyzovat vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích, konkrétně v České republice, Slovenské republice, Rakouské republice a Řecké republice, od roku 2008 do roku 2017, následně jednotlivé výsledky mezi sebou porovnat, zjistit, v jaké zemi je míra nezaměstnanosti nejnižší a v jaké nejvyšší, a také zjistit příčiny nezaměstnanosti. V teoretické části bylo cílem popsat základní pojmy z oblasti nezaměstnanosti.

V teoretické části byl prostřednictvím deskriptivní metody popsán význam pojmu nezaměstnanost a s ní související trh práce, na kterém se střetává nabídka a poptávka po práci, dále zde byl popsán výpočet míry nezaměstnanosti, její druhy, příčiny a dopady. Bylo zde také zmíněno téma Okunův zákon, Phillipsova křivka a téma nezaměstnanost a zdraví. Pojem zdraví totiž s nezaměstnaností úzce souvisí, kdy v důsledku nezaměstnanosti mohou vzniknout například psychické problémy. Dále byl v práci popsán nárok na podporu v nezaměstnanosti a politiky zaměstnanosti v jednotlivých vybraných zemích. Politika zaměstnanosti je velmi důležitým tématem, protože jejím cílem je dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Na politice zaměstnanosti se podílí stát, zaměstnavatelé, zaměstnanci a odbory a společně se snaží dosáhnout stanovených cílů. Politika zaměstnanosti se dělí na aktivní a pasivní. Cílem aktivní politiky je snižování nezaměstnanosti prostřednictvím odstraňování nevhodných podmínek pro cílové skupiny obyvatelstva. Cílem pasivní politiky zaměstnanosti je vytvoření přijatelných sociálních podmínek zvláště pro dočasně nezaměstnané, za účelem snížení ekonomického a sociálního dopadu nezaměstnanosti nejen na jednotlivce, ale také na celou společnost. Tato část byla zpracována na základě studia odborné literatury.

V praktické části byla provedena komparativní analýza míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie, konkrétně v České republice, Slovenské republice, Rakouské republice a Řecké republice, v letech 2008 až 2017. Zdrojem k vypracování praktické části byly převážně stránky Eurostatu a Českého statistického úřadu. Výsledkem provedené analýzy bylo zjištění, že míra nezaměstnanosti v jednotlivých letech měla nejprve rostoucí charakter v důsledku působení světové hospodářské krize a poté následoval pokles míry zapříčiněný oživením ekonomiky. Nejvyšší míry nezaměstnanosti byly naměřeny v Řecké republice, kde se míra pohybovala v průměru okolo 19 %, nejvyšší míra byla naměřena v roce 2013, a to 27,5 %, naopak nejnižší v roce 2008, kdy činila

7,8 %. Kromě zvýšení míry nezaměstnanosti v důsledku působení hospodářské krize, míra také rostla díky sníženému vývozu zboží a služeb, zadluženosti státu a snížení domácí poptávky. V roce 2014 nastalo oživení ekonomiky a míra nezaměstnanosti začala klesat v důsledku zvýšeného vývozu služeb, jako je cestovní ruch a lodní doprava. V roce 2016 se stav Řecké ekonomiky zlepšil v důsledku provedených opatření. Jednalo se o eliminování primárního fiskálního deficitu a deficitu běžného účtu. Dále také byla provedena restrukturalizace bankovního systému a byly zavedeny strukturální reformy na trhu práce a trhu statků a služeb.

Nejnižších hodnot míry nezaměstnanosti bylo dosaženo v Rakouské republice, kde v průměru míry činily 5,2 %. Nejnižší míra byla zaznamenána v roce 2008, a to 4,1 %. Naopak nejvyšší míra byla zaznamenána v roce 2016, kdy dosahovala 6 %. I v této zemi zapříčinila růst nezaměstnanosti hospodářská krize, další příčinou byl pokles poptávky po rakouských výrobcích a službách v roce 2014. Došlo také ke snížení domácí poptávky po statcích a službách. Právě oživení domácí i zahraniční poptávky mělo za následek v letech 2016 a 2017 oživení ekonomického růstu.

Druhé nejnižší hodnoty míry nezaměstnanosti byly zaznamenány v České republice, kdy se v průměru pohybovaly okolo 5,7 %. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena v roce 2017, a to 2,9 %, naopak nejvyšší míra byla naměřena v roce 2010, kdy dosahovala 7,3 %. Příčinami nezaměstnanosti v letech 2009 až 2014 byla hospodářská krize spolu s poklesem výdajů domácností na konečnou spotřebu. V boji proti nezaměstnanosti v roce 2012 napomohlo zahájení projektu Vzdělávejte se pro stabilitu, který byl určen k podpoření zachování pracovních míst u těch zaměstnavatelů, kteří díky nepříznivému vývoji ekonomiky České republiky nebyli schopni svým zaměstnancům přidělovat práci v dohodnutém rozsahu. Od roku 2014 začala míra nezaměstnanosti klesat v důsledku toho, že docházelo ke zrychlenému čerpání peněz z fondů a také cena ropy se držela na nízké úrovni, což zapříčinilo růst tempa HDP o 5,3 %. Příčinou růstu ekonomiky bylo také zvýšení domácí poptávky a investic. S poklesem nezaměstnanosti však začal vznikat nedostatek pracovních sil.

Vyšších hodnot než v České republice dosahovala míra nezaměstnanosti ve Slovenské republice, avšak tyto hodnoty byly nižší než v Řecké republice. Průměrně hodnoty míry nezaměstnanosti na Slovensku dosahovaly přibližně 12 %. V roce 2017 byla na Slovensku naměřena nejnižší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období, a to 8,1 %, oproti tomu nejvyšší míra byla naměřena v roce 2010, kdy činila 14,5 %. Stejně jako u ostatních

sledovaných zemí byla jednou z příčin nezaměstnanosti hospodářská krize v letech 2008 až 2009, další důvodem byl také růst cen a pokles domácí poptávky. V roce 2012 byl růst míry nezaměstnanosti odvozen zavedením legislativních změn týkajících se pracovně – právních vztahů a nákladů na práci. Novela, která nabyla platnosti 1. ledna 2013, zpříšňovala vymezení závislé práce za účelem zamezení nahrazování pracovních smluv a dohod jinými smluvními formami. V roce 2013 zapříčinila růst míry nezaměstnanosti dlouhodobá nezaměstnanost, konkrétně se jednalo osoby nezaměstnané déle než 2 roky. Tyto nezaměstnané osoby tvořily téměř polovinu z celkové nezaměstnanosti. V roce 2014 se situace začala zlepšovat a míra nezaměstnanosti poklesla díky snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných osob. Dále k růstu zaměstnanosti přispělo zvýšení zaměstnanosti v průmyslu a zvýšení minimální mzdy. Začal však vznikat opačný problém, a to nedostatek pracovních míst.

Jelikož v roce 2018 míry nezaměstnanosti klesaly, je výhled do budoucna ve všech sledovaných zemích pozitivní. V České republice nastal v roce 2018 pokles míry nezaměstnanosti z 2,9 % na 2,2 %. Poslední dostupná zaznamenaná hodnota míry nezaměstnanosti je z ledna roku 2019, kdy míra činila 2,2 %. Ve Slovenské republice byl v roce 2018 také zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti z 8,1 % v roce 2017 na 6,6 %. V lednu 2019 činila míra nezaměstnanosti 6,2 %. V Rakousku poklesla míra nezaměstnanosti z roku 2017, kdy činila 5,5 %, na 4,9 % v roce 2018. Poslední dostupnou mírou nezaměstnanosti je míra z ledna roku 2019, kdy míra činila 4,9 %. Na stránkách Eurostatu celková výše míry nezaměstnanosti Řecké republiky za rok 2018 není uvedena, ale poslední dostupná hodnota je z listopadu roku 2018, kdy míra činila 19,4 %.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

- Auer, Eva, a další. 2010.** *Arbeitsmarkt im Jahr 2009*. Vídeň : Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitele, 2010. ISBN 978-3-85010-231-5.
- Bank of Greece. 2009.** *Annual report 2008*. Athény : Bank of Greece, 2009. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2010.** *Annual report 2009*. Athény : Bank of Greece, 2010. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2011.** *Annual report 2010*. Athény : Bank of Greece, 2011. ISSN 1105 - 0257.
- Bank of Greece. 2012.** *Annual report 2011*. Athény : Bank of Greece, 2012. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2013.** *Annual report 2012*. Athény : Bank of Greece, 2013. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2014.** *Annual report 2013*. Athény : Bank of Greece, 2014. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2015.** *Annual report 2014*. Athény : Bank of Greece, 2015. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2016.** *Summary of the annual report 2015*. Athény : Bank of Greece, 2016. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2017.** *Summary of the annual report 2016*. Athény : Bank of Greece, 2017. ISSN 1105 - 0527.
- Bank of Greece. 2018.** *Summary of the annual report 2017*. Athény : Bank of Greece, 2018. ISSN 1105 - 0527.
- Brčák Josef, Sekerka, Bohuslav a Stará, Dana. 2014.** *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- Buchtová, Božena, Šmajš, Josef a Boleloucký, Zdeněk. 2013.** *Nezaměstnanost*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.
- Dušánková, Olga, a další. 2009.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor analýz a statistik, 2009. ISBN 978-80-86878-95-9.

- Dušánková, Olga, a další. 2010.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009.* Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor analýz a statistik, 2010. ISBN 978-80-7421-016-7.
- Dušánková, Olga, a další. 2011.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010.* Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor analýz a statistik, 2011. ISBN 978-80-7421-034-1.
- Holman, Robert. 2010.** *Makroekonomie: středně pokročilý kurz.* Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.
- Jurečka, Václav, a další. 2017.** *Makroekonomie.* Praha : Grada Publishing, a. s., 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
- Kottis, Athena Petraki a Kottis , George Chr. 1997.** *Labour Market Studies Greece.* Lucemburk : Office for official publications of the European Communities, 1997. ISBN 92-827-8747-8.
- Mankiw, N. Gregory. 2000.** *Zásady ekonomie.* Praha : Grada Publishing, 2000. ISBN 978-80-7169-891-3.
- Morvay, Karol, a další. 2010.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2009.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2010. ISBN 978-80-7144-177-9.
- Morvay, Karol, a další. 2013.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2012 a výhľad do roku 2014.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2013. ISBN 978-80-7144-207-3.
- Morvay, Karol, a další. 2014.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2013 a výhľad do roku 2015.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2014. ISBN 978-80-7144-219-6.
- Morvay, Karol, a další. 2015.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2014 a výhľad do roku 2016.* Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015. ISBN 978-80-7144-242-4.
- Morvay, Karol, a další. 2016.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2015 a výhľad do roku 2017.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2016. ISBN 978-80-7144-262-2.
- Morvay, Karol, a další. 2017.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2016 a výhľad do roku 2018.* Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2017. ISBN 978-80-7144-276-9.

- Morvay, Karol, a další. 2018.** *Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2017 a výhľad do roku 2019*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2018. ISBN 978-80-7144-288-2.
- MPSV. 2014.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor trhu práce, 2014. ISBN 978-80-7421-073-0.
- MPSV. 2015.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2014*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor trhu práce, 2015. ISBN 978-80-7421-093-8.
- MPSV. 2018.** *Statistická ročenka trhu práce v ČR v roce 2017*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Oddělení koncepcí a strategií trhu práce, 2018. ISBN 978-80-7421-156-0.
- Okáli, Ivan, a další. 2009.** *Hospodárky vývoj Slovenska v roku 2008*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2009. ISBN 978-80-7144-173-1.
- Pavelka, Tomáš, a další. 2011.** *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice*. Slaný : Melandrium, 2011. ISBN 978-80-86175-76-8.
- Procházková, Eva a Šebestová, Lucie. 2012.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor koncepcí trhu práce, 2012. ISBN 978-80-7421-043-3.
- Procházková, Eva a Šebestová, Lucie. 2013.** *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2012*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí - Odbor podpory trhu práce, 2013. ISBN 978-80-7421-064-8.
- Samuelson, Paul A. a Nordhaus, William D. 2010.** *Ekonomie*. Praha : NS Svoboda, 2010. ISBN 978-80-205-0590-3.
- Sekerka, Bohuslav, Brčák, Josef a Kučera, Antonín. 2015.** *Ekonomie trochu jinak*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2015. ISBN 978-80-7380-534-0.
- Tiruneh, Menbere Workie, a další. 2014.** *Trh práce na Slovensku: Analýzy a prognózy*. Bratislava : Vydavateľství SAV, 2014. ISBN 978-80-7144-233-2.

7.2 Seznam internetových zdrojů

- Auer, Eva, a další. 2017.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Duben 2017. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_JB-2016.pdf.

- Auer, Eva, a další. 2018.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Duben 2018. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/download/arbeitsmarktdaten/%C3%B6sterreich/berichte-auswertungen/001_JB-2017.pdf.
- Bičáková, Olga. 2012.** Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [Online] 17. Prosinec 2012. [Citace: 29. Listopad 2018]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/cs/14156>.
- Csarmann, Judith, a další. 2016.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Květen 2016. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/_docs/001_JB-2015.pdf.
- Česká národní banka. 2019.** Česká národní banka. [Online] 2019. [Citace: 13. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>.
- ČSÚ. 2019.** Český statistický úřad. [Online] 2019. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>.
- Dlouhá, Petra. 2018.** peníze.cz. *peníze.cz*. [Online] Partners media, s. r. o., 16. Leden 2018. [Citace: 30. Listopad 2018]. Dostupné z WWW: <https://www.penize.cz/podpora-v-nezamestnanosti/329927-kalkulacka-podpory-v-nezamestnanosti-2018-mesicne-vic>.
- Dubská, Drahomíra a Kamenický, Jiří. 2013.** Český statistický úřad. [Online] 18. Březen 2013. [Citace: 15. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-v-roce-2012-fuvvsphta3>.
- Dubská, Drahomíra, a další. 2015.** Český statistický úřad. [Online] 23. Březen 2015. [Citace: 15. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2014-ljz3yh9xlg>.
- European Central Bank. 2017.** European Central Bank. [Online] 2017. [Citace: Února 20 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/ela/html/index.en.html>.
- Eurostat. 2019.** Eurostat. [Online] 2019. [Citace: 3. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
- Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection. 2019.** Sozialministerium. *Federal Ministry, Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection*. [Online] 2019. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW:

https://www.sozialministerium.at/siteEN/Labour_Disabilities/Labour_Market/Labour_market_policy_in_Austria/.

Grieger, Nadine a Csarmann, Judith. 2014. Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Červenec 2014. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_jb2013.pdf.

Grieger, Nadine a Csarmann, Judith. 2015. Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Červenec 2015. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_jb2014.pdf.

Haile, Michal, a další. 2017. Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálných věcí a rodiny Slovenskej republiky. [Online] 2017. [Citace: 17. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ia.gov.sk/data/files/NP_CSD_II/Analyzy/Stat/Analyza_dopytu_a_potrieb_na_trhu_prace_v_SR.pdf.

Haluška, Ján. 2012. Národná banka Slovenska. [Online] Květen 2012. [Citace: 18. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/5-2012/02_biatec12-5_haluska.pdf.

Hospodářská komora, ČR. 2009. Hospodářská komora České republiky. [Online] 25. Květen 2009. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.komora.cz/>.

Kačalka, Euboslav. 2011. investujeme.sk. [Online] 4. Březen 2011. [Citace: 18. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.investujeme.sk/clanky/slovensko-v-roku-2010-hdp-rastlo-o-4-nezamestnanych-pribudalo-menej/?fbclid=IwAR1EXqXsnhw38sqdEEIuty1GiO5QCPq7R-MHnxZcS08xMCP5yTfoak-fYwo>.

Kamenický, Jiří a Súpová, Karolína. 2017. Český statistický úřad. [Online] 22. Březen 2017. [Citace: 14. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-v-roce-2016>.

Kamenický, Jiří a Súpová, Karolína. 2018. Český statistický úřad. [Online] 23. Březen 2018. [Citace: 14. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-rok-2017>.

- Kučera, Lukáš a Kamenický, Jiří. 2016.** Český statistický úřad. [Online] 24. Březen 2016. [Citace: 15. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2015>.
- Laštůvková, Lubomíra. 2005.** epi.sk. [Online] 7. Červenec 2005. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <http://www.epi.sk/odborny-clanok/Aktivna-politika-trhu-prace.htm>.
- Ministersvo zahraničních věcí. 2018.** BusinessInfo.cz. [Online] Srpen 2018. [Citace: 20. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-zakladni-charakteristika-teritoria-19219.html#sec3>.
- Miras. 2019.** Miras. [Online] 2019. [Citace: 10. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <http://www.miras.cz/seminarky/mikroekonomie-n11-trh-prace.php>.
- MPSV. 2009.** Ministerstvo práce a sociálních věcí. [Online] Duben 2009. [Citace: 15. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf.
- MPSV. 2011.** Ministerstvo práce a sociálních věcí. [Online] 2011. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/10811/analyza.pdf>.
- MPSV. 2012.** Ministerstvo práce a sociálních věcí. [Online] 2012. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12927/Analyza_zamestnanost_2011.pdf.
- MPSV. 2018.** Ministerstvo práce a sociálních věcí. [Online] Listopad 2018. [Citace: 19. Únor 2019]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/cs/871>.
- Statistický úřad Slovenské republiky. 2008.** Štatistický úřad Slovenskej republiky. [Online] 2008. [Citace: 20. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/z1/jY_BDoIwEEQ_qVNnLB4XI6WGEFstYi-mJ9NE0YPx-1XiVWBvk7yXmWWBdSz08ZUu8Znufbx-8iksz2St3ddtC90uShjBNRrvvVKx4wBYZfKi4IS8cRuYA-2020oOmbEwxx8Bvj7-HOHnrzVVUtVAXusMhirvVIYIkJjXP1Iw6YcBGVsw9cPj5r3vkN7pj02T/dz/d.
- Úřad práce ČR. 2019.** Integrovaný portál MPSV. *Úřad práce ČR*. [Online] 2019. [Citace: 23. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/vys/projekty_evropskeho_socialniho_fondu/ukonceni_projekty/narodni_individualni_projekty/vzdelavejte_se_pro_stabilitu~.

- Ventura, Tomáš. 2009.** iDNES.CZ. [Online] 1. Leden 2009. [Citace: 21. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/slovensko-zavedlo-euro-koruna-ale-jeste-par-dni-plati.A081231_152538_eko_euro_ven.
- Vetter, Harald. 2009.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] 2009. [Citace: 22. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/_docs/300_Amstetten_2008.pdf.
- Wanek-Zajic, Barbara a Holzfeind, Elisabeth. 2013.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Červen 2013. [Citace: 22. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_jb2012.pdf.
- Wanek-Zajic, Barbara a Putz, Sabine. 2011.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Červen 2011. [Citace: 22. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_jb10.pdf.
- Wanek-Zajic, Barbara, Putz, Sabine a Holzfeind, Elisabeth. 2012.** Arbeitsmarktservice. AMS. [Online] Červen 2012. [Citace: 22. Únor 2019]. Dostupné z WWW: https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/001_jb11.pdf.